

NATUURWAARDEN BEDRIJVENTERREIN DRUTENSE WAARDEN

Voortoets Natuurbeschermingswet en Quicksan natuurwaarden
Ontwerpbestemmingsplan Buitengebied, Herziening Waalbandijk 155-173, Gemeente Druten

In opdracht van:
Excluton Druten BV

Door:
HSRO

Maart 2013

NATUURWAARDEN

BEDRIJVENTERREIN DRUTENSE WAARDEN

Voortoets Natuurbeschermingswet en Quicksan natuurwaarden
Ontwerpbestemmingsplan Buitengebied, Herziening Waalbandijk 155-173, Gemeente Druten

COLOFON

Maart 2013
Status: **Definitief**
Versie 2.3-20120312

In opdracht van:
Excluton Druten BV
Dhr. P. Ordeman
Postbus 74
6650 AB Druten
Tel: 0487-516200
Fax: 0487-516826
www.excluton.nl

Door:
HSRO
Ir. J.A. van Mil
Hoogstraat 1
6654 BA Afferden
Tel: 0487-542906
Fax: 0487-542905
www.hsro.nl

INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING.....	7
1.1 Aanleiding en doel.....	7
1.2 Aanvullende veldinventarisatie.....	7
1.3 Voortoets.....	7
1.4 Plangebied.....	8
2 VOORGENOMEN PLANNEN EN ACTIVITEITEN.....	9
2.1 Algemeen.....	9
2.2 Actualisering juridisch-planologisch regime.....	9
2.3 Verruiming gebruiksmogelijkheden ten behoeve van watergebonden bedrijvigheid.....	11
2.4 Verruiming geluidzone.....	12
3 TOETSINGSKADER.....	13
3.1 Natuurbeschermingswetgeving.....	13
3.2 Natuurbeschermingswet 1998.....	13
3.3 Flora- en faunawet.....	14
3.4 Afwegingskader Ecologische Hoofdstructuur.....	17
4 NATUURDOELEN.....	21
4.1 Natuurdoelen Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Waal'.....	21
4.2 Natuurdoelen Ecologische Hoofdstructuur.....	22
5 ACTUELE SITUATIE EN NATUURWAARDEN.....	27
5.1 Gebruikte bronnen.....	27
5.2 Flora en vegetaties.....	27
5.3 Vogels.....	28
5.4 Amfibieën, reptielen en vissen.....	30
5.5 Zoogdieren.....	30
5.6 Overige soortgroepen (insecten, kreeftachtigen, weekdieren).....	31
6 VOORTOETS NATUURBESCHERMINGSWET.....	32
6.1 Inleiding.....	32
6.2 Selectie van effecten.....	32
6.3 Effectbeoordeling Vogelrichtlijnsoorten: broedvogels.....	32
6.4 Effectbeoordeling Vogelrichtlijnsoorten: niet-broedvogels.....	33
6.5 Effectbeoordeling complementaire habitattypen.....	35
6.6 Effectbeoordeling complementaire habitatrichtlijnsoorten.....	36
6.7 Conclusie.....	36
7 TOETSING FLORA- EN FAUNAWET.....	37
7.1 Inleiding.....	37
7.2 Beschermd plantensoorten.....	37
7.3 Vogelsoorten.....	37
7.4 Amfibieën.....	38
7.5 Vissen.....	38
7.6 Zoogdieren.....	38
7.7 Overige soortgroepen.....	39
7.8 Conclusie.....	39
8 TOETSING ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR.....	40
8.1 Inleiding.....	40
8.2 Effectbeoordeling.....	40
8.3 Conclusie.....	40
LITERATUUR.....	41
BIJLAGEN.....	42
Bijlage 1: Faunaonderzoek Drutensche Waarden, Lenstra et.al. 2007.....	42
Bijlage 2: Beschermd Natuur in de Drutensche Waarden, Felix 2010.....	56
Bijlage 3: Beschermd Flora en Fauna op het Excluton terrein, Felix 2012.....	83

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doel

In het kader van de actualisatie van het bestemmingsplan voor het Bedrijventerrein Drutense Waarden is inzicht gewenst in de gevolgen voor beschermde natuurwaarden. Het doel van het bestemmingsplan is drieledig. Ten eerste is het bestemmingsplan opgesteld om de bestaande bedrijfspercelen en de ontsluitingsweg te voorzien van een actuele juridisch-planologische regeling, die aansluit bij de feitelijke situatie. Ten tweede voorziet het bestemmingsplan in een verruiming van de gebruiksmogelijkheden van het bedrijventerrein, door het toelaten van watergebonden vormen van bedrijvigheid. Ten derde heeft het bestemmingsplan tot doel om de aangepaste geluidzone rond het bedrijventerrein juridisch-planologisch vast te leggen. De geplande ontwikkeling en werkzaamheden zijn nader beschreven in hoofdstuk twee.

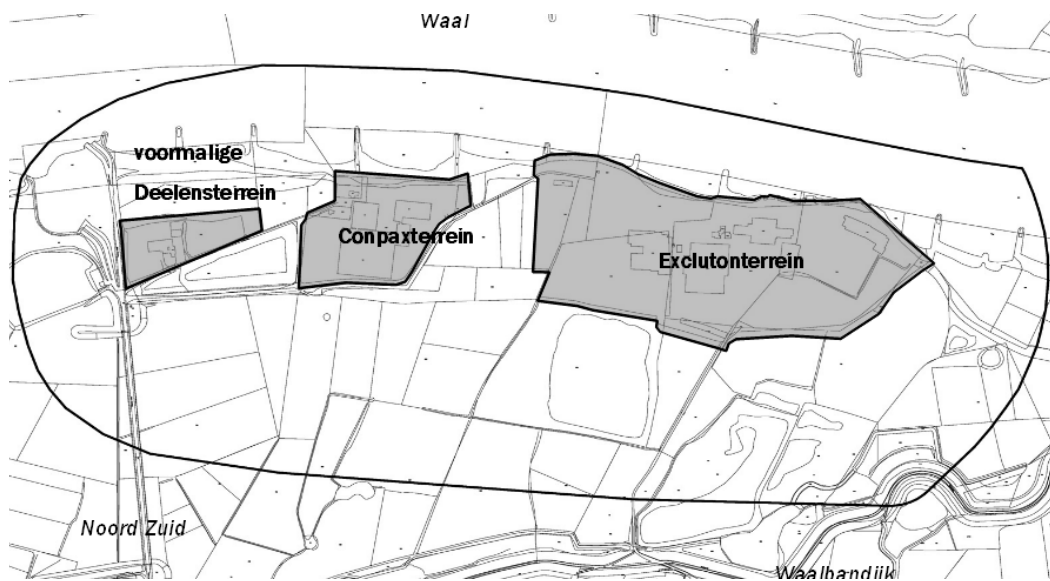
1.2 Aanvullende veldinventarisatie

In 2011 en 2012 is, in aanvulling op de inventarisatie uit 2010, een veldinventarisatie van het bedrijventerrein uitgevoerd (zie bijlage 3). Deze inventarisatie was in de voortoets van mei 2012 nog niet beschikbaar in verband met de gebruikte onderzoeksmethodes. De resultaten van dit nieuwe onderzoek zijn in dit rapport verwerkt.

1.3 Voortoets

Bij plannen welke ruimte maken voor verandering van de ruimtelijke inrichting moet, worden onderbouwd of de geboden ruimteverandering geen tegenstellingen veroorzaakt met de beschermde waarden van de Natuurbeschermingswet 1998. Tijdens de planvorming moet daarvoor inzichtelijk worden gemaakt of er mogelijk sprake is van negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden.

In de voorliggende rapportage wordt nagegaan welke mogelijk negatieve effecten kunnen optreden op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal of dat er gevolgen zijn voor door de Flora- en faunawet beschermde soorten en de ecologische hoofdstructuur ten gevolge van directe en indirecte gevolgen van de voorgenomen activiteiten in het bestemmingsplan.

Figuur 1.1: Begrenzing plangebied met daarbinnen de bestaande bedrijventerreinen

1.4 Plangebied

Eén van de doelstellingen van voorliggend bestemmingsplan is te voorzien in een passende geluidzone rond het gezoneerde bedrijventerrein Drutense Waarden (voorheen industrieterrein Druten West). Als begrenzing van het plangebied is daarom de nieuwe 50 dB(A)-contour aangehouden. De westelijke, zuidelijke en oostelijke grens van het plangebied liggen op de nieuwe 50 dB(A)-contour (zie figuur 1.1). In het noorden wordt de grens gevormd door de gemeentegrens met de gemeente Neder-Betuwe, die halverwege de Waal ligt. Het gedeelte van de 50 dB(A)-contour dat de gemeentegrens met de gemeente Neder-Betuwe nu reeds overschrijdt, blijft ongewijzigd en sluit aan op de nieuwe contour. Het is daarom niet nodig om de geluidzone op het grondgebied van de gemeente Neder-Betuwe aan te passen.

Het plangebied van dit bestemmingsplan omvat zowel de bedrijfspercelen van Excluton (inclusief het voormalige Deelensterrein) en Conpax als de rondom de bedrijfspercelen gelegen uiterwaarden en een gedeelte van de rivier de Waal. Hierdoor maakt ook de ontsluitingsweg die de bedrijfspercelen met elkaar en met de Noord Zuid verbindt, deel uit van het plangebied, evenals de gronden ten zuiden van het voormalige Deelensterrein waar uitbreiding van het bedrijventerrein is voorzien. Het plangebied ligt tussen de rivier de Waal in het noorden en de Waalbandijk in het zuiden. Een klein gedeelte van de Waalbandijk ligt binnen het plangebied. In het westelijk deel van het plangebied ligt de Noord Zuid. Ten zuidoosten van het plangebied ligt de kern Druten.

2 VOORGENOMEN PLANNEN EN ACTIVITEITEN

2.1 Algemeen

Het bestemmingsplan biedt een actuele regeling voor het toegestane gebruik en de toegestane bebouwing in het plangebied. Aan het bestemmingsplan liggen de volgende doelstellingen ten grondslag:

1. Het bestemmingsplan dient een regeling te bevatten die voor de bestaande bedrijfspercelen en de bestaande ontsluitingsweg voorziet in een passend juridisch-planologisch regime, dat is afgestemd op de feitelijke situatie;
2. Het bestemmingsplan dient een verdere ontwikkeling van de bedrijvigheid mogelijk te maken door verruiming van de gebruiksmogelijkheden ten behoeve van watergebonden bedrijvigheid op de bestaande bedrijfspercelen;
3. Het bestemmingsplan dient de aangepaste geluidzone rond het gezoneerde bedrijventerrein vast te leggen.

Het bestemmingsplan is deels conserverend van aard. Voor het Exclutonterrein, het Conpaxterrein en het Deelensterrein wordt in een actuele regeling voorzien waarbij de feitelijke situatie, in combinatie met de vigerende planologische rechten, het uitgangspunt is. Hetzelfde geldt voor de rivier de Waal en delen van de uiterwaarden die binnen de grenzen van het plangebied liggen. Dit wordt in het kader van deze voortoets gezien als bestaand gebruik en niet als zodanig getoetst. Anderzijds heeft het bestemmingsplan een ontwikkelingsgericht karakter. Dit betreft de verruiming van de gebruiksmogelijkheden ten behoeve van watergebonden bedrijvigheid op de bestaande bedrijfspercelen en de verruiming van de geluidzone rond het bedrijfsterrein. De effecten van deze ontwikkelingsmogelijkheden staan in deze voortoets centraal. In de volgende paragrafen wordt ingegaan op de algemene doelstellingen van het bestemmingsplan. In paragraaf 3.2 van de toelichting op het bestemmingsplan wordt de bestemmingsregeling per deelgebied nader toegelicht. Kortheidshalve wordt naar die toelichting verwezen.

2.2 Actualisering juridisch-planologisch regime

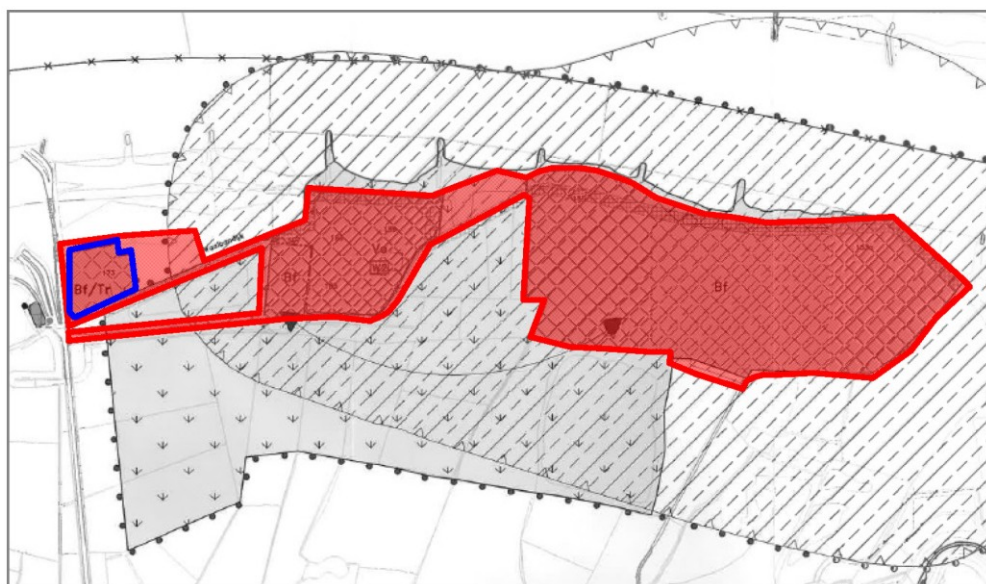
De bestaande bedrijven Excluton (inclusief de transportactiviteiten op het voormalige Deelensterrein en de activiteiten van de natuursteengroothandel) en Conpax dienen van een passende juridisch-planologische regeling te worden voorzien. De bestemmingsplannen die voor de bedrijfspercelen gelden, sluiten namelijk niet goed aan bij de actuele situatie. Voorliggend bestemmingsplan bevat actuele regels voor de gebruiks- en bebouwingmogelijkheden ter plaatse van de bedrijfspercelen. Met het oog op de gewenste verruiming van vestigingsmogelijkheden voor watergebonden bedrijven is gekozen voor een bestemming die mogelijkheden biedt voor verschillende typen bedrijvigheid.

De ligging van het bedrijventerrein in de uiterwaarden van de Waal legt beperkingen op aan de (uitbreidings)mogelijkheden die aan de bestaande en eventuele nieuwe bedrijven kan worden geboden. Deze beperkingen vloeien enerzijds voort uit de ligging in het stroomvoerend rivierbed van de Waal (zoals vastgelegd in de Beleidslijn grote rivieren) en anderzijds uit de aanwijzing van de uiterwaarden van de Waal als Natura 2000-gebied. De bestaande en nieuwe bedrijfspercelen maken weliswaar geen deel uit van het Natura 2000-gebied, maar de uiterwaarden rondom het bedrijventerrein zijn wel aangewezen als beschermd gebied. Voor de bouwmogelijkheden van het Exclutonterrein en het Conpaxterrein is aangesloten bij het vigerende bestemmingsplan 'Ruimte voor de Rivier'. Voor het voormalige Deelensterrein vigeert het bestemmingsplan 'Buitengebied'. De planologische regeling uit dat bestemmingsplan is niet in overeenstemming met de feitelijke situatie. Herziening van deze regeling is dan ook noodzakelijk.

In het bestemmingsplan 'Ruimte voor de Rivier' zijn aan de bebouwingmogelijkheden op de bedrijfsperven beperkingen opgelegd vanwege de destijds geldende Beleidslijn Ruimte voor de Rivier. Concreet betekent dit dat voor elk afzonderlijk gebouw een uitbreiding van 10% van het vloeroppervlak is toegestaan. Deze beperking in uitbreidingsmogelijkheden is overgenomen in de Beleidslijn grote rivieren, waarbij het jaar 1997 (het jaar van de inwerkingtreding van de Beleidslijn Grote Rivieren) als peildatum geldt.

De bebouwingsregeling uit het vigerende bestemmingsplan 'Ruimte voor de Rivier' is in voorliggend bestemmingsplan één op één overgenomen, zodat het nieuwe bestemmingsplan niet meer bouwmogelijkheden biedt dan ingevolge de Beleidslijn grote rivieren is toegestaan. De bestemmingsplanregeling maakt de uitbreiding van het oppervlakte van de bestaande gebouwen met maximaal 10% per gebouw rechtstreeks mogelijk. Er zijn echter ook situaties denkbaar waarin het gewenst is om één of meerdere gebouwen te slopen en te vervangen door één nieuw gebouw, of waarin het gewenst is om de uitbreidingsruimte die voor meerdere gebouwen geldt, te benutten voor de uitbreiding of nieuwbouw van één gebouw. Uit rivierkundig opzicht hoeft dit niet tot problemen te leiden, aangezien de totale toegestane oppervlakte van de bebouwing op het bedrijventerrein niet toeneemt. Het is hierbij wel van belang om de nieuwe ontwikkeling rivierkundig te toetsen. Om die reden is in voorliggend bestemmingsplan een afwijkingsmogelijkheid opgenomen, die het mogelijk maakt om een grotere uitbreiding dan 10% of de bouw van een nieuw bedrijfsgebouw mogelijk te maken, mits de maximaal toegestane gezamenlijke oppervlakte aan gebouwen niet wordt overschreden. Hiervoor dient advies te worden ingewonnen bij de waterbeheerder.

De ontsluitingsweg die de drie bedrijfsperven verbindt met de Noord Zuid is in het vigerende bestemmingsplan niet op een passende wijze bestemd. Ook de voormalige ontsluitingsweg, die het bedrijfsperveel van Excluton rechtstreeks verbindt met de Waalbandijk, is niet in een bestemmingsplan geregeld. Uit de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State d.d. 8 juni 2011 (201009807/1/H1) is gebleken dat de westelijke ontsluitingsweg onder het overgangsrecht valt en als zodanig mag worden blijven gebruikt. Het is wenselijk om deze gebruikssituatie in een bestemmingsplan vast te leggen, zodat de weg niet langer onder het overgangsrecht valt. In het bestemmingsplan is voor de ontsluitingsweg in een passende regeling voorzien (zie figuur 2.1).

Figuur 2.1: Uitsnede vigerend bestemmingsplan 'Ruimte voor de Rivier' met in rood de begrenzing van de nieuwe bestemming 'Bedrijventerrein'.

2.3 Verruiming gebruiksmogelijkheden ten behoeve van watergebonden bedrijvigheid

Voor het hele gebied van de Drutensche Waarden (het gebied rond de uiterwaarden aan de zuidzijde van de Waal, ten noordwesten van de kern Druten) zijn vanaf 2003 plannen in ontwikkeling met het oog op de herinrichting van het gebied. Het doel van de planvorming is een integrale herontwikkeling van het gebied, die is gericht op verbetering van de ruimtelijke kwaliteit.

De ontwikkeling van de Drutensche Waarden behelst onder meer het treffen van maatregelen ten behoeve van rivierverruiming, verbetering van de ecologische situatie, realisering van hoogwaardige woningbouw en herinrichting van de bestaande bedrijfspercelen Excluton (in de uiterwaarden van de Waal) en Westerhout (in het binnendijks gebied ten zuiden van de Waalbandijk). Onderdeel van de planvorming voor de Drutensche Waarden is de herinrichting van de bedrijfspercelen van Excluton, Conpax en het voormalige Deelensterrein (inclusief de tussenliggende gronden), die in de uiterwaarden van de Waal liggen.

De plannen voor de herontwikkeling van de Drutensche Waarden zijn onvoldoende concreet om ze in voorliggend bestemmingsplan op te nemen. Uit overleg met Rijkswaterstaat, dat heeft plaatsgevonden na afloop van de tervisielegging van het ontwerpbestemmingsplan 'Buitengebied, herziening Waalbandijk 155-173', is gebleken dat voor een uitbreiding van het bedrijventerrein op dit moment geen watervergunning zal worden verleend. Voorliggend bestemmingsplan beperkt zich daarom hoofdzakelijk tot het toekennen van een bedrijfsbestemming aan de gronden die nu ook als zodanig in gebruik zijn: het Exclutonterrein, het Conpaxterrein, het voormalige Deelensterrein en de gronden waarover de ontsluiting van de bedrijfspercelen plaatsvindt.

Wel heeft een beperkte uitbreiding van de bedrijfsbestemming plaatsgevonden op de gronden tussen het Exclutonterrein en het Conpaxterrein. Deze uitbreiding is met name nodig om rivierkundige compensatiemaatregelen te treffen: de bestaande ontsluitingsweg zal worden verlaagd en worden vervangen door een nieuwe hoogwatervrije ontsluiting in de vorm van een brug. Door deze maatregelen wordt de inlaat tussen de bedrijfsterreinen vergroot, waardoor rivierwater bij hoge waterstanden gemakkelijker de uiterwaarden ten zuiden van het bedrijventerrein in kan stromen. Om verplaatsing van de ontsluitingsweg en realisering van een brug mogelijk te maken, is de bestemming 'Bedrijventerrein' op deze locatie vergroot ten opzichte van de bestemming in het vigerende bestemmingsplan. De bedrijfsbestemming voor het voormalige Deelensterrein, die de vigerende agrarische bestemming vervangt, is afgestemd op het huidige gebruik van de gronden. De bestaande tasvelden en de parkeerterreinen rond de voormalige Deelenhoeve zijn bestemd als 'Bedrijventerrein'. De gronden daaromheen, die deel uitmaken van de uiterwaarden van de Waal, zijn bestemd als 'Agrarisch'. Tenslotte is ook de bestaande ontsluitingsweg opgenomen in de bestemming 'Bedrijventerrein', aangezien deze in het vigerende bestemmingsplan niet van een passende bestemming was voorzien.

Hoewel voorliggend bestemmingsplan zich hoofdzakelijk richt op het vastleggen van de feitelijke situatie, zijn op de bestaande bedrijfspercelen ruimere vestigingsmogelijkheden geboden dan in de vigerende bestemmingsplannen. Het bestemmingsplan 'Ruimte voor de Rivier' beperkt de gebruiksmogelijkheden op het Exclutonterrein en het Conpaxterrein tot een betonwarenfabriek respectievelijk een verpakkingsbedrijf, terwijl voor het Deelensterrein ingevolge het bestemmingsplan 'Buitengebied' een agrarische bestemming geldt. Op basis van de herontwikkelingsplannen voor de Drutensche Waarden is op provinciaal en gemeentelijk niveau bepaald dat verruiming van de mogelijkheden voor bedrijfsvestiging gewenst is, zodat zich in het plangebied ook andere watergebonden bedrijven dan alleen

een betonwarenfabriek kunnen vestigen. De Programmaraad Welvarend Rivierenland heeft, als uitwerking van het Regionaal Programma Bedrijventerreinen (RPB), het bedrijventerrein Drutense Waarden op 25 juni 2012 aangewezen als opvanglocatie voor watergebonden bedrijvigheid (zie paragraaf 4.3.3). Gedeputeerde Staten van Gelderland hebben per brief d.d. 13 februari 2013 aangegeven dat de door de regio aangereikte nadere uitwerking van het RPB wordt vastgesteld conform het gewijzigde afsprakenkader.

De (regionale) keuze voor de aanwijzing van de Drutense Waarden als opvanglocatie voor watergebonden bedrijvigheid is daarmee ook opgenomen in het provinciaal beleid. De brief van Gedeputeerde Staten is als bijlage bij het bestemmingsplan opgenomen.

2.4 Verruiming geluidzone

De transportactiviteiten van Excluton op het voormalige Deelensterrein maken onderdeel uit van de bedrijfsvoering van Excluton. Om die reden worden de transportactiviteiten en de betonwarenfabriek in het kader van de milieuwet- en regelgeving als één inrichting beschouwd. Een en ander betekent dat de activiteiten die samenhangen met het transport worden opgenomen in de omgevingsvergunning voor de activiteit milieu (milieuvergunning) van Excluton. Momenteel gelden voor de beoordeling van beide bedrijfstakken op het gebied van geluid nog verschillende toetsingskaders. Excluton is een geluidzoneringsplichtige inrichting en wordt derhalve getoetst aan de 50 dB(A) contour, die ingevolge de Wet geluidhinder rond het gezoneerde bedrijventerrein aanwezig is en die in planologisch opzicht is vastgelegd in het bestemmingsplan 'Ruimte voor de Rivier'. Het beoordelingskader voor de transportactiviteiten wordt gevormd door de Wet milieubeheer respectievelijk het Besluit algemene regels inrichtingen milieubeheer (Barim, oftewel Activiteitenbesluit). Door het opnemen van de transportactiviteiten in een overkoepelende omgevingsvergunning voor alle activiteiten van Excluton, worden ook de activiteiten van het transportbedrijf getoetst aan de 50 dB(A) geluidzone. Verruiming van de zone is om die reden noodzakelijk.

Daarnaast maakt het bestemmingsplan (in beperkte mate) de vestiging van bedrijven mogelijk op gronden die in het vigerende bestemmingsplan nog geen bedrijfsbestemming hebben. Het betreft de gronden rond het Deelensterrein, die volgens het vigerende bestemmingsplan 'Buitengebied' een agrarische bestemming hebben, maar feitelijk in gebruik zijn ten behoeve van de transportactiviteiten van Excluton. Gezien de grote afstand tot geluidgevoelige objecten (ruim 500 meter) behoort nieuwvestiging van een geluidzoneringsplichtige inrichting (een zogenaamde grote lawaaimaker) op het Deelensterrein tot de mogelijkheden. De gronden die nu nog in gebruik zijn als parkeerterrein, kunnen eventueel ook worden benut als tasveld voor Excluton. De bedrijfsbestemming die aan deze gronden is gegeven, maakt het dan ook mogelijk dat hier een (onderdeel van een) geluidzoneringsplichtige inrichting wordt gevestigd. Door deze keuze is voor alle (bestaande en eventuele nieuwe) bedrijven in het plangebied sprake van één toetsingskader voor het aspect geluid, te weten de Wet geluidhinder. Dit geeft enerzijds duidelijkheid voor de bedrijven op het bedrijventerrein en biedt anderzijds bescherming aan de geluidgevoelige objecten rond het bedrijventerrein.

Omdat het voormalige Deelensterrein tot het gezoneerde bedrijventerrein zal gaan behoren, is de bestaande zone te klein. Deze geluidzone dient dan ook te worden verruimd om voldoende ruimte te bieden aan de bedrijfsactiviteiten in het plangebied. Door middel van onderzoek is de ligging van de nieuwe contour bepaald. Voorliggend bestemmingsplan voorziet in een verruiming van de geluidzone rond het bedrijventerrein. Overigens beperkt de verruiming van de 50 dB(A)-contour zich tot gronden op het grondgebied van de gemeente Druten.

3 TOETSINGSKADER

3.1 Natuurbeschermingswetgeving

De natuurwaarden in Nederland worden op verschillende wijzen beschermd:

Gebiedsbescherming

De bescherming van Natura 2000-gebieden en beschermde natuurmonumenten wordt gewaarborgd door de Natuurbeschermingswet 1998 (zie paragraaf 3.2). Voor activiteiten met een mogelijk effect op deze gebieden is toetsing aan de Natuurbeschermingswet noodzakelijk.

Soortbescherming

De bescherming van soorten wordt gewaarborgd door de Flora- en faunawet (zie paragraaf 3.3). Deze wet beschermt inheemse planten- en diersoorten waarbij onderscheid wordt gemaakt in verschillende beschermingscategoriën. Voor alle activiteiten die mogelijk effect op de beschermde planten- en diersoorten kunnen hebben is toetsing aan de Flora en faunawet noodzakelijk.

Planologische bescherming

Naast de specifieke gebieds- en soortbescherming is er de planologische bescherming in bestemmingsplannen en via vergunningaanvragen. De Ecologische Hoofdstructuur wordt bijvoorbeeld op deze wijze beschermd (zie paragraaf 3.4).

3.2 Natuurbeschermingswet 1998

3.2.1 Implementatie van Europese wet- en regelgeving

Per 1 oktober 2005 is de Europese wet- en regelgeving¹ volledig in de Nederlandse wetgeving (Natuurbeschermingswet 1998) opgenomen, waardoor een directe toetsing aan deze Europese richtlijnen niet meer aan de orde is. De natuurbeschermingswet 1998 ziet toe op de bescherming van specifiek aangewezen gebieden ten behoeve van specifieke instandhoudingsdoelen. Deze doelen worden vastgelegd in de aanwijzingsbesluiten van deze zogenaamde Natura-2000 gebieden.

Per 1 oktober 2005 is een Natuurbeschermingswetvergunning² verplicht voor alle nieuwe projecten en handelingen die, gelet op de instandhoudingsdoelen:

- De kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in het gebied kunnen verslechteren;
- Een verstrend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
- De natuurlijke kenmerken van het gebied kunnen aantasten³.

Hiernaast is binnen de Natuurbeschermingswet een goedkeuringsbesluit nodig⁴ voor elk plan dat, gelet op de instandhoudingsdoelen:

- De kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in het gebied kunnen verslechteren;

1 De Habitat- en Vogelrichtlijn en diverse internationale verdragen

2 Artikel 19d

3 Gedeputeerde Staten mogen slechts vergunning verlenen als "zij zich hebben verzekerd dat het project afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of handelingen géén significante effecten heeft op de natuurlijke kenmerken van het gebied". In alle gevallen waarin significante effecten zouden kunnen optreden moet de initiatiefnemer vooraf een passende beoordeling van de gevolgen opstellen, die door GS in haar besluitvorming moet worden betrokken. (art. 19f, 19g)

4 Artikel 19j

- Een verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

3.2.2 ADC-voorwaarden

Als in de natuurtoets de conclusie wordt getrokken dat de voorgenomen activiteiten de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied significant aantasten of zouden kunnen aantasten, kan het bevoegd gezag het plan alleen vaststellen dan wel de vergunning alleen dan verlenen als voldaan is aan de zogenoemde ADC-voorwaarden⁵:

- (A) alternatieve oplossingen voor het project of andere handelingen ontbreken;
- (D) er is sprake van een plan/project met dwingende redenen van groot openbaar belang en;
- (C) er is gegarandeerd dat de initiatiefnemer de compenserende maatregelen vooraf en tijdig treft. De compenserende maatregel moet hierbij worden gezien als een uiterste maatregel omdat dit vaak niet tot volledig herstel van de natuur leidt.

Indien de conclusie wordt getrokken dat er met zekerheid geen negatieve effecten optreden, of dat deze met zekerheid niet significant negatief zijn is het project uitvoerbaar binnen de Natuurbeschermingswet. Bij de planvaststelling c.q. vergunningverlening kan het bevoegd gezag voorschriften of beperkingen vaststellen teneinde verslechtering of verstoring in afdoende mate te voorkomen.

3.2.3 Ontwerp-aanwijzingsbesluiten

Naar verwachting worden in 2012 de aanwijzingsbesluiten voor de Natura-2000 gebieden definitief vastgesteld, waarbij de instandhoudingsdoelen en de begrenzing opnieuw worden vastgelegd. In deze procedure kunnen nieuwe doelen worden toegevoegd aan de eerdere aanwijzings- en aanmeldingsbesluiten. Op dit moment (april 2012) is de definitieve aanwijzing in voorbereiding. Vooruitlopend op de definitieve aanwijzing heeft de minister per brief (26 januari 2010) aangegeven dat bij de definitieve aanwijzing een aantal aanpassingen ten opzichte van het ontwerp-aanwijzingsbesluit worden doorgevoerd. Het ontwerp-aanwijzingsbesluit⁶ voor het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal heeft van 11 september tot en met 22 oktober 2008 ter inzage gelegen. Tot het moment van de definitieve aanwijzing worden de instandhoudingsdoelen uit het ontwerp-aanwijzingsbesluit en de brief van de minister (26 januari 2010) als uitgangspunt genomen (zie paragraaf 3.1).

3.2.4 Begrenzing Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Waal'

De begrenzing van het Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Waal' is aangegeven op de ontwerpkaart behorende bij het ontwerpbesluit. Hiervoor geldt een algemene exclaveringsformule waarin bestaande bebouwing, bouwkavels, erven verhardingen, waterkerende dijken, kanalen en spoorlijnen géén deel uit maken van het aangewezen gebied. Deze exclaveringsformule wordt afgestemd op de plaatselijke omstandigheden, waardoor bebouwing incidenteel is opgenomen binnen het natura 2000-gebied (bijvoorbeeld bebouwing met vleermuizenkolonies)⁷.

3.3 Flora- en faunawet

3.3.1 Soortbescherming

De bescherming van soorten is in Nederland vastgelegd in de Flora- en faunawet. Deze wet is sinds april 2002 van kracht en is bedoeld om het voortbestaan van de beschermde soort niet in gevaar te brengen (niet individuele planten of dieren). De wet biedt alle vogels,

⁵ Artikel 19g, 19h en 19k

⁶ Ministerie van LNV, 2008

⁷ Naar: Concept – Hoofdlijnen begrenzingen en selectie Natura 2000 gebieden, Ministerie van LNV, november 2005.

amfibieën, reptielen, vissen, zoogdieren én een specifiek aantal insecten, weekdieren, kreeftachtigen en planten een wettelijke bescherming. Voor deze soorten geldt een aantal verbodsvoorschriften (artikel 8 ^{t/m} 12).

3.3.2 *Zorgvuldig handelen*

Bij het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen is de kans groot dat een of meer beschermde soorten worden beschadigd, verwond, gedood, opzettelijk verontrust of dat nesten, holen, verblijfplaatsen of eieren worden beschadigd of vernield. Beschermde plant- of diersoorten (waaronder alle vogels en amfibieën) komen immers overal in Nederland voor. Door "zorgvuldig te handelen" kan een groot deel van deze schade evenwel vermeden worden. Uitgangspunt van de Flora- en faunawet is dan ook het principe van de algemene zorgplicht (artikel 2), waarin een ieder gehouden is om alle adequate voorzorgsmaatregelen te nemen die "in redelijkheid kunnen worden gevegd" om verontrusting, vernieling, doden en verjaging etc. te voorkomen.

Ook in dit rapport wordt dit als uitgangspunt gehanteerd. Bij de effectbeoordeling wordt aangenomen dat bij de uitvoering van het project alle relevante voorzorgsmaatregelen inderdaad worden genomen.

3.3.3 *Ontheffingen en vrijstellingen*

Vanuit deze benadering is strijdigheid met de Flora- en faunawet alleen aan de orde als er sprake is van onvermijdbare schade. Voor een beperkt aantal soorten is het denkbaar dat ondanks zorgvuldig handelen niet alle schade kan worden voorkomen. Voor een deel van deze onvermijdelijke schade voorziet de Flora- en faunawet in ontheffingen en vrijstellingen. De mogelijkheden voor ontheffingen en vrijstellingen verschillen naar de aard van activiteiten die worden uitgevoerd én de kwetsbaarheid van de beschermde soorten. Dit is nader uitgewerkt in een Algemene Maatregel van Bestuur die eind februari 2005 in werking is getreden.

Voor wat betreft projecten die zien op de "ruimtelijke inrichting of ontwikkeling" van een gebied wordt onderscheid gemaakt in drie categorieën soorten en vogels:

1. Algemene soorten: 43 niet bedreigde soorten (tabel 1) die zo algemeen zijn dat bij voorbaat kan worden gesteld dat zij niet in hun voortbestaan bedreigd worden. Voor deze soorten geldt een algemene vrijstelling.
2. Overige soorten: 101 regulier beschermde planten en dieren (tabel 2). Een ontheffingsaanvraag kan worden verleend nadat is aangetoond dat door de betreffende werkzaamheden "geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort" (artikel 75, lid 4).
Voor soorten van tabel 2 geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling voor artikel 8 tot en met 12 mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister goedgekeurde gedragscode. Deze gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf worden opgesteld en worden ingediend ter goedkeuring. Een initiatiefnemer mag gebruikmaken van door andere opgestelde en goedgekeurde gedragscodes. Zolang de aanvrager niet beschikt over een gedragscode zal ook voor tabel 2 soorten via een lichte toets ontheffing aangevraagd moeten worden. In een lichte toets dient aangetoond te worden dat het voortbestaan van de soort niet in gevaar komt.
3. Streng beschermde soorten: 104 werkelijk bedreigde zeldzame dier- en plantensoorten (tabel 3). Indien soorten van tabel 3 schade ondervinden kan alleen onder strenge voorwaarden ontheffing worden verleend voor het uitvoeren van inrichtingsprojecten als aan strenge criteria wordt voldaan (de uitgebreide toets):
 - Het project doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten;

- De werkzaamheden hebben geen “wezenlijke invloed” op de soorten;
- Voorafgaand en tijdens de werkzaamheden wordt in redelijkheid alles verricht of gelaten om te voorkomen dat schade aan voor komt;
- Er is geen alternatief voor de geplande activiteit (geen andere bevredigende oplossing);
- Er is sprake van een bij de wet genoemd belang;
- Er vindt geen benutting of economisch gewin plaats.

3.3.4 Vogels

Vogels zijn niet opgenomen in tabel 1, 2 of 3 van de Flora- en faunawet. Alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord zijn verboden.

Tijdens werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen. De meeste broedvogels maken ieder broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik zijn alleen tijdens het broedseizoen beschermd. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig, indien werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden of maatregelen zijn getroffen om te voorkomen dat deze soort zich vestigen. Buiten het broedseizoen mag van deze soorten het nest worden verplaatst of verwijderd.

Verblijfplaatsen van vogels die deze het gehele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze soorten zijn vermeld in categorie 1 tot en met 4 van de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten'⁸. Deze categorieën omvatten de volgende nesten:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (bijvoorbeeld: steenuil);
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (bijvoorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus);
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (bijvoorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk);
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (bijvoorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil).

Indien werkzaamheden effect hebben op deze soorten is een ontheffing nodig. Voor vogels kan alleen een ontheffing worden verleend op grond van een wettelijk belang uit de vogelrichtlijn. Dit zijn:

- Bescherming van flora en fauna;
- Veiligheid van het luchtverkeer;
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.

Naast de categorieën 1 tot en met 4 zijn een aantal vogelsoorten ondergebracht in categorie 5. Hoewel deze soorten op deze lijst zijn opgenomen zijn de vaste rust- en verblijfplaats van deze soorten niet jaarrond beschermd. Dit betreft namelijk soorten die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor gebroed hebben of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

⁸ Ministerie van LNV, 2009

3.3.5 *Wezenlijke invloed*

Cruciaal bij de beoordeling van de effecten op streng beschermde soorten (tabel 3 en vogels) is het begrip "wezenlijke invloed". Er is sprake van wezenlijk zodra een ingreep een negatief effect heeft op de stand van de populatie. Bij de beoordeling dient redelijke zekerheid te worden verkregen omtrent de vraag of al dan niet sprake is van wezenlijke invloed. Daarbij moet de zeldzaamheid en de ruimtelijke verspreiding van de soort in beschouwing worden genomen, alsmede de herstelcapaciteit van de populatie in samenhang met de aanwezigheid van uitwijkmogelijkheden én de tijdelijkheid van het negatieve effect.

De voorliggende toetsing richt zich in het verlengde van het bovenstaande op de beantwoording van de volgende vragen:

- Welke beschermde soorten komen voor in het plangebied of zouden gezien hun habitat- c.q. groeiplaatseisen en ruimtelijke verspreiding voor kunnen komen.
- Welke schade in de zin van de Flora- en faunawet kunnen op deze soorten als gevolg van de ingrepen ondervinden?
- Welke voorzorgsmaatregelen kunnen genomen worden om schade aan deze beschermde plant- diersoorten te voorkomen?
- Welke onvermijdbare schade op welke beschermde soorten zou ondanks deze voorzorgsmaatregelen toch kunnen optreden.
- Voor welke van deze soorten kan aanspraak gemaakt worden op een vrijstelling dan wel ontheffing voor deze onvermijdbare schade?
- Onder welke voorwaarden zouden de benodigde ontheffingen voor de resterende soorten verleend kunnen worden?
- Voor welke soorten geldt dat de effecten van de optredende schade van wezenlijke invloed op de stand van de populatie zou kunnen zijn c.q. het voortbestaan van de soort zouden kunnen bedreigen?

3.4 **Afwegingskader Ecologische Hoofdstructuur**

3.4.1 *Ecologische Hoofdstructuur*

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is het beoogde samenhangende netwerk van kwalitatief hoogwaardige natuurgebieden en natuurrijke cultuurlandschappen. Dit netwerk wordt gerealiseerd door vergroting van natuurgebieden, ontwikkeling van nieuwe natuurgebieden, aangepast agrarisch(-natuur) beheer en aanleg van ecologische verbindingzones. Vergroting en verbinding dragen bij aan het oplossen van problemen op het vlak van verdroging, vermesting en versnippering. Het doel is te komen tot duurzame populaties van kwetsbare plant- en diersoorten. De ambitie is om uiterlijk in 2021 de beoogde omvang van natuurgebieden en gebieden met agrarisch natuurbeheer in de EHS gerealiseerd te hebben.

In de Nota Ruimte, Ruimte voor Ontwikkeling, deel 4⁹ is een beschermingsregime vastgelegd voor de EHS. Deze nota is in 2012 vervangen door de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte¹⁰. De begrenzing en ruimtelijke bescherming van de EHS is op provinciaal niveau geregeld in het streekplan¹¹. Bij ruimtelijke projecten zie zodanig zijn gelokaliseerd dat zij de milieu- en waterkwaliteit in de EHS-gebieden beïnvloeden moet het effect daarvan expliciet worden meegenomen.

Met de inwerkingtreding van de Wet ruimtelijke ordening per 1 juli 2008 heeft het streekplan Gelderland 2005 de status van structuurvisie gekregen. De inhoud van het streekplan blijft voor de provincie de basis voor haar eigen optreden in de ruimtelijke

9 Ministeries van VROM, LNV, V&W en EZ, 2006

10 Ministerie van Infrastructuur en Milieu, 2012

11 Streekplan Gelderland, 2005

ordering. Gemeenten krijgen een grotere eigen verantwoordelijkheid in het afhandelen van hun lokale zaken. De provincie stelt hiervoor, in de ruimtelijke verordening¹², regels aan de bestemmingsplannen van de gemeenten.

3.4.2 “Nee, tenzij”-benadering

De totstandkoming van de EHS verloopt via de sporen: bescherming en ontwikkeling. De bescherming van de EHS wordt vormgegeven door de “nee, tenzij”-benadering. Dit houdt in dat bestemmingswijziging binnen de EHS niet mogelijk is als daarmee de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant worden aangetast, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van een groot openbaar belang. Ingrepen buiten de EHS hoeven niet beoordeeld te worden op hun effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden binnen de EHS¹³. Om te kunnen bepalen of de wezenlijke kenmerken en waarden van een gebied significant worden aangetast moet het bevoegd gezag¹⁴ erop toezien dat hier naar door de initiatiefnemer onderzoek wordt verricht. Om een zorgvuldige afweging te kunnen maken zal de provincie de te behouden wezenlijke kenmerken en waarden per gebied specificeren. De te beschermen wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS zijn in 2006 als streekplanuitwerking¹⁵ vastgelegd.

Een ruimtelijke ingreep wordt als een significante aantasting van kernkwaliteiten en omgevingscondities gezien wanneer deze kan leiden tot:

- Een vermindering van het areaal en kwaliteit van bestaande natuur-, bos- en landschapselementen en gebieden die aangewezen voor nieuwe natuur en agrarische natuur;
- Een vermindering van de uitwisselingsmogelijkheden voor planten en dieren in verbindingzones, en tussen de verschillende leefgebieden in de overige delen van de EHS;
- Een vermindering van de kwaliteit van het leefgebied van alle soorten waarvoor conform de Flora- en faunawet een ontheffing vereist is en als zodanig worden genoemd in de AMvB Vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet;
- Een vermindering van het areaal van de grote natuurlijke eenheden (aaneengeslotenheid);
- Een belemmering voor het verloop van natuurlijke processen in grote eenheden;
- Een verstoring van de natuurlijke morfologie, waterkwaliteit, watervoering en verbondenheid met het landschap van HEN-wateren;
- Een verandering van de grond- en oppervlaktewater-omstandigheden (kwaliteit en kwantiteit) die de voor de natuurdoeltypen gewenste grond- en oppervlaktewater situatie (verder) aantast;
- Een verhoging van de niet-gebiedseigen geluidsbelasting in stiltebeleidsgebieden en stiltegebieden (in geval de norm van 40 decibel wordt overschreden).

Een bestemmingswijziging binnen de EHS die leidt tot aantasting van de wezenlijke kenmerken of waarden van de EHS-natuur kan alleen worden goedgekeurd als – naast het ontbreken van reële alternatieven en de aanwezigheid van groot openbaar belang – aantoonbaar in hetzelfde bestemmingsplan voorzieningen worden getroffen waarmee de schade zoveel mogelijk wordt beperkt door mitigerende maatregelen. Compensatie van de resterende schade dient plaats te vinden in hetzelfde bestemmingsplan of in gekoppelde bestemmingsplannen. Per saldo zal op planniveau of op gebiedsniveau geen verlies mogen optreden van areaal, kwaliteit en samenhang.

12 Provincie Gelderland, 2011

13 Minister van LNV, 2008 Brief aan de Tweede Kamer (TK 29576, nummer 12 en 52).

14 In dit geval Gedeputeerde Staten

15 Streekplanuitwerking: Kernkwaliteiten en omgevingscondities van de Gelderse ecologische hoofdstructuur, mei 2006

Aan compensatie worden in het kader van de EHS de volgende voorwaarden gesteld:

- Geen netto-verlies aan waarden, voor wat betreft areaal, kwaliteit en samenhang;
- Compensatie moet aansluitend of nabij de ingreep plaatsvinden, mits hierbij een duurzame situatie ontstaat. Indien dit niet kan is realisering van kwalitatief gelijkwaardige waarden of fysieke compensatie verder weg van het gebied mogelijk.
- Indien fysieke compensatie niet mogelijk is, is financiële compensatie conform de Richtlijn Compensatie Natuur en Bos die op 2 juli 1998 in het Provinciaal Blad is gepubliceerd aan de orde. Hiertoe wordt niet eerder overgegaan dan nadat alle andere mogelijkheden, waaronder onteigening, maximaal zijn benut;
- Mitigatie en compensatie maken deel uit van het plan. De eventuele daarmee samenhangende meerkosten van de activiteit dienen in het plan te zijn verdisconteerd (veroorzakersbeginsel). Het besluit over de compensatie is daarmee gekoppeld aan het te nemen besluit over de ingreep. Indien over de compensatie in een ander kader wordt besloten dan over de ingreep kan eerst met de uitvoering worden begonnen nadat ten minste het compensatiebesluit onherroepelijk is geworden.

3.4.3 *EHS-natuur, EHS-verweving en ecologische verbindingszones.*

De EHS bestaat uit drie onderdelen: EHS-natuur, EHS-verweving en ecologische verbindingszones. Op deze onderdelen is toegespitst ruimtelijk beleid van toepassing. Voor het behoud en herstel van de biodiversiteit in Gelderland zijn de drie delen van de EHS onlosmakelijk met elkaar verbonden. Soorten die gebonden zijn aan grotere natuurgebieden vinden vooral een plek in EHS-natuur; EHS-verweving is van belang voor soorten die gebonden zijn aan gebieden waarin veel natuurelementen en natuurkwaliteiten verweven zijn met agrarisch en ander gebruik van het cultuurlandschap. Met de ecologische verbindingszones neemt de versnippering van de natuur af en ontstaan meer migratiemogelijkheden voor plant- en diersoorten. Binnen het EHS-beschermingsregime van de EHS-natuur is ontwikkeling van andere functies uitgesloten, tenzij er sprake is van een reden van groot openbaar belang. In de EHS-verweving en verbindingszones zijn, in tegenstelling tot de EHS-natuur, er onder voorwaarden mogelijkheden voor de ontwikkeling van andere functies. In de EHS-verweving en sterker nog in de EHS-verbinding, zijn onderdelen van de EHS niet voor 100% belegd met natuurdoelen. Het zijn als het ware zoekgebieden waar de precieze locatie van de natuurdoelen nog niet vast staat. Initiatieven voor bijvoorbeeld recreatie of landschappelijk wonen kunnen hier mogelijk zijn, wanneer wordt bijgedragen aan de realisering van de natuurdoelen. Die bijdrage moet dan onderdeel zijn van de realisering van het initiatief. Door gelijktijdig met een initiatief bij te dragen aan de realisering van de natuurdoelen kan het mogelijk zijn om significante aantasting van kernkwaliteiten of omgevingscondities te voorkomen. Dit geldt alleen wanneer daarmee geen bestaande natuurwaarden significant worden aangetast en geen barrières voor de gewenste samenhang worden gecreëerd.

3.4.4 *Verschillen met de Natuurbeschermingswet*

Het EHS-regime is vergelijkbaar met het kader voor Natura 2000-gebieden. Er zijn echter enkele subtiele verschillen:

- Bij het EHS-afwegingskader gaat het om “redenen van groot openbaar belang”, in de Natuurbeschermingswet gaat het om “dwingende redenen van groot openbaar belang”. Met “dwingend” wordt hier in ieder geval niet ieder denkbaar openbaar belang bedoeld, maar een belang dat, ook op de langere termijn, zwaarder moet wegen dan de belangen die de Natuurbeschermingswet beoogt te beschermen.
- Bij het EHS-afwegingskader is de beoordeling van eventueel schadelijke effecten van bestaand gebruik minder streng dan in het kader van de Natuurbeschermingswet.
- Bij Natura 2000-gebieden is financiële compensatie niet mogelijk.
- In tegenstelling tot de Natuurbeschermingswet kent de EHS geen externe werking.

Legenda
 — Begrenzing plangebied
 ■ Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Waal'

Figuur 4.1: Begrenzing Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Waal' ter hoogte van het plangebied (bron: provincie Gelderland).

Schaal: 1:20.000

4 NATUURDOELEN

4.1 Natuurdoelen Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Waal'

De concrete instandhoudingsdoelen voor het Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Waal' worden waarschijnlijk in 2012 vastgelegd in het definitieve aanwijzingsbesluit. Ter voorbereiding op het aanwijzingsbesluit is door het toenmalige ministerie van LNV een ontwerpbesluit opgesteld. De in dit ontwerpbesluit opgenomen instandhoudingsdoelen en de wijzigingen uit de de minister (26 januari 2010) word in deze voortoets als uitgangspunt genomen.

Het deel van het Natura-2000 gebied "Uiterwaarden Waal" waarin een deel van bestemmingsplan is gesitueerd, is in beginsel aangewezen als Vogelrichtlijngebied. Alleen voor enkele soorten en habitats (complementaire doelen) wordt de begrenzing en daarmee de instandhoudingsdoelen van de habitatrichtlijn gelijk getrokken aan die van de vogelrichtlijn. Met behulp van deze complementaire doelen is de realisering van de landelijke doelen gewaarborgd.

4.1.1 Algemene doelen

Voor alle Natura 2000-gebieden zijn algemene doelen geformuleerd die betrekking hebben op behoud van de bijdrage aan de biologische diversiteit en de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie (EU). Deze algemene doelen staan voor behoud en, indien van toepassing, herstel van:

1. De bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de EU;
2. De bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de EU, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit omvat de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aanwezig;
3. De natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de ecologische structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
4. De op het gebied van toepassing zijn de ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aanwezig.

4.1.2 Instandhoudingsdoelen

Deze algemene doelen zijn in het ontwerpbesluit nader uitgewerkt in instandhoudingsdoelen. Deze kunnen als volgt worden samengevat:

Vogelrichtlijnsoorten: broedvogels

- Uitbreiding omvang en/of verbetering van de kwaliteit van het leefgebied van porseleinhoen met een draagkracht voor een populatie van tenminste 10 paren;
- Uitbreiding omvang en/of verbetering van de kwaliteit van het leefgebied van kwartelkoning met een draagkracht voor een populatie van tenminste 30 paren;
- Uitbreiding omvang en/of verbetering van de kwaliteit van het leefgebied van zwarte stern met een draagkracht voor een populatie van tenminste 20 paren;

Vogelrichtlijnsoorten: niet-broedvogels

Behoud omvang en kwaliteit van het leefgebied voor de soorten: fuut (90), aalscholver (260), kleine zwaan (9), kolgans (5.500), grauwe gans (2.400), brandgans (610), smient (4.700), krakeend (50), pijlstaart (30), slobbeend (90), tafeleend (190), kuifeend (530), nonnetje (6), meerkoet (780), Kievit (790), grutto (70), wulp (160)¹⁶.

Complementaire doelen

Voor het deel van het Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Waal' dat enkel als vogelrichtlijngebied is begrensd, gelden enkele complementaire doelen uit de Habitatrichtlijn 'Uiterwaarden Waal'. Het betreft hier habitattypen en soorten met zeer ongunstige staat van instandhouding of om habitattypen en soorten met een matig ongunstige staat van instandhouding en tevens een lage landelijke dekking en/of onvoldoende geografische spreiding. In dit gebied gelden de volgende complementaire doelen:

Complementaire habitattypen

- Uitbreiding oppervlakte en verbetering van de kwaliteit van slikoevers, stroomdalgraslanden en vochtige alluviale bossen (subtype a: zachthoutoibossen).

Complementaire habitattichtlijnsoorten

- Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding van de populatie voor de soorten: zeepril, rivierpril en kamsalamander;
- Behoud van omvang en kwaliteit van het leefgebied voor uitbreiding van de populatie voor de soorten: elft, zalm;
- Behoud verspreiding, omvang en verbetering kwaliteit van leefgebied voor behoud van de populatie voor de soort: grote modderkruiper.

4.2 Natuurdoelen Ecologische Hoofdstructuur

4.2.1 Ecologische Hoofdstructuur

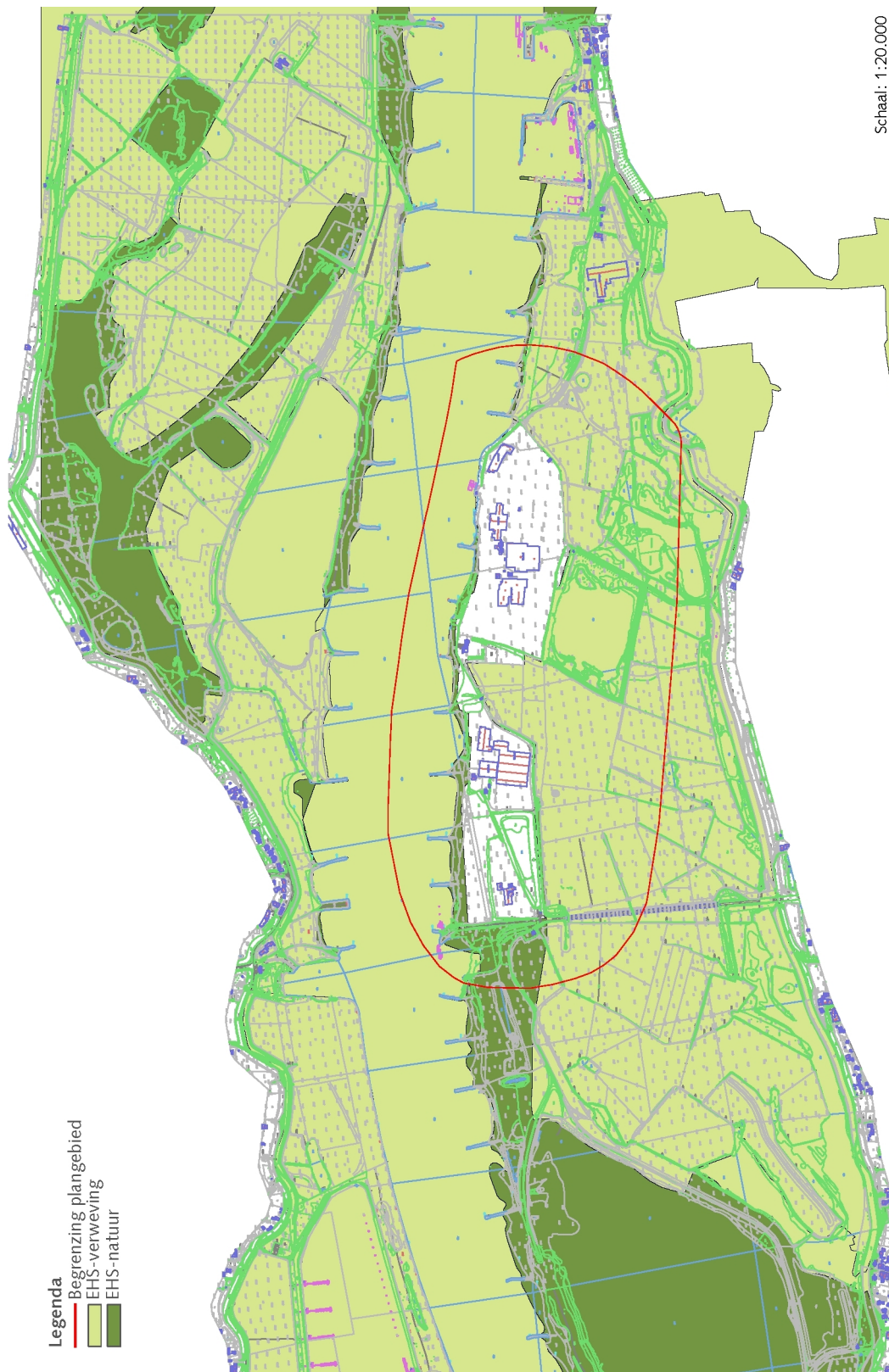
De in het kader van de EHS te beschermen en te behouden wezenlijke kenmerken en waarden zijn in 2006 als streekplanuitwerking vastgesteld¹⁷. In deze streekplanuitwerking zijn de ecologische, landschappelijke en cultuurhistorische kenmerken weergegeven, die een rol spelen bij de ruimtelijke afwegingen in het groenblauwe raamwerk en de waardevolle landschappen ter bepaling van mitigatie, compensatie, saldering en kwalitatieve verbetering.

Het plangebied ligt voor een deel binnen EHS-verweving, terwijl de noordelijke oeverzone grotendeels is aangewezen als EHS-natuur¹⁸ (zie figuur 4.2). Het deel waar bestemmingen worden gewijzigd ligt niet binnen de EHS. Binnen EHS-natuur is ontwikkeling van andere functies uitgesloten, tenzij er sprake is van een reden van groot openbaar belang. In de EHS-verweving zijn echter wel mogelijkheden voor de ontwikkeling van andere functies. EHS-verweving is als het ware een zoekgebied waar de precieze locaties van de natuurdoelen nog niet vast staan. Initiatieven voor bijvoorbeeld recreatie of landschappelijk wonen kunnen hier mogelijk zijn wanneer wordt bijgedragen aan de realisering van de natuurdoelen, die dan onderdeel moet zijn van de realisering van het initiatief.

¹⁶ De streefwaarden hebben betrekking de draagkracht gebaseerd op seizoensgemiddelden voor het Natura 2000-gebied 'Gelderse Poort' als geheel. Seizoensgemiddelden is gehanteerd als het gemiddelde over twaalf opeenvolgende maanden van juli t/m juni van het volgend jaar. De in de doelen aangegeven seizoensgemiddelden zijn gebaseerd op gemiddelden van zulke waarden over een reeks van seizoenen. bij behoudsopgaven betreft het meestal de seizoenen 1999-2000 t/m 2003-2004 (Ministerie van LNV, 2008)

¹⁷ Streekplanuitwerking: Kernkwaliteiten en omgevingscondities van de Gelderse ecologische hoofdstructuur, mei 2006

¹⁸ Herbegrenzing Ecologische Hoofdstructuur, streekplanherziening, juli 2009

Figuur 4.2: Begrenzing 'Ecologische Hoofdstructuur' ter hoogte van het plangebied (bron: provincie Gelderland).

Schaal: 1:20.000

Kernkwaliteiten

Voor onderstaande kernkwaliteiten geldt dat gedeputeerde staten (GS) het schaalniveau waarop een beoogde ruimtelijke ontwikkeling plaatsvindt, zullen afwegen tegen de gevolgen voor deze kernkwaliteiten. Op basis hiervan zullen GS beoordelen of een aantasting als significant is te beoordelen. Bij elke kernkwaliteit en omgevingsconditie horen ontwikkelingsopgaven. Deze vormen de inhoudelijke basis bij het meedenken en meepraten door de provincie bij de planvorming en zijn richtinggevend bij compensatie- en salderingsvraagstukken. Voor de gehele EHS gelden de volgende kernkwaliteiten:

- I. Landschappelijke verwevenheid van natuur, bos en landschapselementen met cultuurgronden.
- II. Areaal en kwaliteit van natuur, bos en landschapselementen en gebieden die aangewezen zijn voor nieuwe natuur en agrarisch natuurbeheer.
- III. Specifieke verbindingsdoelstellingen voor ecologische verbindingszones.

Ontwikkelopgave gehele Ecologische Hoofdstructuur

Hierbij horen de volgende ontwikkelingsopgaven:

- Het ontwikkelen van nieuwe natuur;
- Realiseren van agrarisch natuurbeheer;
- Realiseren van ecologische verbindingszones;
- Realiseren robuuste verbindingen en Poorten van de Veluwe.

Grote natuurlijke eenheden en prioriteiten

In Gelderland zijn twaalf grote natuurlijke eenheden aangewezen. Dit zijn deels nog te ontwikkelen bos- en natuurgebieden die vanwege hun omvang goede mogelijkheden bieden voor een grootschalige en een zo natuurlijk mogelijke ontwikkeling. Door menselijke sturing op landschapsschaal zijn er in deze grote eenheden goede kansen voor duurzaam herstel en behoud van biodiversiteit. Belangrijk zijn de mogelijkheden voor natuurlijke processen. Het plangebied maakt geen onderdeel uit van een grote natuurlijke eenheid.

Naast grote natuurlijke eenheden kent de provincie nog twee beleidscategorieën die sturing moeten geven aan de uitvoering: prioritaire natuurdoeltypen en parels en A-locaties bos. Van prioritaire natuurdoeltypen zijn in Nederland nog op een beperkt oppervlak aanwezig en vaak met een lage kwaliteit. Behoud, herstel en ontwikkeling van deze typen is van belang. Parels zijn de gebieden die in de Gelderse natuur het beste zijn ontwikkeld. Deze zijn op korte termijn van groot belang voor de instandhouding van de Gelderse biodiversiteit. A-locaties bos behoren tot de beste voorbeelden van inheemse bostypen. Behoud en herstel hiervan is belangrijk voor de instandhouding van de diversiteit aan bostypen in Nederland. Als uitgangspunt hanteert GS dat prioritaire natuurdoeltypen, parels en A-locaties bos niet aangetast mogen worden.

In geval van compensatie of saldobenadering kan het verlies van areaal en kwaliteit alleen gecompenseerd worden door realisatie van hetzelfde prioritaire natuurdoeltype. Binnen het plangebied bevinden zich geen parels en A-locaties bos. Ten westen van de veerstoep is de oeverzone begrensd als prioritaire natuurdoeltype: stroomdalgrasland.

4.2.2 Rivierengebied

Uit de kernkwaliteiten voor de gehele ecologische hoofdstructuur zijn, in het kader van de streekplanuitwerking¹⁹, gebiedsgerichte kernkwaliteiten en ontwikkelingsopgaven voor de verschillende deelgebieden ontwikkeld. Voor het rivierengebied zijn dit:

¹⁹ Streekplanuitwerking: Kernkwaliteiten en omgevingscondities van de Gelderse ecologische hoofdstructuur, mei 2006

Kernkwaliteiten

1. De rivier met zijn bijbehorende dynamiek en morfologie als bron van natuurlijke processen, en als as van een keten natuurterreinen en natuurlijke cultuurlandschappen in de uiterwaarden en de daarbij behorende natuur, zoals rivierduinen, stroomdalgraslanden, natte schraalgraslanden, hardhoutooibos en nevengeulen.
2. De relatie tussen open voedselrijke foerageergebieden en rustgebieden (open water) voor overwinterende en doortrekkende ganzen, eenden en andere watervogels.
3. Het Rijk van Nijmegen als samenhangend geheel van bossen en natuurterreinen met zeer gevarieerde overgangen naar de omringende kleigronden (Ooijpolder) met de bij deze overgangen behorende natuur met onder andere bronnen en beekjes.
4. De uitwisselingsmogelijkheden voor planten en dieren die de Gelderse Poort en het Rijk van Nijmegen herbergen door de centrale ligging in het Europese natuurnetwerk met verbindingen naar de Veluwe en Oostvaardersplassen, het Reichswald en de Eifel, het bovenstroomse en benedenstroomse (Duitse) rivierengebied en de bosgebieden in het Limburgs-Duits grensgebied.
5. De Nieuwe Hollandse Waterlinie als samenhangend en herkenbaar geheel van moerasgebieden en open (weidevogel-)graslanden.
6. Het samenhangende geheel van Linge en natuurgebied en landgoederen langs de Linge in het westelijk rivierengebied.
7. De combinatie van gedempte rivierdynamiek en kwel in het Rijnstrangengebied met als resultaat een gevarieerd rietmoeras met bijzondere soorten als moerasvogels en waterspitsmuis.
8. De verbinding tussen het Maas- en het Rijnecosysteem in Fort Sint Andries.
9. Het open, grazige en natte karakter van binnen- en buitendijkse weidevogel- en ganzengebieden.

Ontwikkelingsopgaven

- a. Het ontwikkelen van enkele grote, dijkoverschrijdende natuurterreinen in de Gelderse Poort, op de noordoever van de Neder-Rijn, bij Fort Sint Andries en bij Loevestein met een beheer gericht op optimaal verloop van natuurlijke processen als sedimentatie en erosie.
- b. Het ontwikkelen van het buitendijkse rivierengebied tot een samenhangend, gevarieerd en dynamisch natuurterrein, met behoud van actuele natuur- en cultuurwaarden.
- c. Het ontwikkelen van het binnendijkse gebied tot een natuurrijk cultuurlandschap met goede ecologische verbindingen tussen rivieren en stuwwallen en met rijke cultuurhistorie.
- d. Het uitbreiden van laagdynamische natuur (hardhoutooibos, stroomdalgrasland en (getijde-)moeras) langs Maas en Waal.
- e. Het uitbreiden van hoogdynamische natuur (nevengeulen, opzandingen en zachthoutooibos) langs de Waal.
- f. Het ontwikkelen van de Lingeoever tot een samenhangend en hoogwaardig lint van rietoevers, natuurterreinen en landgoederen.
- g. Uitbreiding van de oppervlakte (riet-)moeras in de voormalige innundatievelden van de Nieuwe Hollandse Waterlinie.
- h. Het realiseren van grootschalig natuurbeheer met ruimte voor (periodiek terug te zetten) sedimentatie en vegetatieontwikkeling langs de Midden-Waal.
- i. Het realiseren van een grote eenheid natuur rondom Slot Loevestein, met veel ruimte voor moeras en zachthoutooibos.
- j. Het realiseren van een netwerk van nevengeulen langs de Beneden-Waal.
- k. Het ontwikkelen en herstellen van stroomdalgraslanden in de Doornwaard en Poederoijense Waard.
- l. Het realiseren van een grote eenheid natuur in Nederhemert-Slijkwell.

- m. Het tot stand brengen van een aantal Stapstenen natuur langs de Beneden-Maas.
- n. Het ontwikkelen van de overgang tussen Veluwe en rivierdal tot een breed gevarieerd overganglandschap met bossen, kwel- en beekmoerassen, integraal begraasd.
- o. Het verminderen van verzuring en vermesting van de gevoelige natuur in het Rijk van Nijmegen.
- p. Het opheffen van de verdroging in de Rijnstrangen en andere binnendijkse natuurterreinen.
- q. Het ontwikkelen van een provinciegrens overschrijdend netwerk van natuurterreinen en ecologische verbindingzones in het Rijk van Nijmegen, met speciale aandacht voor het verbinden van de heideterreinen op de stuwwal (Heumensoord-Mookerheide).

4.2.3 *Natuurdoelen voor het plangebied*

Vanuit de bovenstaande kernkwaliteiten en ontwikkelingsopgaven voor het rivierengebied is niet alles relevant voor het plangebied. Hieronder volgt de selectie van relevante aspecten:

Kernkwaliteiten

- 1. De rivier met zijn bijbehorende dynamiek en morfologie als bron van natuurlijke processen en als as van een keten van natuurterreinen en natuurlijke cultuurlandschappen in de uiterwaarden en de daarbij behorende natuur, zoals rivierduinen, stroomdalgraslanden, natte schraalgraslanden, hardhoutooibos en nevengeulen.
- 2. De relatie tussen open voedselrijke foerageergebieden en rustgebieden (open water) voor overwinterende en doortrekkende ganzen, eenden en andere watervogels.
- 9. Het open, grazige en natte karakter van binnen- en buitendijkse weidevogel- en ganzengebieden.

Ontwikkelingsopgaven

- b. Het ontwikkelen van het buitendijkse rivierengebied tot een samenhangend, gevarieerd en dynamisch natuurterrein, met behoud van actuele natuur- en cultuurwaarden.
- d. Het uitbreiden van laagdynamische natuur (hardhoutooibos, stroomdalgrasland en (getijde-)moeras) langs Maas en Waal.
- e. Het uitbreiden van hoogdynamische natuur (nevengeulen, opzandingen en zachthoutooibos) langs de Waal.
- h. Het realiseren van grootschalig natuurbeheer met ruimte voor (periodiek terug te zetten) sedimentatie en vegetatieontwikkeling langs de Midden-Waal.

5 ACTUELE SITUATIE EN NATUURWAARDEN

5.1 Gebruikte bronnen

In dit hoofdstuk zijn de actuele natuurwaarden van het plangebied beschreven. De gegevens hiervoor zijn gedestilleerd uit een drietal inventarisaties^{20,21&22} (zie bijlage 1, 2 en 3).

5.2 Flora en vegetaties

5.2.1 Beschermde plantensoorten

Binnen het plangebied zijn twee beschermde plantensoorten aangetroffen²³ (zie tabel 5.1). Steenbreekvaren en tongvaren groeien op een oude muur van een gebouw op het fabrieksterrein. De rest van het plangebied bestaat grotendeels uit bedrijventerrein en productiegrasland. Hier zijn geen beschermde plantensoorten waargenomen²⁴.

Tabel 5.1: Beschermde plantensoorten

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Flora- en faunawet	Natuurbeschermingswet
Steenbreekvaren	<i>Asplenium trichomanes</i>	2	
Tongvaren	<i>Asplenium scolopendrium</i>	2	

5.2.2 Complementaire habitattypen

Het plangebied is in 2010 beoordeeld op de aanwezigheid en kwaliteit van de, in de complementaire doelen opgenomen, habitattypen²⁵. Uit de inventarisatie blijkt dat binnen het plangebied zachthoutoobossen aanwezig zijn. Vegetaties die zich kwalificeren als stroomdalgrasland of als slikkige rivieroeveren zijn in het plangebied niet aangetroffen. Ook is het habitatype glanshaverhooiland aangetroffen. Dit is echter geen doel binnen dit deel van het Natura 2000-gebied (geen complementair doel).

Zachthoutoobossen

Alle wilgenbossen van enige omvang (groter dan 1000 m²) worden tot dit vegetatietype gerekend. Een rij wilgen of jonge opslag lager dan twee meter zijn niet als bos opgevat. Verspreid in het plangebied zijn verschillende vlakken als dit habitatype te kwalificeren, hetzij van goede of matige kwaliteit (zie bijlage 2). De meeste wilgenbossen worden gedomineerd door schietwilg, lokaal komt ook katwilg, amandelwilg en kraakwilg voor. Direct langs de rivieroever komen vijfvingerkruid (*Potentilla reptans*), zilverschoon (*Potentilla anserina*), rietgras (*Phalaris arundinacea*) en dauwbraam (*Rubus caesius*) in de ondergroei voor (bijvoet-oobos). Verder van de rivier af, langs de plassen, komen op de natte plekken moerassoorten in de ondergroei voor, zoals grote kattenstaart (*Luthrum salicaria*), gewone wederik (*Lysimachia vulgaris*), moerasvergeet-mij-nietje (*Myosotis scorpioides*), watermunt (*Mentha aquatica*) en rietgras (lissen-oobos). Deze associaties kwalificeren zich voor het habitatype als goed. De meeste van deze delen zijn vrij klein. Op drogere bodem domineert grote brandnetel (*Urtica dioica*). Deze bossen worden tot de gelijknamige rompgemeenschap gerekend en kwalificeren zich als matig. Bossen met aangeplante canadapopulieren (*Populus x canadensis*) worden niet tot dit habitatype gerekend.

20 Lenstra, et.al. 2007

21 Felix, 2012

22 Felix, 2010

23 Felix, 2010

24 Felix, 2012

25 Felix, 2010

5.3 Vogels

5.3.1 Broedvogels

Uit de inventarisatie^{26&27} blijkt dat er binnen het plangebied 24 bijzonder broedvogelsoorten zijn waargenomen (zie tabel 5.1). In aanvulling hierop zijn ook algemene broedvogels als houtduif, koolmees, vink én enkele bijzondere vogelsoorten waarvan geen broedterritorium kon worden vastgesteld in het waargenomen in het plangebied.

Tabel 5.1: Bijzondere broedvogelsoorten

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Rode lijst	Jaarrond beschermd
Aalscholver	<i>Phalacrocorax carbo</i>	-	-
Blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>	-	5
Boerenzwaluw	<i>Hirundo rustica</i>	Gevoelig	5
Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>	-	5
Bosrietzanger	<i>Acrocephalus palustris</i>	-	-
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>	-	4
Dodaars	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	-	-
Fuut	<i>Podiceps cristatus</i>	-	-
Grasmus	<i>Sylvia communis</i>	-	-
Graspieper	<i>Anthus pratensis</i>	Gevoelig	-
Grauwe gans	<i>Anser anser</i>	-	-
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>	-	-
Grutto	<i>Limosa limosa</i>	Gevoelig	-
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>	-	4
Kievit	<i>Vanellus vanellus</i>	-	-
Kleine karekiet	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	-	-
Koekoek	<i>Cuculus canorus</i>	Kwetsbaar	-
Oeverzwaluw	<i>Riparia riparia</i>	-	5
Ransuil	<i>Asio otus</i>	Kwetsbaar	4
Ringmus	<i>Passer montanus</i>	Gevoelig	-
Roodborsttapuit	<i>Saxicola rubicola</i>	-	-
Veldleeuwerik	<i>Alauda arvensis</i>	Gevoelig	-
Witte kwikstaart	<i>Motacilla alba</i>	-	-
Zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>	-	5

5.3.2 Niet-broedvogels

Het Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Waal' is in het winterhalfjaar van belang voor pleisterende trekvogels (Niet-broedvogels van de Vogelrichtlijn). Deels als slaappleats, rustplaats of foerageergebied. Deze betekenis wordt in beeld gebracht op basis van telgegevens aangeleverd door SOVON²⁸. Deze gegevens hebben betrekking op het watervogelgebied (RG5160) waarin het plangebied is gesitueerd. In tabel 5.2 is een samenvatting van de telgegevens opgenomen.

26 Lenstra, et.al. 2007; zie bijlage 2

27 Felix, 2010

28 Sovon, 2009

Hieruit kan het volgende geconstateerd worden:

- Voor de kolgans zijn de telgebieden van belang als foerageergebied. Kolganzen zijn jaarlijks aanwezig met een gemiddelde van bijna 208 vogels tussen september en april. De seizoensmaxima fluctueren tussen 100 (november 1999) en 7.930 (februari 2002);
- De smient is jaarlijks aanwezig gedurende het gehele winterseizoen met gemiddeld 25 individuen. De betekenis van de telgebieden is in de periode 02-'03 t/m '06-'07 gehalveerd ten opzichte van de periode '97-'98 t/m '01-'02;
- De grauwe gans laat een groei zien van gemiddeld 60 ('97-'98 t/m '01-'02) naar bijna 92 individuen in de seizoenen 02-'03 t/m '06-'07. Deze groei hangt samen met het herstel van de broedpopulatie en is in heel Nederland waar te nemen;
- De brandgans laat een forse afname zien van gemiddeld 8,2 ('97-'98 t/m '01-'02.) naar 1,4 individuen in de seizoenen 02-'03 t/m '06-'07;
- Voor de kleine zwaan is zijn de telgebieden in het geheel niet van belang;
- Voor op het water foeragerende eendsoorten (krakeend, pijlstaart, slobeend, tafeleend, kuifeend) en meerkoet hebben de telgebieden een geringe betekenis;
- Voor de aalscholver is een beperkte groei waar te nemen van gemiddeld 4,3 ('97-'98 t/m '01-'02) naar 10 individuen in de seizoenen 02-'03 t/m '06-'07;
- Voor andere visetende watervogels (fuut en nonnetje) is het telgebied niet of nauwelijks van betekenis;
- Voor de overwinterende steltlopers kievit, grutto en wulp heeft het telgebied een beperkte betekenis. Vooral voor de kievit is de betekenis sterk afgenomen.

Tabel 5.2: Seizoensgemiddelden van niet-broedvogelsoorten, waarvoor een instandhoudingsdoel is geformuleerd, in het watervogelgebied RG5160.

Soort	Instandhoudingsdoel voor de Uiterwaarden Waal als geheel (Seizoensgemiddelde)	Seizoensgemiddelde '97-'98 t/m '01-'02	Seizoensgemiddelde '02-'03 t/m '06-'07
Fuut	90	1.5	1.2
Aalscholver	260	4.3	10.0
Kleine zwaan	9	0.4	0.0
Kolgans	5,500	279.7	135.8
Grauwe gans	2,400	60.0	93.7
Brandgans	610	8.2	1.4
Smient	4,700	30.6	19.7
Krakeend	50	0.4	1.1
Pijlstaart	30	0.3	0.0
Slobeend	90	0.7	0.3
Tafeleend	190	0.7	1.2
Kuifeend	530	5.1	7.8
Nonnetje	6	0.2	0.0
Meerkoet	780	14.3	7.2
Kievit	790	15.3	2.5
Grutto	70	0.5	0.6
Wulp	160	2.8	0.0

5.4 Amfibieën, reptielen en vissen

5.4.1 Amfibieën

Uit recent onderzoek^{29,30&31} blijkt dat alpenwatersalamander, bastaardkikker, bruine kikker, gewone pad, kamsalamander, kleine watersalamander binnen het plangebied voorkomen (zie tabel 5.3). De alpenwatersalamander is waargenomen in de plas ten zuiden van de Deelenshoeve. De kamsalamander is waargenomen in een kolkje ten zuiden van de zomerkade ten oosten van het bedrijventerrein. De streng beschermde rugstreeppad en poelkikker zijn niet in het plangebied waargenomen.

Tabel 5.3: Beschermde amfibieën en vissen

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Flora- en faunawet	Natuurbeschermingswet
Alpenwatersalamander	<i>Mesotriton alpestris</i>	2	
Bastaardkikker	<i>Rana esculenta</i> synklepton	1	
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	1	
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	1	
Groene kikker	<i>Ongedetermineerd</i>	1	
Kamsalamander	<i>Triturus cristatus</i>	3	Complementair doel
Kleine watersalamander	<i>Lissotriton vulgaris</i>	1	
Kleine modderkruiper	<i>Cobitis taenia</i>	2	
Bittervoorn	<i>Rhodeus amarus</i>	3	

5.4.2 Vissen

Tijdens het veldonderzoek^{32,33&34} is in het plangebied naast onbeschermde vissoorten als brasem (*Abramis brama*), kwabaal (*Lota lota*) en zeelt (*Tinca tinca*) ook twee beschermde vissoorten waargenomen. De kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*) is in de zandput ten zuiden van het bedrijventerrein aangetroffen. Hiernaast één bittervoorn aangetroffen in de plas ten zuiden van de Deelenshoeve.

5.4.3 Reptielen

Tijdens de fauna-inventarisatie^{35&36} is gelet op het voorkomen van reptielen, hierbij zijn in het plangebied geen (sporen van) reptielen aangetroffen. Stichting RAVON³⁷ geeft bovendien aan dat er in het plangebied sinds 2001 geen reptielen zijn waargenomen.

5.5 Zoogdieren

5.5.1 Vleermuizen

Uit de inventarisaties^{38,39&40} blijkt dat er vijf vleermuissoorten in het plangebied voorkomen (zie tabel 5.5). Er zijn in het plangebied geen vaste rust- en verblijfplaatsen (als bedoeld in de flora- en fauna wet) waargenomen. De soorten gebruiken het plangebied alleen als foerageergebied.

29 Lenstra. et.al. 2007

30 Felix, 2010

31 Felix, 2010

32 Lenstra. et.al. 2007

33 Felix, 2010

34 Felix, 2010

35 Lenstra. et.al. 2007; zie bijlage 2

36 Felix, 2010

37 Ravon, 2011

38 Lenstra. et.al. 2007

39 Felix, 2010

40 Felix, 2010

Tabel 5.5: Waargenomen vleermuissoorten in de omgeving van het plangebied.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Flora- en faunawet	Rode lijst
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	3	-
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	3	-
Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>	3	-
Ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>	3	-
Watervleermuis	<i>Myotis daubentonii</i>	3	-

5.5.2 Overige zoogdiersoorten

Naast algemene soorten zijn er geen andere beschermde zoogdiersoorten in het onderzoeksgebied aangetroffen of te verwachten^{41,42&43}. Als onderdeel van de faunainventarisatie⁴⁴ heeft er een onderzoek naar het voorkomen van de Waterspitsmuis (*Neomys fodiens*) plaatsgevonden. Dit onderzoek heeft aangetoond dat deze soort ontbreekt.

Tabel 5.6: Waargenomen overige zoogdieren

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Flora- en faunawet	Rode lijst
Mol	<i>Talpa europea</i>	1	-
Haas	<i>Lepus europeus</i>	1	-
Egel	<i>Erinaceus europeus</i>	1	-
Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>	1	-
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>	1	-

5.6 Overige soortgroepen (insecten, kreeftachtigen, weekdieren)

Voor alle overige soorten geldt dat het plangebied niet van belang is als leefgebied. Er komen geen bijzondere habitats voor die voor libellen, vlinders, kreeftachtigen of voor weekdieren van betekenis zijn. Er zijn geen aanwijzingen dat er hier duurzame populaties van ecologisch waardevolle soorten voorkomen.

41 Lenstra. et.al. 2007

42 Felix, 2010

43 Felix, 2010

44 Lenstra. et.al. 2007; zie bijlage 2

6 VOORTOETS NATUURBESCHERMINGSWET

6.1 Inleiding

Natura 2000-gebieden (bestaande uit Vogel- en/of Habitatrictlijngebieden) en Natuurmonumenten worden beschermd door de Natuurbeschermingswet 1998. Bij ontwikkelingen binnen de door de Natuurbeschermingswet beschermde gebieden, kunnen negatieve effecten optreden. Ook kunnen effecten optreden wanneer een ontwikkeling in de omgeving van een beschermd gebied plaatsvindt en het gebied daarbij beïnvloedt. Daarnaast is het ook mogelijk dat gebieden, die een belangrijke relatie hebben met een beschermd gebied, beïnvloed worden en zo een indirect effect hebben op het beschermde gebied.

6.2 Selectie van effecten

Verschillende elementen uit het bestemmingsplan kunnen leiden tot effecten op de aanwezige en te ontwikkelen natuurwaarden van het Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Waal' (zie hoofdstuk 2). De overheid heeft in de vorm van de effectenindicator 'Natura 2000 – ecologische randvoorwaarden en storende factoren'⁴⁵ een instrument ontwikkeld waarmee mogelijk schadelijke effecten als gevolg van een voornemen kunnen worden verkend.

In de effectenindicator zijn de 19 meest voorkomende storende factoren beschreven. Een soort of habitatype is gevoelig voor een storende factor als 'in zijn algemeenheid' het voorkomen van de storende factor leidt tot negatieve effecten op een soort of habitatype. Negatieve effecten kunnen weer de gunstige staat van instandhouding beïnvloeden.

Selectie van relevante storingsfactoren

Uit een analyse van de storingsfactoren volgt dat mogelijke effecten beperkt zijn tot verstoring door geluid (storingsfactornummer 13), licht (14) en trillingen (15) én chemische effecten in de vorm van verzuring (3) of vermesting (4). Effecten als gevolg van oppervlakteverlies (1) en versnippering (2) zijn niet aan de orde omdat er geen ingrepen in het Natura 2000-gebied in het bestemmingsplan zijn opgenomen. Door de aard van de bestemmingen zijn ook effecten als gevolg van verzoeting (5), verzilting (6), verdroging (8), vernatting (9), veranderingen in stroomsnelheid (10), veranderingen in overstromingsfrequentie (11) en veranderingen in dynamiek substraat (12) en verstoring door optische verstoring (16), mechanische effecten (17), veranderingen in populatie dynamiek (18) en bewust veranderingen in soortensamenstelling (19) uit te sluiten. De mogelijke effecten van de geselecteerde storingfactoren, op de door de Natuurbeschermingswet 1998 beschermde soorten en habitatypes, worden hieronder besproken.

6.3 Effectbeoordeling Vogelrichtlijnsoorten: broedvogels

Vanwege het gebrek aan geschikte leefgebieden komen kwartelkoning (A122), zwarte stern (A197) en porseleinhoen (A199) niet binnen het plangebied voor. De aanwezige wateren voldoen in de huidige situatie niet als broedgebied voor zwarte stern door het ontbreken van drijvende waterplanten. De graslanden binnen het plangebied vormen momenteel geen geschikt habitat voor kwartelkoning of porseleinhoen door het ontbreken van een consequent langjarig beheer als hooiland of extensief begrazingsgebied (kwartelkoning) of door het ontbreken van lange perioden met langdurige overstromingen (porseleinhoen prefereert in het voorjaar natte graslanden). Omdat het areaal grasland niet afneemt, blijven deze behouden als potentieel leefgebied. Negatieve effecten kunnen voor deze soorten met zekerheid worden uitgesloten. Een nadere beoordeling is niet nodig.

⁴⁵ Broekmeyer, 2005 & Aanvulling uit 2008

6.4 Effectbeoordeling Vogelrichtlijnsoorten: niet-broedvogels

De Uiterwaarden Waal zijn van (inter)nationaal belang als pleisterplaats en/of overwinteringsgebied voor een relatief groot aantal niet-broedvogelsoorten. Deze niet-broedvogelsoorten zijn onder te verdelen in grasetende vogels (ganzen, eenden en zwanen); visetende watervogels (eenden, zaagbekken, futen, aalscholvers); waterplant- en benthoseters (meerkoet, eenden) en steltlopers (grutto, kievit, wulp). Voor 17 soorten zijn instandhoudingsdoelen geformuleerd.

6.4.1 *Kleine zwaan*

De kleine zwaan komt in de actuele situatie niet in het plangebied voor. Kleine zwaan (A037) wordt slechts incidenteel en zeker niet elk jaar waargenomen. Negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen voor deze soorten zijn dan ook niet aan de orde.

6.4.2 *Waterplanten-, benthos- en viseters*

Negatieve effecten zijn ook uit te sluiten voor fuut (A005), aalscholver (A391), krakeend (A051), pijlstaart (A054), slobbeend (A056), tafeleend (A059), kuifeend (A061), nonnetje (A068) en meerkoet (A125). Dit zijn overwinterende watervogels die foerageren én rusten op ondiep of diep open water. Behalve de waterpartijen die in de huidige situatie al binnen de verstoringszone zijn gesitueerd, worden er geen andere (nieuwe) waterpartijen verstoord. De betreffende soorten zijn niet gevoelig voor verstoring door geluid, trillingen of voor vermesting. Extra uitstraling van licht als gevolg van de uitbreiding van het bedrijfsterrein is minimaal omdat de grens van uitbreiding op bestaande wegen is geprojecteerd (zie figuur 2.1). Extra uitstraling van het bedrijventerrein valt weg in vergelijking met de uitstraling van de toegangsweg.

Fuut, krakeend, kuifeend, meerkoet, slobbeend en tafeleend zijn gevoelig voor verzuring. De huidige stikstofdepositie ter hoogte van het plangebied is circa 1.590-1.640 mol/h/jr⁴⁶. De kritische depositiewaarde van het leefgebied (vergelijkbaar met het habitatype: Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden) ligt met 2.100 mol/h/jr⁴⁷ hier ruimschoots boven. Bedrijfsactiviteiten waar stikstofemissie van verwacht kan worden zijn niet opgenomen in het bestemmingsplan en mogen zich derhalve niet vestigen op het bedrijventerrein. Het bestemmingsplan laat wel extra transportbewegingen toe. Aangezien de emissie bronnen van vrachtwagens op geringe hoogte gesitueerd zijn, slaat de stikstof in de directe omgeving neer. Uit berekeningen⁴⁸ blijkt een toename van het verkeer als gevolg van het voornemen niet in betekende mate bijdraagt aan de stikstofuitstoot. Hieruit kan geconcludeerd worden dat er geen indirecte effecten op treden. Negatieve effecten zijn voor deze soorten met zekerheid uit te sluiten.

46 RIVM, Geodatasite, Grootschalige concentratie- en depositiekaarten Nederland; peiljaar 2010

47 van Dobben & van Hinsberg, 2008

48 LBP|SIGHT, notitie onderzoek luchtkwaliteit, 2012.

6.4.3 *Kolgans, grauwe gans, brandgans en smient*

Voor vier kwalificerende grasetende soorten geldt dat de graslanden binnen het plangebied een bestendig onderdeel van het leefgebied zijn gedurende het winterhalfjaar. Het gaat hier om de soorten: kolgans (A041), grauwe gans (A043), brandgans (A045) en smient (A050). Voor deze soorten leidt het plan niet tot een wezenlijke verandering in het leefgebied ten opzichte van de huidige situatie. Er is geen verandering in oppervlakte foerageergebied. Hiernaast zijn deze soorten niet gevoelig voor verstoring door geluid, trillingen of vermisting. Extra uitstraling van licht als gevolg van de uitbreiding van het bedrijfsterein is minimaal omdat de grens van uitbreiding op bestaande wegen is geprojecteerd (zie figuur 2.1). Extra uitstraling van het bedrijventerein valt weg tegen de uitstraling van de toegangsweg.

Ook deze grasetende soorten zijn gevoelig voor verzuring. De huidige stikstofdepositie ter hoogte van het plangebied is circa 1.590-1.640 mol/h/jr⁴⁹. De kritische depositiewaarde van het rustgebied (vergelijkbaar met het habitatype: Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden) ligt met 2.100 mol/h/jr⁵⁰ hier ruimschoots boven. Het foerageergebied bestaat uit productie grasland, een habitat dat niet wordt beperkt door stikstofdepositie. Bedrijfsactiviteiten waar stikstofemissie van verwacht kan worden zijn niet opgenomen in het bestemmingsplan en mogen zich derhalve niet vestigen op het bedrijventerein. Het bestemmingsplan laat wel extra transportbewegingen toe. Aangezien de emissie bronnen van vrachtwagens op geringe hoogte gesitueerd zijn, slaat de stikstof in de directe omgeving neer. Omdat uit berekeningen⁵¹ blijkt een toename van het verkeer als gevolg van het voornemen niet in betekende mate bijdraagt aan de stikstofuitstoot, kan hieruit worden geconcludeerd dat er geen indirecte effecten op treden. Negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen zijn voor deze soorten niet aan de orde.

6.4.4 *Kievit, grutto en wulp*

Voor de overwinterende steltlopers kievit (A142), grutto (A156) en wulp (A160) is het plangebied nauwelijks van betekenis. Voor deze soorten leidt het plan niet tot een wezenlijke verandering in het leefgebied ten opzichte van de huidige situatie. Deze soorten zijn niet gevoelig voor verstoring door trillingen of vermisting. De kievit is ook niet gevoelig voor verstoring door geluid of verzuring en de wulp is niet gevoelig voor verzuring. Grutto en wulp zijn gevoelig voor verstoring van licht en/op geluid.

Extra verstoring van het bedrijventerein valt weg in met de uitstraling van de toegangsweg. Deze steltlopers zijn, in het riviereengebied, niet afhankelijk van vaste voedsel- en rustgebieden. Er zijn geen aanwijzingen dat er een relatie is tussen de populatieomvang en het areaal foerageergebied. Extra uitstraling van verstoringfactoren als gevolg van de uitbreiding van het bedrijfsterein is minimaal omdat de grens van uitbreiding op bestaande wegen is geprojecteerd (zie figuur 2.1).

De grutto is ook gevoelig voor verzuring. De kritische depositiewaarde van het binnen het plangebied beschikbare leefgebied (productiegrasland en slikkige rivieroeveren) ligt met >2.400 mol/h/jr⁵² ruimschoots boven de huidige stikstofdepositie ter hoogte van het plangebied (circa 1.590-1.640 mol/h/jr⁵³). Bedrijfsactiviteiten waar stikstofemissie van verwacht kan worden zijn niet opgenomen in het bestemmingsplan en mogen zich derhalve niet vestigen op het bedrijventerein. Het bestemmingsplan laat wel extra transportbewegingen toe. Aangezien de emissie bronnen van vrachtwagens op geringe

49 RIVM, Geodatasite, Grootschalige concentratie- en depositiekaarten Nederland; peiljaar 2010

50 van Dobben & van Hinsberg, 2008

51 LBP|SIGHT, notitie onderzoek luchtkwaliteit, 2012.

52 van Dobben & van Hinsberg, 2008

53 RIVM, Geodatasite, Grootschalige concentratie- en depositiekaarten Nederland; peiljaar 2010

hoogte gesitueerd zijn, slaat de stikstof in de directe omgeving neer. Uit berekeningen⁵⁴ blijkt een toename van het verkeer als gevolg van het voornemen niet in betekende mate bijdraagt aan de stikstofuitstoot. Hieruit kan geconcludeerd worden dat er geen indirecte effecten op treden. Negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen zijn voor deze soorten niet aan de orde.

6.4.5 *Conclusie effectbeoordeling vogelrichtlijnsorten: niet-broedvogels*

Voor niet-broedvogelsoorten kunnen negatieve effecten bij voorbaat uitgesloten worden, omdat het plangebied voor deze soorten niet van betekenis is óf omdat hun habitats door het plan niet extra verstoord worden. Negatieve effecten zijn voor deze soorten met zekerheid niet aan de orde.

6.5 **Effectbeoordeling complementaire habitattypen**

6.5.1 *Stroomdalgraslanden*

Schade aan stroomdalgraslanden (H6120) is bij voorbaat geheel en met zekerheid uit te sluiten. Dit habitatype komt niet binnen het plangebied voor. Ook eventuele chemische effecten in de vorm van verzuring of vermesting kunnen worden uitgesloten, doordat deze habitattypen niet in de directe omgeving van het plangebied voorkomen. Negatieve effecten kunnen met zekerheid worden uitgesloten.

6.5.2 *Zachthoutoibossen en slikkige rivieroever*

De habitattypen vochtige alluviale bossen (zachthoutoibossen; H91E0) en slikkige rivieroever (H3270) komen in en/of om het plangebied voor. Bijlage 2 laat zien dat zachthoutoibossen binnen het plangebied voorkomen. Uit Atlas Groen Gelderland⁵⁵ blijkt dat slikkige rivieroever in de directe omgeving van het plangebied voorkomen. Doordat er geen ingrepen binnen het Natura 2000-gebied zullen plaatsvinden, zijn directe effecten niet aan de orde. Door het plan zal ook de toegankelijkheid van deze gebieden niet veranderen, waardoor optische verstoring niet aan de orde is.

Zachthoutoibossen en slikkige rivieroever zijn niet gevoelig⁵⁶ voor chemische verstoring als gevolg van een toename in stikstofdepositie. De huidige stikstofdepositie ter hoogte van het plangebied is circa 1.590-1.640 mol/h/jr⁵⁷. De kritische depositiewaarden van beide habitattypen liggen met >2.400 mol/h/jr⁵⁸ hier ruimschoots boven. Bedrijfsactiviteiten waar stikstofemissie van verwacht kan worden zijn niet opgenomen in het bestemmingsplan en mogen zich derhalve niet vestigen op het bedrijventerrein. Het bestemmingsplan laat wel extra transportbewegingen toe. Aangezien de emissie bronnen van vrachtwagens op geringe hoogte gesitueerd zijn, slaat de stikstof in de directe omgeving neer. Omdat uit berekeningen⁵⁹ blijkt een toename van het verkeer als gevolg van het voornemen niet in betekende mate bijdraagt aan de stikstofuitstoot, kan hieruit worden geconcludeerd dat er geen indirecte effecten op treden. Negatieve effecten kunnen met zekerheid worden uitgesloten.

54 LBP|SIGHT, notitie onderzoek luchtkwaliteit, 2012.

55 Concept habitattypenkaart, Atlas Groen Gelderland, Provincie Gelderland, 2011

56 van Dobben & van Hinsberg, 2008

57 RIVM, Geodatasite, Grootschalige concentratie- en depositiekaarten Nederland; peiljaar 2010

58 van Dobben & van Hinsberg, 2008

59 LBP|SIGHT, notitie onderzoek luchtkwaliteit, 2012.

6.5.3 *Conclusie effectbeoordeling complementaire habitattypen*

Het project zal voor géén van de complementaire habitattypen waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd, tot negatieve effect leiden.

6.6 **Effectbeoordeling complementaire habitatrichtlijnsoorten**

6.6.1 *Zeeprik, rivierprik, elft, zalm en grote modderkruiper*

Voor de meeste habitatrichtlijnsoorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd, is schade bij voorbaat geheel en met zekerheid uit te sluiten. De trekvissen zeeprik (H1095), rivierprik (H1099), elft (H1102) en zalm (H1106) komen in het plangebied niet voor. Het plan heeft geen enkele denkbare negatieve invloed op de kwaliteit van de Waal als trekroute en/of tijdelijk leefgebied. Ook voor de grote modderkruiper (H1145) is schade bij voorbaat geheel en met zekerheid uit te sluiten. Deze soort komt niet voor in het plangebied. Daarnaast wordt er geen potentieel geschikt habitat vergraven. Significant negatieve effecten kunnen met zekerheid worden uitgesloten. Een nadere beoordeling is niet nodig.

6.6.2 *Kamsalamander*

De kamsalamander (H1166) is waargenomen binnen het plangebied. Het huidige en potentiële leefgebied wordt niet aangetast. Hiernaast is de kamsalamander niet gevoelig voor verstoring door geluid, licht en trillingen. De kamsalamander is gevoelig voor de storingsfactoren verzuring en vermisting. De huidige stikstofdepositie ter hoogte van het plangebied is circa 1.590-1.640 mol/h/jr⁴⁵. De kritische depositiewaarde van het leefgebied (vergelijkbaar met het habitatype: Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden) ligt met 2.100 mol/h/jr⁴⁶ hier ruimschoots boven. Bedrijfsactiviteiten waar stikstofemissie van verwacht kan worden zijn niet opgenomen in het bestemmingsplan en mogen zich derhalve niet vestigen op het bedrijventerrein. Het bestemmingsplan laat wel extra transportbewegingen toe. Aangezien de emissie bronnen van vrachtwagens op geringe hoogte gesitueerd zijn, slaat de stikstof in de directe omgeving neer. Omdat uit berekeningen⁶⁰ blijkt een toename van het verkeer als gevolg van het voornemen niet in betekende mate bijdraagt aan de stikstofuitstoot, kan hieruit worden geconcludeerd dat er geen indirecte effecten op treden. Negatieve effecten kunnen met zekerheid worden uitgesloten.

6.6.3 *Conclusie effectbeoordeling Habitatrichtlijnsoorten*

Het project zal voor géén van de complementaire habitatrichtlijnsoorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd tot een negatief effect leiden.

6.7 **Conclusie**

Het plangebied overlapt met het Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Waal'. Van directe aantasting van het Natura 2000-gebied in de vorm van ruimte-beslag door activiteiten die binnen het bestemmingsplan worden mogelijk gemaakt, is geen sprake. Met uitzondering van de aanpassingen van de geluidscontour worden er binnen het Natura 2000-gebied geen bestemmingen veranderd. Ook effecten als gevolg van extra verstoring (licht, geluid, trillingen of optische verstoring), vernatting/verdroging, verontreiniging of chemische effecten (verzuring of vermisting) zijn niet te verwachten. De door het bestemmingsplan mogelijk gemaakte activiteiten hebben geen effecten op de instandhoudingsdoelen van het Natura-2000-gebied 'Uiterwaarden Waal'. Een nadere toetsing is niet nodig.

60 LBP|SIGHT, notitie onderzoek luchtkwaliteit, 2012.

7 TOETSING FLORA- EN FAUNAWET

7.1 Inleiding

Op basis van de actuele natuurwaarden (zie hoofdstuk 5) is hieronder per soortgroep in beeld gebracht welke beschermde soorten aanwezig zijn en welke daarvan mogelijk schade ondervinden.

7.2 Beschermde plantensoorten

Uit de inventarisaties blijkt dat er binnen het plangebied twee beschermde soorten aanwezig zijn (zie paragraaf 5.2.1). Op de betreffende locatie zijn geen wijzigingen voorgesteld waardoor deze soorten worden aangetast. Negatieve effecten ten aanzien van streng beschermde plantensoorten zijn dan ook niet aan de orde. Een ontheffing is niet nodig.

7.3 Vogelsoorten

Binnen de Flora- en Faunawet genieten alle vogelsoorten een strenge wettelijke bescherming. Voor schade aan vogels kan slechts onder strenge voorwaarden ontheffing, laat staan, vrijstelling verkregen worden. Deze bescherming is voor alle soorten gelijk, van de zeer algemene soorten tot de zeer zeldzame.

Binnen het broedseizoen

De Flora- en Faunawet regelt onder meer de bescherming van vogels in het broedseizoen: het verstoren van broedende vogels en jongen of het vernielen van nesten en eieren is verboden. In de meeste gevallen is overtreding gemakkelijk te voorkomen door de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren of de broedgelegenheid buiten het broedseizoen te verwijderen.

Binnen het plangebied zijn 20 broedvogelsoorten waargenomen, waarvan vijf soorten van de rode lijst (graspieper, grutto, koekoek, ransuil en veldleeuwerik). Drie soorten (buizerd, havik en ransuil) hebben volgens de 'aangepast lijst jaarrond beschermde vogelnesten' een beschermde nestplaats (categorie 1 t/m 4). Hiernaast zijn er vier soorten (blauwe reiger, boerenzwaluw, boomkruiper en oeverzwaluw) van categorie 5. Hoewel deze soorten ieder jaar op dezelfde plek terugkeren om te broeden, zijn de nesten niet jaarrond beschermd. Van deze soorten wordt verondersteld dat ze over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Alle vogelsoorten zijn beschermd gedurende het broedseizoen. Het is dan ook niet mogelijk een ontheffing te verkrijgen voor het verstoren en verjagen van broedende vogels. Als er broedende vogels aanwezig zijn, moeten de werkzaamheden worden uitgesteld tot het moment waarop de jonge vogels uitvliegen. Indien geen broedende vogels aanwezig zijn kunnen de werkzaamheden het hele jaar starten. Het is toegestaan om maatregelen te nemen waarmee het plangebied voor het broedseizoen ongeschikt wordt gemaakt voor broedvogels.

Om te voorkomen dat broedende vogels worden verstoord kunnen de werkzaamheden het beste starten buiten het broedseizoen (grofweg van medio maart tot na eind juli). Als bij de start van het broedseizoen al veel verstoring in het gebied is, gaan de meeste vogels niet in de directe omgeving tot broeden over.

Buiten het broedseizoen

Ook buiten het broedseizoen kan verstoring optreden, maar dit resulteert alleen in het opvliegen van de betreffende vogels. In de direct omgeving van het voornemen zijn echter voldoende alternatieven om voedsel te zoeken. Een dergelijke verstoring is niet gekoppeld aan een ontheffing.

Jaarrond beschermde soorten

Vanuit de jaarrond-bescherming van nesten van een aantal broedvogels wordt in deze natuurtoets bijzondere aandacht besteed aan buizerd, havik en ransuil. Bij de beoordeling van de functionaliteit van vaste rust- en verblijfplaatsen is het van belang dat een plek of gebied betreft welke met een zekere mate van bestendigheid gebruikt wordt. Bij incidenteel gebruik is er dus geen sprake van een vaste rust- of verblijfplaats.

In het projectgebied zijn van buizerd en ransuil ieder een broedlocatie bekend. Beide locaties zijn gesitueerd in het oobos ten zuiden van het bedrijventerrein. Door het voornemen worden deze locaties niet aangetast. Van buizerd en havik zijn broedlocaties bekend in de bossage ten westen van de Deelenshoeve. Deze broedlocaties zijn niet eerder waargenomen en zijn daardoor geen vaste rust- of verblijfplaats. Een ontheffing is niet nodig.

7.4 Amfibieën

In het plangebied is het voorkomen van zes beschermde amfibieënsoorten bekend: alpenwatersalamander, bastaardkikker, bruine kikker, gewone pad, groene kikker (onbepaald), kamsalamander, en kleine watersalamander (zie paragraaf 5.4.1). De bastaardkikker, bruine kikker, gewone pad, groene kikker (onbepaald), kleine watersalamander en middelste groene kikker genieten een algemene vrijstelling als gevolg van ruimtelijke ontwikkelingen en projecten. Voor deze soorten is géén ontheffing vereist.

In de plas ten zuiden van de Deelenshoeve is de alpenwatersalamander aangetroffen (tabel 2 van de Flora- en faunawet) en de kamsalamander (tabel 3 van de Flora- en faunawet) komt voor in één kolkje ten zuid westen van het bedrijventerrein. De leefgebieden van deze soorten wordt niet aangetast. Hiernaast is blijvende schade door verontrusting voor amfibieën nooit aan de orde. Een ontheffing is niet nodig.

7.5 Vissen

In het plangebied zijn twee beschermde vissoorten waargenomen. In de plas ten zuiden van de Deelenshoeve is het voorkomen van de bittervoorn (tabel 3 van de Flora- en faunawet) vastgesteld. Hiernaast komt de kleine modderkruiper (tabel 2 van de Flora- en faunawet) in de uiterwaard voor. De leefgebieden van deze soorten wordt door het voornemen niet aangetast. Een ontheffing is niet nodig.

7.6 Zoogdieren

7.6.1 Vleermuizen

In het plangebied zijn vijf vleermuissoorten waargenomen: gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis (zie paragraaf 5.5.1). Het plangebied is voor deze soorten van belang als foerageergebied. Het areaal foerageergebied wordt niet aangetast door het voornemen. De gunstige staat van instandhouding van de aanwezige vleermuissoorten zal niet worden aangetast. Een ontheffing is niet nodig.

7.6.2 Overige zoogdieren

In het plangebied is naast de vijf vleermuissoorten enkel het voorkomen van 'overige' soorten bekend (zie paragraaf 5.5.2). Het betreft naast enkele niet-beschermden soorten alleen algemeen beschermde soorten van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Deze soorten zijn zodanig algemeen (tabel 1) dat voor deze soorten een algemene vrijstelling ten behoeve van ruimtelijke inrichtingsprojecten geldt. Voor geen van deze soorten is een ontheffing van de Flora- en faunawet vereist om het project te kunnen uitvoeren.

7.7 Overige soortgroepen

Beschermden insecten, dagvlinders, libellen, kevers en reptielen komen niet voor binnen het plangebied, evenals overige ongewervelden die een juridisch zwaardere bescherming genieten (zie paragraaf 5.6). De redenen hiervoor zijn tweeledig. Enerzijds zijn de overige zwaarder beschermde soorten uiterst zeldzaam in Nederland. Anderzijds beperkt de verspreiding van deze soorten zich tot bijzonder milieus zoals hoogvenen, kalkgraslanden en voedselarme vennen. Deze milieus zijn in of nabij het plangebied niet aanwezig.

Vanwege het ontbreken van overige streng beschermde soorten is een ontheffing op de Flora- en faunawet niet aan de orde. Uitvoering van de werkzaamheden heeft geen overtredingen van de Flora- en faunawet, ten aanzien van overige beschermde soorten tot gevolg.

7.8 Conclusie

De Flora- en Faunawet is een soortbeschermingswet. De wet betreft niet het beschermen van individuele organismen, maar de duurzame instandhouding van soorten. Indien voldoende voorzorgsmaatregelen worden genomen lijkt het voornemen uitvoerbaar binnen de Flora- en Faunawet. In het plangebied komen vooral algemeen beschermde flora- en faunasoorten voor. Deze soorten genieten een algemene vrijstelling (soorten van tabel 1 Flora en Faunawet) van schade als gevolg van ruimtelijke ontwikkelingen en projecten. Voor deze soorten is géén ontheffing vereist. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met de algemene zorgplicht en de aanbevelingen voor de uitvoering.

Voor vogels kan worden vastgesteld dat schade aan nesten, holen, eieren en verontrusting van individuen door de nodige voorzorgsmaatregelen kan worden voorkomen. Voor vogels zal enkel een ontheffing in het kader van de Flora- en Faunawet noodzakelijk zijn, indien het voornemen schade toebrengt aan vaste broed-, rust- en verblijfplaatsen. Geadviseerd wordt, om het uitvoeren van de werkzaamheden uit te stellen tot het einde van het broedseizoen. Het (laten) uitvoeren van een controle op de aanwezigheid van een broedgeval voor de aanvang van de werkzaamheden, kan eveneens voorkomen dat er onnodige vertraging van de plannen en verstoring van broedvogels plaatsvindt. Tevens wordt aangeraden om eventuele kap-, sloop- en bouwwerkzaamheden geleidelijk uit te voeren. Op deze wijze wordt dieren de gelegenheid geboden om uit te wijken.

Hiernaast zijn er enkele soorten uit tabel 2 en 3 in het plangebied aanwezig. De leefgebieden van deze soorten worden door het voornemen niet aangetast. Met inachtneming van de algemene zorgplicht, is een ontheffing in het kader van de Flora- en Faunawet niet nodig.

8 TOETSING ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

8.1 Inleiding

Het plangebied ligt deels binnen EHS-verweving en EHS-natuur. Het bedrijfsterrein Excluton maakt geen onderdeel uit van de EHS. (zie paragraaf 4.2 & figuur 4.2).

8.2 Effectbeoordeling

De “nee, tenzij”-benadering houdt in dat bestemmingswijziging binnen de EHS niet mogelijk is als daarmee de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant worden aangetast, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van een groot openbaar belang.

In het voornemen worden er binnen de EHS geen bestemmingen gewijzigd. De delen waar binnen het voornemen de bestemming wel wordt gewijzigd zijn geen onderdeel van de EHS. Omdat de EHS, in tegenstelling tot de Natuurbeschermingswet, geen externe werking kent⁶¹, zijn negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden niet aan de orde.

8.3 Conclusie

Het voornemen heeft geen negatieve effecten heeft op de natuurdoelen, kernkwaliteiten en omgevingscondities van de Ecologische Hoofdstructuur in het plangebied. Omdat effecten niet aan de orde zijn, zijn mitigerende maatregelen niet nodig.

⁶¹ Minister van LNV, 2008 Brief aan de Tweede Kamer (TK 29576, nummer 12 en 52).

LITERATUUR

- Broekmeyer, M.E.A. (redactie) 2005 **Effectenindicator Natura 2000-gebieden, Achtergronden en verantwoording ecologische randvoorwaarden en storende factoren**. Alterra-rapport 1375, Alterra, Wageningen.
- Dobben, H. van & Hinsberg, A. van 2008 **Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden**. Alterra-rapport 1654, Alterra, Wageningen.
- Felix, R.P.W.H. 2010 **Beschermde natuur in de Drutensche Waarden. Resultaten van een inventarisatie van beschermde flora, fauna en habitattypen in 2010**. Natuurbalans – Limes Divergens BV, Nijmegen
- Felix, R.P.W.H. 2012 **Beschermde flora en fauna op het excluton-terrein in de Drutensche Waarden. Resultaten veldinventarisatie 2011 en 2012 in het kader van de Flora- en faunawet**. Natuurbalans – Limes Divergens BV, Nijmegen
- Lenstra, G., Hovens, J.P.M. & Snijders, R.J.H 2007 **Faunaonderzoek Drutensche Waarden**. Faunaconsult, Belfeld.
- Ministerie van Infrastructuur en Milieu 2012 **Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte, Nederland concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig**. Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Den Haag.
- Ministerie van LNV 2008 **Ontwerp-aanwijzingsbesluit Uiterwaarden Waal**. Den Haag.
- Ministerie van LNV 2009 **Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten**. versie 27 augustus 2009, Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van VROM, LNV, V&W en EZ 2006 **Nota Ruimte, Ruimte voor Ontwikkeling, Deel 4**. Den Haag.
- Provincie Gelderland 2005 **Streekplan Gelderland 2005**. Provincie Gelderland, Arnhem.
- Provincie Gelderland 2006 **Streekplanuitwerking: Kernkwaliteiten en omgevingscondities van de Gelderse ecologische hoofdstructuur**. Provincie Gelderland, Arnhem.
- Provincie Gelderland 2009 **Herbegransing Ecologische Hoofdstructuur, streekplanherziening**. Provincie Gelderland, Arnhem.
- Provincie Gelderland 2011 **Concept habitattypenkaart**. Atlas Groen Gelderland, Provincie Gelderland, Arnhem.
- Provincie Gelderland 2011 **Ontwerp – Ruimtelijke Verordening Gelderland, eerste Herziening**, Provincie Gelderland, Arnhem.
- Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu 2011 **Grootschalige concentratie- en depositiekaarten Nederland; peiljaar 2010**. geodatasite, Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Utrecht.
- SOVON 2009 **Watervogels Druten e.o. (GAS2009-045)**. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Stichting RAVON 2011, RAVON 42, Stichting RAVON, Nijmegen

BIJLAGEN

Bijlage 1: Faunaonderzoek Drutensche Waarden, Lenstra et.al. 2007

Faunaonderzoek Drutensche Waarden

In opdracht van:
Kamer van Koophandel Rivierenland

oktober 2007
G. Lenstra, J.P.M. Hovens en R.J.H. Snijders

Faunaconsult
Tegelseweg 3
5951 GK Belfeld
Tel: 077-4642999
www.faunaconsult.nl

Inhoud

1	Inleiding.....	2
2	Werkwijze.....	3
2.1	Beschrijving van het plangebied.....	3
2.2	Veldinventarisatie.....	3
3	Resultaten inventarisatie.....	5
3.1	Vissen en amfibieën.....	5
3.2	Zoogdieren.....	5
3.3	Vogels.....	7
4	Conclusies en aanbevelingen.....	13

1 Inleiding

Onderzoeksvragen

Kamer van Koophandel Rivierenland heeft Faunaconsult gevraagd een veldinventarisatie uit te voeren ten behoeve van de natuurtoets voor een Milieu-effect-rapportage (MER) in het gebied Drutensche Waarden. Voor de planontwikkeling zijn nadere gegevens nodig over de aanwezigheid van flora en fauna op en in de directe nabijheid van de projectlocatie.

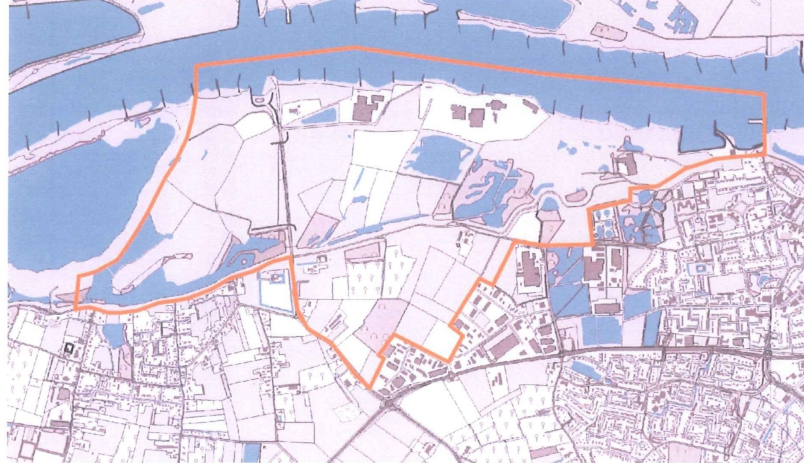
Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft het plangebied en de werkwijze van de veldinventarisatie. In hoofdstuk 3 worden de resultaten van het veldonderzoek weergegeven. In hoofdstuk 4 worden de conclusies weergegeven.

2 Werkwijze

2.1 Beschrijving van het plangebied

Het plangebied bevindt zich grotendeels buitendijks en bestaat uit weilanden, plassen, moerasbos en akkers ten noordwesten van Druten. Figuur 1 geeft de ligging van het plangebied.

Figuur 1 Ligging van het plangebied

2.2 Veldinventarisatie

Tabel 1 geeft weer wanneer de verschillende soortgroepen zijn geïnventariseerd.

Tabel 1. Inventarisatiemomenten per soortgroep (in 2007)

soortgroep	april	mei	juni	juli	okt
amfibieën en vissen	X		X	X	
vleermuizen			X		
kleine zoogdieren					X
vogels	X X	X	X	X X	

Amfibieën en vissen

Alle in het plangebied aangetroffen wateren werden op 16 april, 25 juni en 16 juli 2007 met behulp van een steeknet (met een breedte van ongeveer 70 cm) bemonsterd. Per bemonstering werd ongeveer 20 maal geschept. De daarbij gevangen vissen, amfibieënlarven en adulte amfibieën werden ter plaatse gedetermineerd en direct daarna weer los gelaten. Voorafgaand aan elke steeknetbemonstering werd geluisterd om roepende amfibieën te lokaliseren en tevens een beeld te krijgen van de aantallen.

Vleermuizen

Het plangebied is gedurende de nacht van 25 op 26 juni (van een half uur voor zonsondergang tot een half uur na zonsopgang) onderzocht op het voorkomen van vleermuizen. Daarbij werd het gehele plangebied doorlopen en werden, met behulp van een heterodyne vleermuisdetector en een sterke zaklamp, vleermuizen opgespoord en gedetermineerd. Van lastig te determineren soorten zijn met behulp van een time-expansion detector/recorder geluidsopnamen gemaakt, waarvan achteraf het sonogram op de computer is geanalyseerd. De belangrijkste vliegroutes en foerageergebieden werden

op deze manier in kaart gebracht. Eventuele dagverblijven werden in kaart gebracht door aan het begin van de avond en aan het einde van de nacht te zoeken naar zwerfende vleermuizen.

Vogels

Het voorkomen van vogels is tijdens 5 ochtendbezoeken (16 april, 26 april, 31 mei, 26 juni, 16 juli 2007) en 1 nacht (de nacht van 25 op 26 juni 2007) in kaart gebracht, aan de hand van zang en op zicht. Om te kunnen beoordelen of er uilen in de steenfabriek broedden, is deze op 25 juni van binnenuit geïnspecteerd op jonge uilen, braakballen etc. Van alle waargenomen soorten werd de soortnaam genoteerd en van bijzondere soorten, Rode Lijstsoorten en Vogelrichtlijnsoorten werd de locatie op kaart genoteerd. Achteraf is volgens Van Dijk (2004) beoordeeld of er sprake was van een broedterritorium. Indien dit het geval was werd het broedterritorium volgens Van Dijk (2004) op kaart ingetekend.

Kleine zoogdieren

In de ochtend van 15 oktober 2007 zijn er 80 kleine inloopvallen (van het merk Trip-trap) voor muizen en spitsmuizen geplaatst. Elke val was voorzien van een houten leefruimte die ruim was gevuld met hooi. De vallen werden verdeeld over 4 verschillende locaties en, speciaal met het oog op het eventuele voorkomen van waterspitsmuizen, zo dicht mogelijk bij het water geplaatst. Na een prebaitperiode van 2 nachten werden de leefruimtes op 17 oktober voorzien van een mengsel van pindakaas met haveremout en kattenvoer uit blik dat was besproeid met maggi (kattenvoer met maggi is een goed mengsel om waterspitsmuizen te lokken). Hierna werd er gedurende drie dagen en nachten gevangen. Alle vallen werden 's ochtends geïnspecteerd. Gevangen dieren werden ter plekke gedetermineerd en onmiddellijk vrijgelaten, waarna de val met nieuw lokaas werd teruggeplaatst.

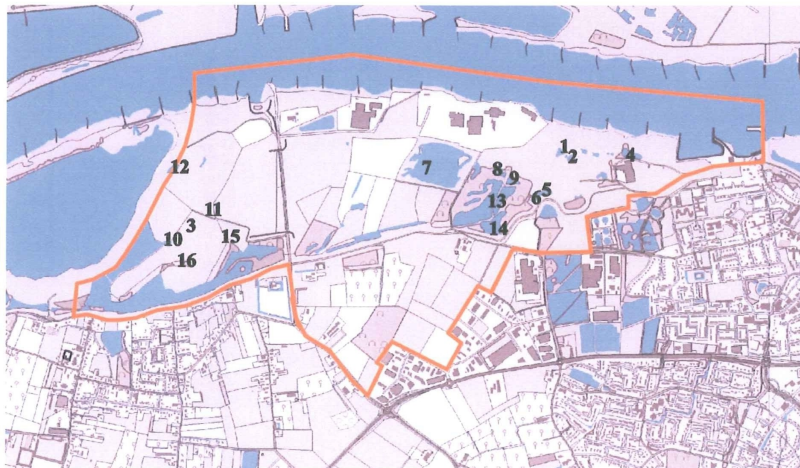
Overige soortgroepen

Overige soortgroepen zoals zoogdieren en reptielen werden gezocht tijdens al het overige veldwerk. Met betrekking tot zoogdieren werd speciaal gelet op pootafdrukken, krabsporen, wissels, uitwerpselen, haren, graafsporen, holen, en potentieel geschikte verblijfplaatsen.

3 Resultaten inventarisatie

3.1 Vissen en amfibieën

Figuur 2 geeft de ligging weer van de bemonsterde wateren (locaties 1 t/m 16).

Figuur 2 Monsterpunten amfibieën- en vissenonderzoek

Tabel 2 geeft een overzicht van de amfibieën en bijzondere vissen die tijdens de bemonstering zijn waargenomen.

Tabel 2. In het plangebied waargenomen amfibieën en bijzondere vissen. De status van de soorten in de Flora- en faunawet en Nederlandse Rode Lijst is eveneens weergegeven.

Nederlandse naam en wetenschappelijke naam	FF1	FF2	FF3	RL	locaties waar de soort is waargenomen
Kleine watersalamander (<i>Triturus vulgaris</i>)	X				1, 8, 9, 10, 12
Middelste groene kikker (<i>Rana esculenta</i>)	X				1, 3, 4, 5, 8, 9, 15
Groene kikker ongedetermineerd	X				1, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 12, 13
Meerkikker (<i>Rana ridibunda</i>)	X				10, 15
Bruine kikker (<i>Rana temporaria</i>)	X				7
Zeelt (<i>Tinca tinca</i>)					3
Brasem (<i>Abramis brama</i>)					14

FF1 = algemene soorten

FF2 = overige soorten

FF3 = streng beschermde soorten

3.2 Zoogdieren

Vleermuizen

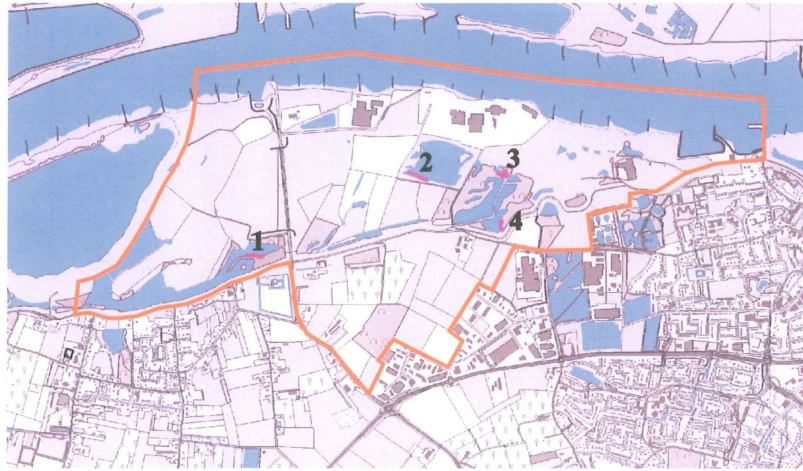
Tijdens het vleermuizenonderzoek is aan het begin van de nacht gepost rondom de voormalige steenfabriek. Hier werden enkele solitair langs vliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Tijdens de nacht begon het steeds heviger te regenen en is er bij verschillende vijvers gepost. Hierbij werden her en der enkele gewone dwergvleermuizen waargenomen. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen (zoals bedoeld in de Flora- en faunawet) werden in het plangebied niet waargenomen.

Kleine zoogdieren

Alle inloopvallen werden dicht bij het water geplaatst. De 80 inloopvallen werden over de volgende 4 locaties verdeeld:

- Locatie 1: 20 vallen op de zuidoever van de strang. De vegetatie bestond hier uit jonge wilgenopslag en een ondergroei van grote brandnetels.
- Locatie 2: 20 vallen op de zuidoever van de grote plas. Op de oever was vrijwel geen vegetatie aanwezig (enkele jonge wilgen).
- Locatie 3: 20 vallen bij de plas in de aalscholverskolonie. Hier bestond de vegetatie uit populierenbos met daaronder grote brandnetels.
- Locatie 4: 20 vallen op de oever van de plas ten noorden van hoeve Vredenburg. De vegetatie bestond hier uit populieren- en wilgenbos met een kruidlaag van braam en grote brandnetel.

Figuur 3 geeft de vanglocaties weer.

Figuur 3 Vangstlocaties kleine zoogdierenonderzoek

Tabel 3 geeft de vangsten per locatie en datum weer. Tijdens het vallenonderzoek zijn geen dieren gestorven.

Tabel 3. Vangsten tijdens het vallenonderzoek

Locatie	17 okt	18 okt	19 okt	20 okt
1	2 bosmuizen	1 bosmuis	3 bosmuizen	2 bosmuizen
2	-	-	2 bosmuizen	4 bosmuizen
3	-	-	-	2 bosmuizen en 1 rosse woelmuis
4	1 bosmuis	2 bosmuizen	1 bosmuis	2 bosmuizen

Overige beschermde zoogdieren

Sporen, wissels, uitwerpselen etc. van overige zoogdieren, die behoren tot de categorieën 'streng beschermde soorten' of 'overige soorten' zijn tijdens het veldbezoek niet aangetroffen. Tijdens het veldwerk werden verschillende hazen, molshopen en een egel waargenomen.

Tabel 4 geeft een overzicht van de in het plangebied waargenomen beschermde zoogdiersoorten.

Tabel 4. Waargenomen overige beschermde zoogdiersoorten. De status van de soorten in de Flora- en faunawet is eveneens weergegeven.

Nederlandse naam en wetenschappelijke naam	FF1	FF2	FF3	RL
Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)			X	
Mol (<i>Talpa europea</i>)	X			
Bosmuis (<i>Apodemus sylvaticus</i>)	X			
Rosse woelmuis (<i>Clethrionomys glareolus</i>)	X			
Haas (<i>Lepus europeus</i>)	X			
Egel (<i>Erinaceus europeus</i>)	X			

FF1 = algemene soorten

FF2 = overige soorten

FF3 = streng beschermde soorten

RL = Nederlandse Rode Lijst met categorieën: ernstig bedreigd (EB); bedreigd (BE); kwetsbaar (KW) en gevoelig (GE)

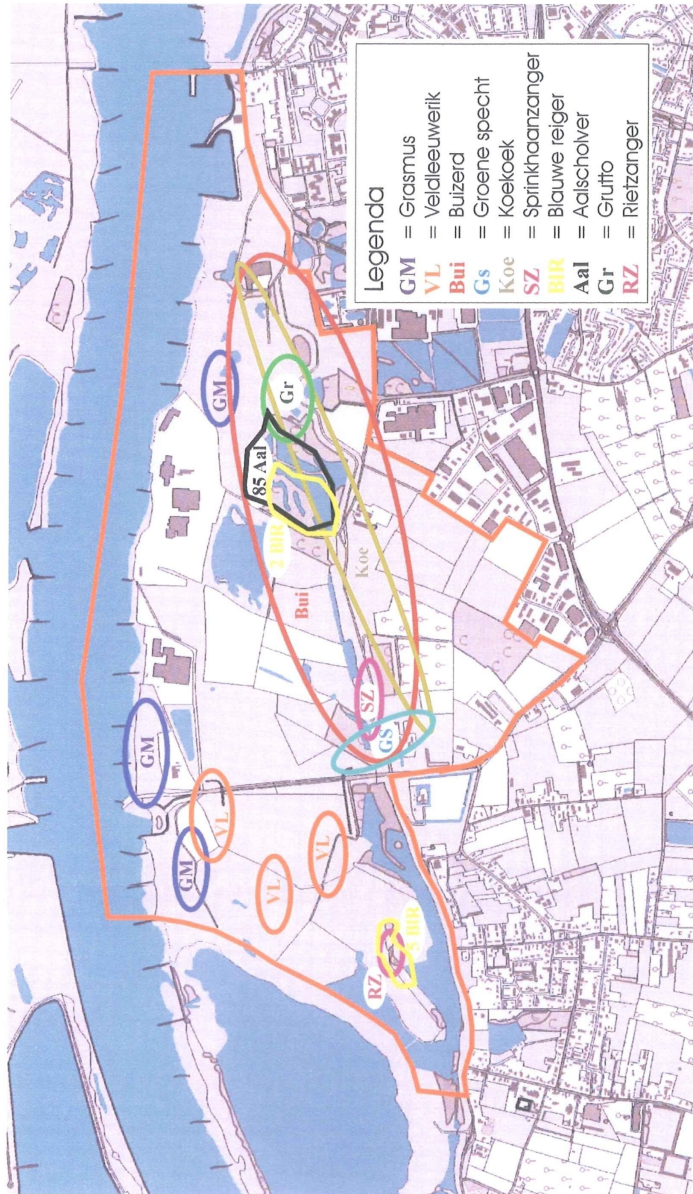
3.3 Vogels

Broedvogels

In het plangebied bevinden zich op de oevers van enkele wateren broedkolonies van bijzondere soorten als aalscholver, blauwe reiger en grauwe gans. Daarnaast zijn er een aantal broedterritoria van rode lijstsoorten. Tijdens het eerste veldbezoek bevonden zich op een akker 6 Kieviten- en 2 Scholeksterterritoria. Doordat deze akker later op de dag werd omgeploegd, zijn de aanwezige legfels vernietigd. Omdat slechts 2 Kieviten (en geen Scholeksters) vervolgens in de nabijheid van deze akker broedden, hebben slechts 2 van de 8 broedpogingen op de akker geresulteerd in een broedterritorium binnen het plangebied. Tabel 5 geeft de in 2007 waargenomen broedvogelterritoria, figuren 4, 5 en 6 geven de locaties daarvan.

Figuur 4 Broedvogelterritoria

Figuur 5 Broedvogelterritoria

Tabel 5. In het plangebied waargenomen bijzondere broedvogelsoorten. De status van de soorten in de Flora- en faunawet en Nederlandse Rode Lijst is eveneens weergegeven, evenals het geschatte aantal broedparen.

Nederlandse naam en wetenschappelijke naam	FF1	FF2	FF3	RL	aantal broedparen
Spotvogel (<i>Hippolais icterina</i>)			X	GE	1
Veldleeuwerik (<i>Alauda arvensis</i>)			X	GE	3
Spotvogel (<i>Hippolais icterina</i>)			X	GE	1
Dodaars (<i>Tachybaptus ruficollis</i>)			X		3
Matkop (<i>Parus montanus</i>)			X	GE	1
Zwarte roodstaart (<i>Phoenicurus ochruros</i>)			X		2
Steenuil (<i>Athene noctua</i>)			X	KW	1
Holenduif (<i>Columba oenas</i>)			X		1
Ransuil (<i>Asio otus</i>)			X	KW	1
Roodborsttapuit (<i>Saxicola rubicola</i>)			X		1
Koekoek (<i>Cuculus canorus</i>)			X	KW	1
Sprinkhaanzanger (<i>Locustella naevia</i>)			X		1
Blauwe reiger (<i>Ardea cinerea</i>)			X		7 nesten
Aalscholver (<i>Phalacrocorax carbo</i>)			X		85 nesten
Grutto (<i>Limosa limosa</i>)			X	GE	1
Kleine bonte specht (<i>Dendrocopos minor</i>)			X		1
Bosrietzanger (<i>Acrocephalus palustris</i>)			X		4
Fuut (<i>Podiceps cristatus</i>)			X		2
Boomkruiper (<i>Certhia brachydactyla</i>)			X		1
Witte kwikstaart (<i>Motacilla alba</i>)			X		1
Buizerd (<i>Buteo buteo</i>)			X		1
Gele kwikstaart (<i>Motacilla flava</i>)			X	KW	2
Grasmus (<i>Sylvia communis</i>)			X		3
Graspieper (<i>Anthus pratensis</i>)			X	GE	3
Grauwe gans (<i>Anser anser</i>)			X		118 nesten
Groene specht (<i>Picus viridis</i>)			X	KW	1
Grote bonte specht (<i>Dendrocopos major</i>)			X		3
Kievit (<i>Vanellus vanellus</i>)			X		2
Kleine karekiet (<i>Acrocephalus scirpaceus</i>)			X		6
Scholekster (<i>Haematopus ostralegus</i>)			X		2
Rietzanger (<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>)			X		1

FF1 = algemene soorten

FF2 = overige soorten

FF3 = streng beschermde soorten

RL = Nederlandse Rode Lijst met categorieën: ernstig bedreigd (EB); bedreigd (BE); kwetsbaar (KW) en gevoelig (GE)

Naast de in tabel 4 waargenomen broedvogels zijn ook algemene broedvogels als houtduif, koolmees, vink etc. waargenomen in het gebied.

Bijzondere niet-broedvogels

In het plangebied is een aantal bijzondere vogelsoorten waargenomen, waarvan volgens Van Dijk (2004) geen broedterritorium kon worden vastgesteld. Tabel 6 geeft een overzicht van deze soorten. Op de grote zilverreiger na, zijn alle in tabel 6 genoemde soorten in de zomer waargenomen. Grote

zilverreigers werden driemaal in groepen van 3 of 4 bij de strang en grote plas (locaties 1 en 2 in het vallenonderzoek; zie figuur 3) waargenomen.

Tabel 6. Bijzondere niet-broedvogelsoorten waarvoor het plangebied 's zomers een belangrijk foerageergebied is. De status van de soorten in de Flora- en faunawet en Nederlandse Rode Lijst is eveneens weergegeven.

Nederlandse naam en wetenschappelijke naam	FF1	FF2	FF3	RL
Grote zilverreiger (<i>Casmerodius albus</i>)			X	GE
Buidelmees (<i>Remiz pendulinus</i>)			X	
Wintertaling (<i>Anas crecca</i>)			X	KW
Zomertaling (<i>Anas querquedula</i>)			X	KW
Zomertortel (<i>Streptopelia turtur</i>)			X	KW
Visdiefje (<i>Sterna hirundo</i>)			X	KW
Huismus (<i>Passer domesticus</i>)			X	GE

FF1 = algemene soorten

FF2 = overige soorten

FF3 = streng beschermde soorten

RL = Nederlandse Rode Lijst met categorieën: ernstig bedreigd (EB); bedreigd (BE); kwetsbaar (KW) en gevoelig (GE)

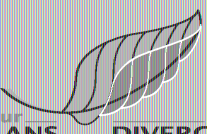
4 Conclusies en aanbevelingen

- Bijzondere amfibieën zijn in het plangebied niet waargenomen. Waarschijnlijk zijn deze afwezig.
- De harde regen gedurende het grootste deel van de nacht waarin het vleermuisonderzoek plaatsvond is vermoedelijk de oorzaak van het geringe aantal waargenomen vleermuissoorten. Op grond van de aanwezige biotopen is het goed mogelijk dat soorten als gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, baardvleermuis en franjestaart in het plangebied voorkomen. Gezien de omvang van het gebied is aan te bevelen enkele extra nachten vleermuisonderzoek uit te voeren.
- In het plangebied bevinden zich op de oevers van enkele wateren broedvogelkolonies van bijzondere soorten als aalscholver, blauwe reiger en grauwe gans. Daarnaast vallen de broedterritoria op van bijzondere soorten als kleine bonte specht en de rode lijstsoorten steenuil, spotvogel, matkop, gele kwikstaart, veldleeuwerik, ransuil, koekoek, grutto, graspieper en groene specht. Voor weidevogels heeft het plangebied een beperkte betekenis, mede door het gevoerde beheer op de akkers.
- Tijdens het vallenonderzoek zijn geen beschermde kleine zoogdieren uit de beschermingscategorieën 'overige beschermde soorten' of streng beschermde soorten' gevangen. Deze komen waarschijnlijk niet in het plangebied voor.

BESCHERMDE NATUUR IN DE DRUTENSCH E WAARDEN

Resultaten van een inventarisatie van
beschermd e flora, fauna en habitattypen

natuur **BALANS** **DIVERGENS** limes

In opdracht van
HSRO B.V.

BESCHERMDE NATUUR IN DE DRUTENSCHЕ WAARDEN

Resultaten van een inventarisatie van beschermde
flora, fauna en habitattypen in 2010

Drs. R.P.W.H. Felix

In opdracht van: HSRO B.V.

30 september 2010

NATUURBALANS - LIMES DIVERGENS BV

Universitair Bedrijven Centrum
Postbus 31070, 6503 CB Nijmegen

T (024) 352 88 01 / 352 88 02
F (024) 354 00 90

adviesbureau voor natuur & landschap

info@natuurbalans.nl
www.natuurbalans.nl

Colofon

© 2010 Natuurbalans - Limes Divergens BV / HSRO B.V.

Tekst en samenstelling: Rob Felix
Projectleiding: Rob Felix
Met medewerking van: Paul van Hoof, Sandra de Goeij, René Krekels, Ben Crombaghs

Projectnummer: 10-043

In opdracht van: HSRO B.V.

Foto's omslag: Kolk waar kamsalamander is waargenomen (René Krekels); inzet: kamsalamander (Paul van Hoof)

Wijze van citeren: Felix, R.P.W.H., 2010. Beschermde natuur in de Drutensche Waarden. Resultaten van een inventarisatie van beschermde flora, fauna en habitattypen in 2010. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.

Niets uit dit rapport mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, internet, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Natuurbalans-Limes Divergens BV noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Natuurbalans-Limes Divergens BV is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Natuurbalans-Limes Divergens BV. De opdrachtgever vrijwaart Natuurbalans-Limes Divergens BV voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Natuurbalans-Limes Divergens BV is lid van het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging.

INHOUD

1	INLEIDING.....	5
2	METHODEN	7
2.1	Onderzoeksgebied	7
2.2	Te onderzoeken soorten en habitattypen	7
2.3	Beschikbare archiefgegevens flora en fauna.....	7
2.4	Veldonderzoek	8
2.4.1	Habitattypen.....	8
2.4.2	Flora	8
2.4.3	Vleermuizen.....	8
2.4.4	Overige zoogdieren.....	10
2.4.5	Amfibieën.....	10
2.4.6	Vissen.....	10
3	RESULTATEN.....	11
3.1	Habitattypen	11
3.2	Soortenoverzicht	14
3.3	Streng beschermde soorten van lijst 3 van de Ffw	14
3.3.1	Vleermuizen.....	14
3.3.2	Kamsalamander.....	16
3.4	'Overige soorten' uit lijst 2 van de Flora- en faunawet	17
3.4.1	Steenbreekvaren	17
3.4.2	Kleine modderkruiper	18
3.5	Overige bijzondere soorten	18
4	CONCLUSIE	19
	BIJLAGE 1 INLEIDING IN DE FLORA- EN FAUNAWET	21
	BIJLAGE 2 INLEIDING IN DE NATUURBESCHERMINGSWET 1998	28

1 INLEIDING

Achtergrond

Rijkswaterstaat is voornemens de Drutensche Waarden her in te richten in het kader van de PKB Ruimte voor de Rivier.

Aanleiding

Realisatie van de voorgenomen ingrepen kan leiden tot overtreding van verbodsbepalingen in de Nederlandse natuurwetgeving. In situaties waarin het gaat om ruimtelijke ingrepen, zijn vooral de volgende twee wetten van belang:

1. De *Flora- en faunawet* (in het vervolg Ffw), die de bescherming regelt van plant- en diersoorten. Overtreding van de Ffw ten aanzien van streng beschermde soorten¹ vereist mogelijk een ontheffing ad artikel 75.
2. De *Natuurbeschermingswet 1998* (in het vervolg Nbw), die de bescherming regelt van natuurgebieden. Indien het voorgenomen project in strijd is met de instandhoudingdoelstellingen van Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Waal', is mogelijk een vergunning Nbw noodzakelijk.

Ten behoeve van de uitvoerbaarheid en vergunbaarheid van de voorgenomen ingrepen dient een actueel en volledig beeld te bestaan van het voorkomen van beschermde soorten en habitats op, of binnen de invloedssfeer van de ingreeplocatie.

Probleemstelling

Een volledig en/of actueel beeld van de verspreiding van met name de beschermde habitattypen, hogere planten, vleermuizen, vissen en amfibieën in het ingrepengebied ontbreekt. Actuele en volledige informatie over het voorkomen van beschermde soorten en habitats is noodzakelijk om tegemoet te komen aan de verplichtingen die voortvloeien uit de Ffw en Nbw.

Opdrachtformulering

Bureau Natuurbalans – Limes Divergens BV heeft in opdracht van HSRO B.V. een veldinventarisatie uitgevoerd van beschermde habitattypen, hogere planten, vleermuizen, vissen en amfibieën in het ingrepengebied van de rivierverruiming Drutensche Waarden.

Doelstelling

Het project moet leiden tot een actueel en volledig overzicht van het voorkomen van beschermde plant- en diersoorten en habitats in het ingrepengebied.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft ligging en begrenzing van het plangebied en de opzet en uitvoering van het voorliggende onderzoek. In hoofdstuk 3 worden de resultaten van het onderzoek besproken. Hoofdstuk 4 volgt met de belangrijkste conclusies.

¹ Streng beschermde soorten: de zogenaamde 'overige soorten' uit tabel 2 en de strikt beschermde soorten uit tabel 3 van de *Flora- en faunawet*. Deze soorten vereisen bij activiteiten de te kwalificeren zijn als ruimtelijke ontwikkeling, in geval van schade, mogelijk een ontheffing van de Ffw. Soorten uit tabel 1 van de Ffw hebben vrijstelling van ontheffing. Zie bijlage 2 voor een soortenoverzicht en beschermingsregimes.

2 METHODEN

2.1 ONDERZOEKSGBIED

De begrenzing van het onderzochte gebied is weergegeven in Figuur 1. Apart is weergegeven welke gebouwen op vleermuizen zijn onderzocht.

Figuur 1: Ligging en begrenzing van het onderzoeksgebied.

2.2 TE ONDERZOEKEN SOORTEN EN HABITATTYPEN

Flora- en faunawet

In geval van activiteiten die te kwalificeren zijn als 'ruimtelijke ontwikkelingen', zoals in voorliggend geval, gaat het bij toetsing aan de Ffw om de soorten uit lijst 2 en 3 van deze wet (zie Bijlage 1). Voor deze soorten is mogelijk ontheffing van de wet vereist. Voor soorten uit lijst 1 van de Ffw geldt vrijstelling van de verbodsbepalingen. Soorten uit lijst 1 komen in deze rapportage daarom niet verder aan bod.

Natuurbeschermingswet 1998

Bij de Nbw gaat het om Natura 2000-gebieden en daarin voorkomende soorten en habitats waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn opgesteld (bijlage 2). De zogenaamde kwalificerende habitats voor het Natura 2000-gebied "Uiterwaarden Waal" zijn genoemd in Tabel 1. Alleen het buitendijkse deel van het onderzoeksgebied, exclusief de fabrieksterreinen, maakt deel uit van het Natura 2000-gebied.

2.3 BESCHIKBARE ARCHIEFGEGEVENS FLORA EN FAUNA

Literatuuronderzoek en aankoop van verspreidingsgegevens bij de Particulier Gegevensleverende Organisaties (PGO's) vormen geen onderdeel van de opdracht van Natuurbalans.

2.4 VELDONDERZOEK

De volgende soortgroepen zijn in 2010 middels een gebiedsdekkend veldonderzoek in kaart gebracht: habitattypen, vaatplanten, vleermuizen, amfibieën en vissen.

Het onderzoeksgebied is dekkend geïnventariseerd, waarbij de intensiteit van het onderzoek overall min of meer gelijk is geweest. Er zijn geen locaties aan te wijzen die minder intensief bezocht zijn en waar aanvullend onderzoek gewenst zou zijn. Daarom is in voorliggende rapportage geen kaart met de onderzoeksintensiteit opgenomen.

2.4.1 Habitattypen

Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Waal' is aangewezen voor de habitattypen genoemd in (Tabel 1).

Tabel 1: Lijst met beschermde habitattypen van Natura2000-gebieden "Uiterwaarden Waal" waar het onderzoeksgebied deel van uit maakt. Een * voor de naam houdt in dat dit prioritaire habitattypen zijn.

type	naam	Uiterwaarden Waal
H3270	Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het Chenopodium rubri p.p. en Bidention p.p.	x
H6120	*Kalkminnend grasland op dorre zandbodem	x
H6510A	Laaggelegen schraal hooiland (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis), subtype Glanshaver- en vossenstaarhooilanden (Glanshaver)	x
H91E0A	*Bossen op alluviale grond, subtype vochtige alluviale bossen (zachtouthoibossen)	x

Het habitatype H6510 Glanshaverhooiland is aangewezen voor de habitatrichtlijngebieden binnen het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal. Aangezien het habitatype als niet-complementair aangemerkt is, gelden voor dit type geen instandhoudingsdoelen in de Vogelrichtlijngebieden van het Natura2000-gebied (zoals de Drutensche Waarden). Schade aan dit habitatype is derhalve niet strijdig met de Nbw.

Habitattypen zijn gekarteerd in juni 2010, samen met de eerste ronde flora (zie verder), op basis van plantengemeenschappen: (sub)associaties, romp- en derivaatgemeenschappen. Daarnaast heeft er een kwaliteitsbeoordeling plaatsgevonden van het habitatype. Dit is gebaseerd op soortensamenstelling, beheer en standplaats.

2.4.2 Flora

Het plangebied is middels één gebiedsdekkende ronde en een aanvullende nazomerronde geïnventariseerd op het voorkomen van beschermde plantensoorten. Een vroege ronde heeft plaatsgevonden in juni 2010 en een nazomerronde is begin september 2010 uitgevoerd.

2.4.3 Vleermuizen

Zomerverblijfplaatsen

Vleermuizen verblijven in het voorjaar en de zomer overdag in zogenaamde zomerverblijfplaatsen. Indien er binnen zo'n zomerverblijf jongen geboren en gezoogd worden, dan wordt zo'n zomerverblijf een kraamkolonie genoemd. In alle andere gevallen wordt een dergelijke verblijfplaats aangeduid met 'kolonie'.

Het type kolonieplaats is afhankelijk van de soort en bestaat doorgaans uit holten in (oude) bomen of gebouwen (zolders, spouwmuren). De beste tijd om kolonies op te sporen is kort voor zonsopkomst. Dan vliegen de vleermuizen terug naar hun kolonieplaatsen en zwermen vaak voor de invliegopening. De invliegperiode is relatief kort. Omdat vleermuizen gedurende het seizoen regelmatig tussen verschillende verblijfplaatsen verhuizen, dienen meerdere ochtendbezoeken te worden uitgevoerd. In de zomer (eind mei – begin juli) van 2010 hebben in de vroege ochtenduren twee ronden plaats gevonden om de aanwezigheid van (kraam-)kolonies te kunnen vaststellen.

Paar- en baltsverblijven

Balts van vleermuizen vindt in de avonduren plaats. Sommige soorten baltsen vanuit een holte in een boom of vanaf een plaats op de stam, andere soorten baltsen vliegend. Grootoorvleermuizen baltsen in april. Rosse vleermuizen, ruige en gewone dwergvleermuizen doen dit in de periode augustus - september. Ten behoeve van het onderzoek naar paar- en baltsverblijven zijn in 2010 drie volledige ronden uitgevoerd: in april, in augustus en in september.

Winterverblijven

In de wintermaanden van 2010-2011 zal de steenfabriek op overwinterende vleermuizen worden onderzocht.

Vliegroutes en foeragegebieden

Onderzoek naar foeragerende en trekkende vleermuizen heeft plaatsgevonden in de avond- en nachtperiode. In de periode eind mei – begin juli zijn twee ronden uitgevoerd.

Materiaal

Het onderzoek is uitgevoerd met behulp van batdetectors (type Pettersson D240x met digitale opnameapparatuur Edirol R09). Hiermee kunnen de hoogfrequente geluiden, die vleermuizen ten behoeve van echolocatie uitzenden, omgezet worden in voor mensen hoorbaar geluid. Deze geluiden zijn soortspecifiek. Sommige soortgeluiden zijn moeilijk te herkennen in het veld. Hiervan zijn geluidopnames gemaakt die met behulp van software (BatSound) nader geanalyseerd zijn.

De hierboven beschreven methode is in overeenstemming met de bepalingen in het protocol vleermuisonderzoek².

Vleermuizen en de wet

Op grond van artikel 11 van de Flora- en faunawet is het onder meer verboden om van beschermde inheemse diersoorten nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Tot vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen, als bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet, worden locaties gerekend waarin zich kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven van groepen mannetjes bevinden, afhankelijk van de soort. Belangrijke migratie- en vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier ook onder.

² Vastgesteld op 2 april 2009 door de Gegevensautoriteit Natuur. Het protocol is de standaard voor inventarisaties van vleermuizen voor ontheffingsaanvragen voor de Flora- en faunawet.

2.4.4 Overige zoogdieren

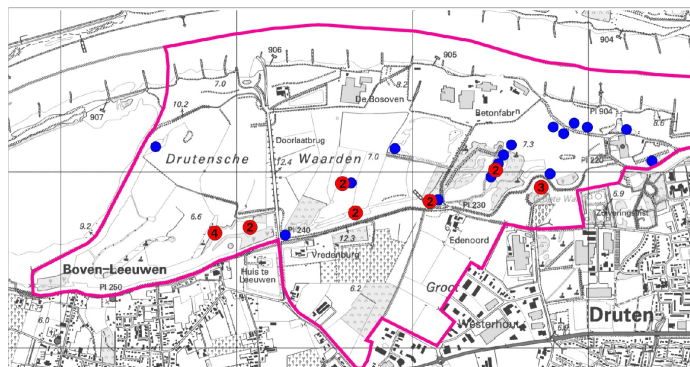
Tijdens de uitvoering van flora- en amfibieëninventarisaties is gelet op sporen van aanwezigheid van bevers en otters in het gebied (prenten, wissels, vraatsporen, burchten).

2.4.5 Amfibieën

Ten behoeve van het onderzoek naar kamsalamanders zijn plastic balkvormige amfibieënfuiken ingezet in de in Figuur 2 weergegeven wateren. De fuiken zijn uitgezet op 3 mei en gecontroleerd en verwijderd op 5 mei 2010.

In de laatste week van de juni 2010 zijn de in Figuur 2 weergegeven wateren uitvoerig bemonsterd met een groot schepnet op larven van kamsalamander.

Onderzoek naar aanwezigheid van rugstreeppad en poelkikker is gedurende alle veldbezoeken uitgevoerd door te inventariseren op soortspecifieke koorroep.

Figuur 2: Locaties en intensiteit fuiken- en schepnetonderzoek ten behoeve van kamsalamander. Locaties met fuiken (en aantal fuiken) zijn weergegeven met rode stippen. Locaties waar gemonsterd is met een groot schepnet zijn weergegeven met blauwe stippen.

2.4.6 Vissen

Aanwezigheid van beschermde vissoorten is in de derde week van juni 2010 onderzocht middels een electrovisserijbemonstering met draagbare electro-apparatuur, in combinatie met een schepnet. Grotere wateren zijn onderzocht met behulp van een kleine zegen.

3 RESULTATEN

3.1 HABITATTYPEN

De beschermde habitattypen waarvoor Natura 2000-gebied "Uiterwaarden Waal" is aangewezen staan in Tabel 1. Hieronder wordt besproken waar de habitattypen zijn aangetroffen en welke kwaliteit ze hebben. In Figuur 3 is de verspreidingskaart opgenomen.

H3270 Slikkige rivieroever

Binnen het onderzoeksgebied liggen grote en kleine plassen. In de loop van de zomer vallen delen van vlakke oevers droog, dit is echter sterk afhankelijk van het waterpeil in de Waal. Op de kale grond inwikkelt zich hier vrij laat in het jaar een pioniervegetatie. De standplaatsen zijn meestal slechts voor korte tijd geschikt. In 2010 is de rivierstand niet laag geweest en steeg zelfs in augustus. Hierdoor heeft dit habitatype zich in 2010 niet goed kunnen ontwikkelen.

In het onderzoeksgebied is de pioniervegetatie op 2 locaties aangetroffen:

- langs de strang in het westen: een smalle strook met o.a. naalwaterbies, slijkgroen, goudzuring, rode waterereprijs en grote kattenstaart
- langs een waterplas in het natuurgebied bij Beneden-Leeuwen, met o.a. klein vlooienkruid, liggende ganzerik, goudzuring, zeegroene ganzenvoet, Canadese fijnstraal, reukeloze kamille, rode waterereprijs, rechte alssem, moerasvergeetmij-nietje

De oevers van de zandwinplas ten zuiden van de steenfabriek lijkt ook geschikte oevers te hebben, vanwege de relatief hoge rivierstand was dit in september niet meer vast te stellen.

H6120 Stroomdalgrasland

Vegetaties die kwalificeren als stroomdalgrasland zijn niet aangetroffen. Op twee plekken op de oeverwal liggen wel potenties om dit habitatype te ontwikkelen.

H6510A Laaggelegen schraal hooiland (glanshaver)

Binnen het projectgebied komen glanshaverhooilanden voor. Op de meeste locaties voldoet het beheer niet aan de criteria: beweiding of ontbreken van beheer in plaats van hooien (met nabeweiding). Op enkele plekken voldoet de vegetatie niet aan het criterium van vlakvormig voorkomen (lijnvormig, smaller dan 6 m).

Op 2 locaties voldoet de vegetatie aan alle criteria: op een lage zomerkade in het oosten, de vegetatie is hier soortenarm en licht verruigd. Ten zuiden van de voormalige steenfabriek is het Glanshaverhooiland wat soortenrijker, met onder meer rode klaver en scherpe boterbloem.

H91E0A Zachthoutoibossen

Alle wilgenbossen van enige omvang (groter dan 1000 m²) worden tot dit vegetatietype gerekend. Een rij wilgen of jonge opslag lager dan 2 m zijn niet als bos opgevat.

De meeste wilgenbossen worden gedomineerd door Schietwilg, lokaal komt ook Katwilg, Amandelwilg en Kraakwilg voor. Direct langs de rivieroever komen vijfvingerkruid, zilverschoon, rietgras en dauwbraam in de ondergroei voor, dit is het Bijvoet-Ooibos. Verder van de rivier af, langs de plassen, komen op de natte plekken moerassoorten in de ondergroei voor, zoals grote kattenstaart, gewone wedderik,

Figuur 3. Ligging van de habitattypen in de Drutensche Waarden.

moerasvergeet-mij-nietje, watermunt en rietgras, dit is het Lissen-Ooibos. De associaties Bijvoet-Ooibos en Lissen-Ooibos kwalificeren voor het habitatype als goed. De meeste stukken zijn wel vrij klein. Op drogere bodem domineert Grote brandnetel. Deze bossen worden tot de gelijknamige rompgemeenschap gerekend, ze kwalificeren matig. Bossen met aangeplante Canadapopulieren worden niet tot dit vegetatietype gerekend.

Foto 1. Linksboven: pioniervegetatie van droogvallende oever (H3270); rechtsboven: soortenarme glanshavervegetatie op zomerkade; linksonder: Bijvoet-ooibos op het Waalstrand; rechtsonder: Lissen-ooibos langs een strang (foto's: S. de Goeij).

3.2 SOORTENOVERZICHT

Tabel 2 geeft een overzicht van de beschermde planten- en diersoorten uit lijst 2 en 3 van de Ffw die in het ingrepegebied voorkomen.

Tabel 2: Overzicht van beschermde planten- en diersoorten die in 2009 zijn waargenomen in het onderzoeksgebied. Van de broedvogels zijn het aantal territoria of nesten vermeld.

Beschermingsregime van de Flora- en faunawet:

rood: streng beschermde soorten (lijst 3 Ffw en vogels)

oranje: 'overige soorten' (lijst 2 Ffw)

HR: opgenomen in bijlage II en/of IV van de Habitatrichtlijn: streng beschermde soorten van communautair belang;

Nederlandse naam	wetenschappelijke naam	HR
FLORA		
steenbreekvaren	<i>Asplenium trichomanes</i>	
VLEERMUIZEN		
gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	IV
laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	IV
rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>	IV
ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>	IV
watervleermuis	<i>Myotis daubentonii</i>	IV
AMFIBIEËN		
kamsalamander	<i>Triturus cristatus</i>	II, IV
VISSEN		
kleine modderkruiper	<i>Cobitis taenia</i>	II

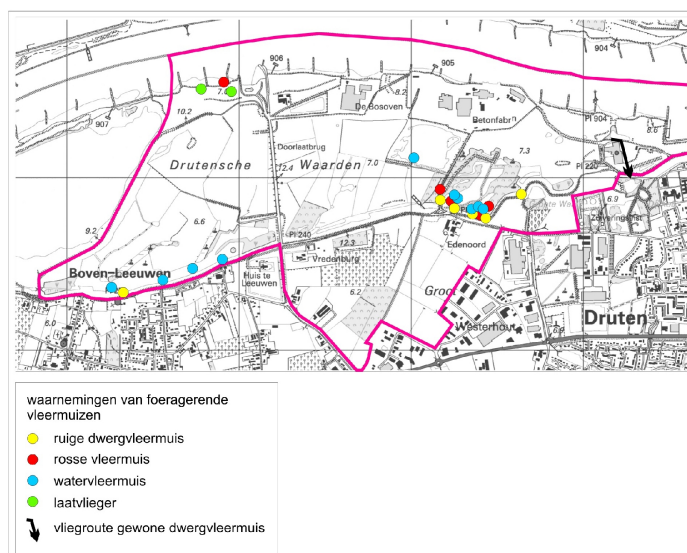
3.3 STRENG BESCHERMDE SOORTEN VAN LIJST 3 VAN DE FFW

3.3.1 Vleermuizen

In 2009 zijn in het onderzoeksgebied vijf vleermuissoorten aangetroffen. Van de gewone dwergvleermuis is een vliegroude vastgesteld. Verder zijn van geen van de soorten vaste verblijfplaatsen conform artikel 11 van de Ffw aanwezig (Tabel 3) (Figuur 4). Zie voor de interpretatie van het begrip 'vaste verblijfplaats' het kader in §2.4.3.

Tabel 3: Aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen conform artikel 11 van de Ffw, in het onderzoeksgebied in 2010.

	Aanwezigheid vaste verblijfplaatsen conform art. 11 Ffw in het onderzoeksgebied in 2010				
	kraamkolonie	kolonie	paarplaatsen	vliegroutes	foerageergebied van essentieel belang voor instandhouding verblijfplaatsen
gewone dwergvleermuis				X	
laatvlieger					
rosse vleermuis					
ruige dwergvleermuis					
watervleermuis					

Figuur 4: Vleermuiswaarnemingen. Waarnemingen van foeragerende gewone dwergvleermuis zijn overal in het gebied gedaan en omwille van de duidelijkheid van de figuur niet weergegeven.

gewone dwergvleermuis

Het overgrote deel van de waarnemingen van gewone dwergvleermuis heeft betrekking op foeragerende individuen. Ze zijn waargenomen op vrijwel alle terreindelen met enige beschutting. Met name de waterpartijen en meer besloten delen (bossen en bosranden) worden gebruikt om te foerageren. Omdat deze soort algemeen is in Nederland en in zeer uiteenlopende landschapstypen zijn voedsel kan vinden, wordt het foerageergebied van deze soort niet aangemerkt als van essentieel belang voor het in stand houden van kolonies.

Over het terrein van de steenfabriek is een vliegroute van de gewone dwergvleermuis vastgesteld. De dieren kwamen vanaf de richting van de Waal en vlogen richting de bebouwde kom van Druten. Waarschijnlijk bevindt zich hier de kolonie van deze dieren.

laatvlieger

Verblijfplaatsen van laatvliegers zijn tijdens het voorliggende onderzoek niet aangetroffen. Van de soort zijn alleen foeragerende dieren vastgesteld. Het betroffen twee dieren die bij de Waal aan het foerageren waren. Ook voor de laatvlieger geldt dat het plangebied niet kan worden beschouwd als van essentieel belang voor het in stand houden van kolonies.

rosse vleermuis

Rosse vleermuizen zijn alleen foeragerend waargenomen. Een exemplaar langs de Waal en meerdere exemplaren centraal in het plangebied. Er zijn geen indicaties gevonden van kolonies of baltslocaties. Ook voor de rosse vleermuis geldt dat het plangebied niet

kan worden beschouwd als van essentieel belang voor het in stand houden van kolonies.

ruige dwergvleermuis

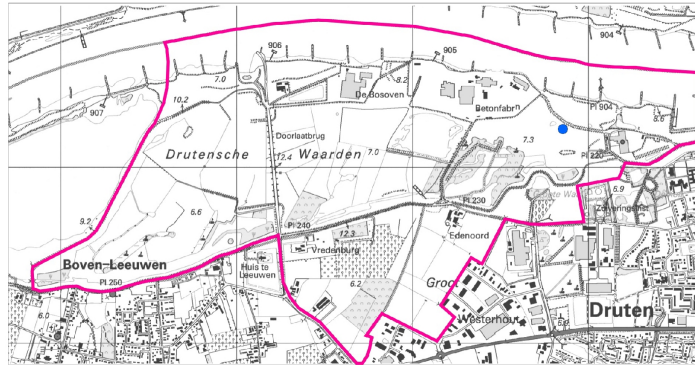
Van de ruige dwergvleermuis zijn alleen enkele foeragerende exemplaren waargenomen, met name langs de dijk. Er zijn geen baltslocaties vastgesteld.

watervleermuis

De watervleermuis is foeragerend waargenomen op verschillende waterpartijen. Er zijn geen indicaties gevonden van kolonies. Ook voor de watervleermuis geldt dat het plangebied niet kan worden beschouwd als van essentieel belang voor het in stand houden van kolonies.

3.3.2 Kamsalamander

Op één locatie in het onderzochte gebied zijn kamsalamanders aangetroffen: in een mooie kolk binnendijs van de zomerdijk (zie omslag), in het noordoosten van het gebied (Figuur 5). Er zijn drie larven van de kamsalamander gevangen.

Figuur 5: Ligging vindplaats kamsalamander.

De aanwezigheid van kamsalamanders in buitendijkse uiterwaarden is bijzonder. Er zijn in het Nederlandse rivierengebied slechts een handvol voorbeelden van kleine buitendijkse populaties. Eieren en larven van kamsalamander zijn erg gevoelig voor predatie door vis. Buitendijkse wateren zijn als gevolg van regelmatige overstroming door de rivier vaak rijkelijk met vis bevolkt.

Kamsalamanders hebben daarnaast een voorkeur voor stabiele wateren met een rijke onderwaterbegroeiing, iets dat in het hoogdynamische buitendijkse milieu zelden voorkomt. Bij regelmatige over- en doorstroming met rivierwater worden waterplanten (en kamsalamanders) weggespoeld.

Ondanks de aanwezigheid van vis (belangrijke predator van amfibieën) is de kolk rijk aan amfibieën. Behalve een succesvolle voortplantingslocatie van de kamsalamander komt er een populatie kleine watersalamanders *Lissotriton vulgaris* en bastaardkikkers *Rana esculenta* synklepton voor.

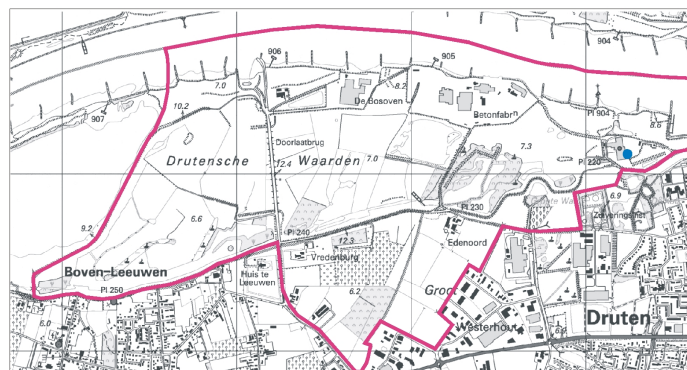
3.4 'OVERIGE SOORTEN' UIT LIJST 2 VAN DE FLORA- EN FAUNAWET

3.4.1 Steenbreekvaren

Steenbreekvaren is aangetroffen op het terrein van de voormalige steenfabriek (zie Figuur 6). Er groeien 10 exemplaren op en tussen een stapel bakstenen (Foto 2). Meestal komt de soort op oude muren voor.

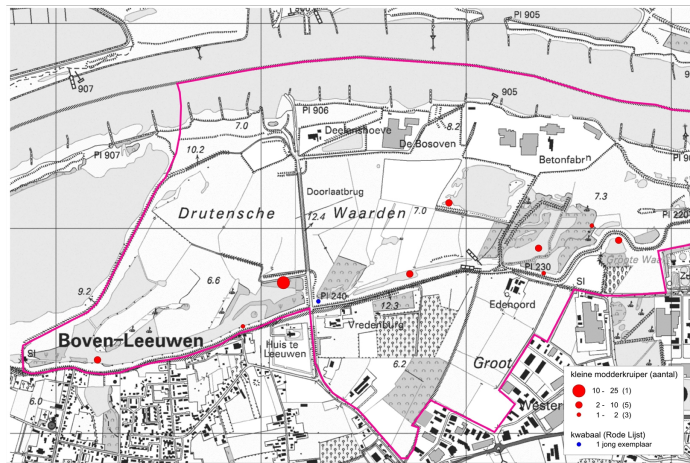
Foto 2: Steenbreekvaren in de stapel bakstenen.

Figuur 6. Groeiplaats van steenbreekvaren.

3.4.2 Kleine modderkruiper

De kleine modderkruiper is verspreid in het onderzoeksgebied aangetroffen (Figuur 7) in aantallen variërend van 1 tot een tiental dieren per locatie. Het is een algemene vissoort in heel het Gelderse rivierengebied, waar allerlei sloten, grote en kleine kolken worden bewoond.

Figuur 7: Verspreiding en aantallen van kleine modderkruiper in het onderzoeksgebied (rode stippen). De blauwe stip geeft de vindplaats weer van kwabaal een niet-beschermde, doch zeldzame en bedreigde vissoort.

3.5 OVERIGE BIJZONDERE SOORTEN

Een niet wettelijk beschermde vissoort die desondanks zeldzaam en bedreigd is in Nederland is de kwabaal. Een jong exemplaar van deze soort is gevangen in een slootje langs de winterdijk (Figuur 7).

4 CONCLUSIE

In 2010 is door Bureau Natuurbalans – Limes Divergens onderzoek gedaan in het ingrepengebied voor de rivierverruiming in de Drutensche Waarden, naar de aanwezigheid van krachtens de Natuurbeschermingswet 1998 beschermde habitats en soorten en krachtens de Flora- en faunawet streng beschermde vaatplanten, vleermuizen, amfibieën en vissen (lijst 2 en 3 Ffw)

In het ingrepengebied zijn de volgende beschermde habitattypen aangetroffen: H3270 Slikkige rivieroever, H6510A Laaggelegen schraal hooiland en H91EOA Zachthoutoibos.

Van lijst 3 van de Flora- en faunawet zijn in het ingrepengebied de volgende soorten aangetroffen: kamsalamander en een vaste verblijfplaats van gewone dwergvleermuis, in de hoedanigheid van een vliegrouwe van deze soort.

Vleermuizen

Het enige beschermde aspect van de aanwezige vleermuisfauna is de vliegrouwe van gewone dwergvleermuis. Deze wordt beschouwd als een vaste verblijfplaats conform artikel 11 van de Ffw.

De foerageergebieden van de aangetroffen soorten in het plangebied kunnen niet als vaste verblijfplaats worden aangemerkt omdat zij niet van essentieel belang zijn voor instandhouding van verblijfplaatsen van betreffende soorten in of buiten het plangebied.

Kamsalamander

Op één locatie in het onderzochte gebied is kamsalamander aangetroffen: in een kolk achter de winterdijk in de noordoosthoek van het gebied. Voor de ligging van deze locatie zie Figuur 5. Het betreft hier een succesvolle voortplantingslocatie.

De volgende streng beschermde soorten van lijst 3 van de Ffw, die op basis van biotoopvoorkeur en verspreiding mogelijk aanwezig zouden kunnen zijn, zijn niet in het plangebied waargenomen: rugstreepad en poelkikker.

Van de soorten genoemd op lijst 2 van de Ffw zijn steenbreekvaren en kleine modderkruiper in het plangebied aangetroffen.

Een niet wettelijk beschermde vissoort die desondanks zeldzaam en bedreigd is in Nederland is de kwabaal. Een jong exemplaar van deze soort is gevangen in een slootje langs de winterdijk (Figuur 7).

BIJLAGE 1 INLEIDING IN DE FLORA- EN FAUNAWET

De Flora- en faunawet regelt de bescherming van dier- en plantensoorten in Nederland. Het uitgangspunt van de wet is dat **schadelijke effecten op beschermde soorten in principe verboden zijn**, tenzij uitdrukkelijk toegestaan: het "*nee, tenzij*"-principe. Onder bepaalde voorwaarden kan op grond van artikel 75 ontheffing worden verleend voor overtreding van de verbodsbepalingen van de Ffw (zie Kader 1). Deze ontheffingen worden slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

Kader 1. Algemene verbodsbepalingen Ffw

De algemene verbodsbepalingen zijn opgenomen in de artikelen 8 t/m 13.

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Artikel 13

Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van dieren, behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ten verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ten verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

OMGANG MET DE FLORA- EN FAUNAWET BIJ RUIMTELIJKE INGREPEN

Voor uitvoering van ruimtelijke ingrepen in een gebied met beschermde soorten zijn er twee mogelijkheden:

1. Voorkom overtreding van de Ffw door middel van mitigerende maatregelen
2. Vraag ontheffing Ffw aan

1. Voorkom overtreding van de Ffw door middel van mitigerende maatregelen

Overtreding van de Ffw kan worden voorkomen door mitigerende maatregelen te treffen, waarmee negatieve gevolgen van de activiteit voorkomen worden. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van aanwezige beschermde soorten. Het betreft hier de functies van het leefgebied die ervoor zorgen een soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld behoud van migratieroutes en foerageergebied. Veiligstellen ervan kan betekenen dat mogelijk geen ontheffing meer nodig is. Om hiervan zeker te zijn kan vooraf goedkeuring gevraagd worden aan Dienst Regelingen.

Voor het verkrijgen van een goedkeuring dient rekening gehouden te worden met een looptijd die overeenkomt met een ontheffingaanvraag.

2. Vraag ontheffing Ffw aan

Voor activiteiten met het oog op het belang *ruimtelijke inrichting of ontwikkeling* wordt bij toetsing aan de Ffw onderscheid gemaakt in drie beschermingsregimes:

lijst 1. Algemene soorten

In geval van activiteiten met het oog op het belang *ruimtelijke inrichting of ontwikkeling*, geldt bij overtreding van artikelen 8 t/m 13 van de Ffw ten aanzien van soorten uit lijst 1 een vrijstelling van ontheffing.

lijst 2. Overige soorten

In geval van activiteiten met het oog op het belang *ruimtelijke inrichting of ontwikkeling*, geldt ten aanzien van soorten uit lijst 2 eveneens een vrijstelling van ontheffing, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Is er geen goedgekeurde gedragscode, dan is bij overtreding van verbodsbepalingen een ontheffing noodzakelijk. Een aanvraag wordt beoordeeld middels de **lichte toets**:

- De gunstige staat van instandhouding van de soort dient gewaarborgd te blijven. Om schade te voorkomen worden mitigerende maatregelen voorgeschreven.

lijst 3. Streng beschermde soorten

Bij schade aan soorten uit lijst 3 is altijd een ontheffing op de Ffw nodig. In dit geval is de **uitgebreide toets** van toepassing:

- De gunstige staat van instandhouding van de soort dient gewaarborgd te blijven;
- Er is geen minder schadelijk alternatief voor de voorgenomen activiteit;
- De activiteit voldoet aan een volgend belang:
 - *Bijlage 1 soorten*: Ontheffing wordt aangevraagd op grond van een belang uit het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (bijv. ruimtelijke inrichting of ontwikkeling).
 - *Bijlage IV soorten Habitatrichtlijn*: Ontheffing wordt aangevraagd op grond van een belang uit de Habitatrichtlijn:
 - Bescherming van flora en fauna.
 - Volksgezondheid of openbare veiligheid.

- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.
- In geval van activiteiten die te karakteriseren zijn als *ruimtelijke inrichting of ontwikkeling* dient 'zorgvuldig handelen' in acht te worden genomen. Hiertoe dient de aanvrager actief op te treden om alle mogelijke schade aan de soort te voorkomen.

Vogels

Bij bescherming van vogelnesten wordt onderscheid gemaakt tussen nesten die jaarrond zijn beschermd en nesten die alleen tijdens het broedseizoen zijn beschermd.

Bescherming vogelnesten tijdens broedseizoen

Tijdens het broedseizoen vallen alle bewoonde vogelnesten binnen de reikwijdte van artikel 11 van de Ffw onder de definitie 'nest', en zijn beschermd. Een nest is de woonplaats die vogels vervaardigen om de eieren uit te broeden en de jongen te verzorgen. Het verstoren van broedende vogels en hun nesten tijdens de broedtijd is verboden.

Bescherming vogelnesten buiten broedseizoen

Een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze soorten zijn met ingang van september 2009 opgenomen op de *aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten* (Dienst Regelingen 2009). De soorten van deze lijst zijn opgenomen in tabel 4. De nesten van deze soorten zijn, voor zover niet permanent verlaten, jaarrond beschermd. Bij jaarrond beschermde nesten worden de volgende categorieën onderscheiden:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil).

Als aanvulling op de aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten is een aantal vogelsoorten opgenomen met niet jaarrond beschermde nesten. Deze soorten vallen onder categorie 5 (zie ook tabel 5):

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Deze categorie 5-soorten vragen extra onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd. Categorie 5-soorten zijn namelijk wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

tabel 4. Lijst jaarrond beschermde vogelnesten.

SOORT	KOLONIE- BROEDER	AANWEZIG IN BEBOUWDE OMGEVING	AANWEZIG IN NATUURGEBIED	CATEGORIE VASTE NESTEN
Boomvalk	nee	nee	ja	4
Buizerd	nee	nee	ja	4
Gierzwaluw	nee	ja	nee	2
Grote gele kwikstaart	nee	nee	ja	3
Havik	nee	nee	ja	4
Huismus	ja	ja	nee	2
Kerkuil	nee	ja	nee	3
Oehoe	nee	nee	ja	3
Ooievaar	nee	ja	nee	3
Ransuil	nee	nee	ja	4
Roek	ja	ja	nee	2
Slechtvalk	nee	ja	ja	3
Sperwer	nee	nee	ja	4
Steenuil	nee	ja	nee	1
Wespendief	nee	nee	ja	4
Zwarte wouw	nee	nee	ja	4

tabel 5. Vogelsoorten van categorie 5: voor deze soorten is inventarisatie wenselijk.

Blauwe reiger	Grauwe vliegenvanger	Raaf
Boerenzwaluw	Groene specht	Ruigpootuil
Bonte vliegenvanger	Grote bonte specht	Spreeuw
Boomklever	Hop	Tapuit
Boomkruiper	Huiszwaluw	Torenvalk
Bosuil	IJsvogel	Zeearend
Brielduiker	Kleine bonte specht	Zwarte kraai
Draaihals	Kleine vliegenvanger	Zwarte mees
Eidereend	Koolmees	Zwarte roodstaart
Ekster	Kortsnavelboomkruiper	Zwarte specht
Gekraagde roodstaart	Oeverzwaluw	
Glanskop	Pimpelmees	

Omgevingscheck

Als een jaarrond beschermd nest zal verdwijnen door een ingreep is altijd een omgevingscheck nodig. Een deskundige moet dan vaststellen of er voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden in de omgeving. Als dat niet het geval is, dient voor zover mogelijk een alternatief nest te worden aangeboden. Is dat ook niet mogelijk, dan moet ontheffing worden aangevraagd. Houd er in dat geval rekening mee dat ontheffing alleen mogelijk is met een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn, te weten:

- Bescherming van flora en fauna
- Veiligheid van het luchtverkeer
- Volksgezondheid of openbare veiligheid

Op basis van de belangen 'dwingende redenen van groot openbaar belang' en 'uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen' kan met ingang van september 2009 geen ontheffing meer worden aangevraagd.

ALGEMENE ZORGPLICHT

In de Ffw is een zorgplicht opgenomen:

- *artikel 2, lid 1*: Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
- *artikel 2, lid 2*: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken).
- *artikel 10*: Indien wordt gehandeld overeenkomstig de zorgplicht, dan is van opzettelijk verontrusten van beschermde soorten (zoals bepaald in artikel 10) geen sprake. Een ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 10 is dan niet aan de orde. Vrijstelling van de verbodsbepalingen uit artikel 10 voor streng beschermde soorten (lijst 3) is voor bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen en inrichtingen wettelijk gezien niet mogelijk. Het opzettelijk verontrusten van soorten ten behoeve van bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen en inrichtingen is dus niet toegestaan.

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dienen dieren en planten zoveel als redelijkerwijs mogelijk is te worden verplaatst, teneinde schade aan deze soorten zo veel mogelijk te voorkomen.

VANGEN EN VERPLAATSEN VAN SOORTEN

Als u voor het uitvoeren van uw mitigerende maatregelen dieren moet vangen en verplaatsen is dat geen overtreding van de artikelen 9 en 13 van de Ffw. U heeft daarvoor geen ontheffing nodig. Het is namelijk niet uw bedoeling de dieren (definitief) aan de natuur te onttrekken. Het is toegestaan om soorten te verplaatsen uit de directe gevarezone naar een vergelijkbare habitat in de directe omgeving. Voorwaarde is dat u de soorten in één keer verplaatst, zonder onnodig oponthoud. Dit geldt voor alle beschermde planten en dieren, maar uitdrukkelijk niet voor vleermuizen, muizen en vogels i.v.m. de stressgevoeligheid van deze dieren. Voor het tijdelijk ergens anders

onderbrengen van planten of dieren heeft u wel ontheffing nodig, omdat de soorten dan niet direct worden vrijgelaten in de omgeving.

ZORGVULDIG HANDELEN

In gedragscodes en in ontheffingaanvragen in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling waarbij het gaat om soorten van lijst 3, dient *zorgvuldig gehandeld* te worden. Zorgvuldig handelen gaat verder dan de hiervoor genoemde *algemene zorgplicht*, die een algemeen beschaafd en fatsoenlijk handelen inhoudt. Zorgvuldig handelen houdt in dat er geen wezenlijke invloed is op beschermde soorten en dat schade zoveel mogelijk wordt voorkomen. Hiertoe dient de aanvrager actief te handelen. Activiteiten die te bestempelen zijn als zorgvuldig handelen zijn mitigerende en compenserende maatregelen.

Tabel 1: Algemene soorten		Tabel 2: Overige soorten		Tabel 3: Soorten bijlage IV HR/bijlage 1 AMVB									
Zoogdieren aarsimus boemus dvergmys dwingel dvergspitsmuis egel gewone bosspitsmuis haas hermelijn hutsgritsmuis konijn mol ondergrondse woelmuis ree rosse woelmuis	Microtus agrestis Apodemus sylvaticus Microtus minutus Mustela putorius Sorex minutus Erinaceus europeus Sorex araneus Lepus europaeus Mustela erminea Citellus russula Oryctolagus cuniculus Talpa europea Ptyomys sibiricus Capreolus capreolus Clethrionomys glareolus	tweekleurige bosspitsmuis vedmuis vos wezel woelrat Reptielen en amfibieën bruine kikker gewone pad middelste groene kikker kleine watersalamander meerkikker Mieren behaarde rode bosmier kale rode bosmier stromkmier zwartrugbosmier	Sorex coronatus Microtus arvalis Vulpes vulpes Mustela nivalis Arvicola terrestris Rana temporaria Bufo bufo Rana esculenta Triturus vulgaris Rana ridibunda Formica rufa Formica polyctena Formica truncorum Formica pratensis	Slakken wingslakk Voortplanten aardbe akkerklokje brede wespenorchis brede klokje dottelbloem* gewone vogelmelk grosklokje grote kaardenbe kleine maagdenpalm knikkende vogelmelk koningswaen dunke sleutelbloem zwanebloem * m.u.v. spinelotterbloem	Lathyrus tuberosus Campanula rapunculoides Epipactis helleborine Campanula latifolia Caltha palustris Ornithogalum umbellatum Campanula rotundifolia Dipsacus fullonum Viola minor Ornithogalum nutans Osmunda regalis Primula elatior Butomus umbellatus	denmonorchis duttse gentiaan franjegentiaan geelgroene wespenorchis gele helmblom gelekte orchis groene nachtorchis groensteel grote keversoorchis grote muigenorchis gulden sleutelbloem hellekijn herfstschroeforchis hondskruud hoeningorchis jeneverbes klein glaskruud kleine keversoorchis kleine zonedauw klokjesgentiaan kluisenklokje kruisbloem lange eereprijs lange zonedauw mannejesorchis marstek moeraswespenorchis maurblom panassa pijlscheffalk pepperoorchis Ophrys sphegodes Cystopteris fragilis purperorchis rapunzelklokje rechte driehoekswaen rietorchis ronde zonedauw	Goodyera repens Gentiana germanica Gentiana ciliata Epipactis muhlenbergii Pseudofumaria lutea Dactylorhiza maculata Coeloglossum viride Asplenium viride Listera ovata Gymnadenia conopsea Primula veris Orchis morio Spiranthes spiralis Anacamptis pyramidalis Hemerium monorchis Juniperus communis Panicum juncoides Listera cordata Drosera intermedia Gentiana pneumonanthe Campanula glomerata Coniochaeta trifida Gentiana cruciata Veronica longifolia Drosera anglica Orchis mascula Viscum album Epipactis palustris Erythronium cheiri Parasaxa palustris Anabis hirsuta sagittata Aceras anthopogonophorum Campanula persicifolia Orchis purpurea Campanula rapunculoides Gymnocarpium robertianum Dactylorhiza majalis praetermissa Drosera rotundifolia	rood bosvogelje ruig klokje schubvaren slanke gentiaan solklaasje spanse ruter steenjanjer steenbrekwaren stengellose sleutelbloem stengelomattend havikskruud stijf hardgas topaan valkruid veeemsoorchis Gentiana monorchis veldsalie veeeklokje Ophrys insectifera Ophrys sphegodes voorjaarsadonis wantsenorchis waterdriehoek weideklokje weideklokje weideklokje witte muigenorchis zinkvoetje voorjaarsadonis zwartsteel	Cephalanthera rubra Campanula trachelium Ceterach officinarum Gentiana aemula Orchis militaris Cirsium dissectum Dianthus deltoideus Asplenium trichomanes Primula vulgaris Hieracium amplexicaule Cattagodium rigidum Asplenium scolopendrium Arnica montana Hemerocallis pulchella Gentiana campestris Salix pratensis Dactylorhiza incarnata Ophrys insectifera Neottia nido-avis Adonis vernalis Orchis coriophora Mentha sylvestris Campanula patula Platanthera bifida Myrica gale Cochlearia autumnale Fritillaria meleagris Origanum vulgare Cephalanthera longifolia Pseudorchis alida Viola lutea calaminaria Leucocum aestivum Asplenium adnigrum-nigrum	woudparelmoervinder zilverlek Voortplanten groot zeegras Bijlage IV HR Zoogdieren baardveermuis beddoerms vleermuis bever bissveermuis brandts vleermuis bruinvis europaatische lynx franjestaart gewone dolfijn gewone dvergveermuis gewone grootveermuis grijze grootveermuis grote hoefijzerneus hamster haazemuis ingekorven vleermuis kleine dvergveermuis kleine hoefijzerneus laavlieger meersveermuis mopsvleermuis nathusius' dvergveermuis noorde woelmuis otter rosse vleermuis tuimelaar tweekleurige vleermuis vale vleermuis waterveermuis wilde kat wiflankdolfijn witsnuitdolfijn Reptielen en amfibieën boomkikker geelblauwvulp gladde slang	Melittaee diamina Ooelana euphrosyne Zostera marina Myotis mystacinus Myotis bechsteinii Castor fiber Nyctalus leisleri Myotis brandtii Phocoena phocoena Lynx lynx Myotis nattereri Delphinus delphis Pipistrellus pipistrellus Plecotus auritus Plecotus austriacus Rhinolophus ferrumequinum Cricetus cricetus Muscardinus avellanarius Myotis emarginatus Pipistrellus pygmaeus Rhinolophus hipposideros Eptesicus serotinus Myotis dasycneme Barbastella barbastellus Pipistrellus nathusii Myotis oecanemus Lutra lutra Nyctalus noctula Turipops truncatus Vespertilio murinus Myotis myotis Myotis daubentonii Felis silvestris Lagenorhynchus acutus Lagenorhynchus albobrostris	hekkiker kamsalamander knoffloekpad moerzegel poelkikker rugstreeppad vroednestreppad zandhagedis Dagvlinders donker pimpernelblauwje grote vaurinder pimpernelblauwje rijmblauwje sluierstreeppoolsteegje Libellen bronslibel gaffelibel gevekte vitsnuitlibel groene glazenmaker noorde winterjuffer oostelijke vitsnuitlibel riekerrondbout sterke vitsnuitlibel Vissen hoating steur Voortplanten drijvende waterweegbree groenmoelorchis kruidend moerascherm zomerschroeforchis Kevers brede geelrandwaterroofkever geestreepte waterroofkever heldenbok juustkever Tweeddeppigen bataafse stroommosset	Rana arvalis Triturus cristatus Pelobates fuscus Podiceps muralis Rana lessonae Bufo calamita Alytes obstetricans Lacerta agilis Maculinea nausithous Lycaeus dispar Maculinea telegus Maculinea arion Coenonympha hero Oxygaster curtisii Ophiogomphus exilis Leucorhina pectoralis Aesna viridis Sympecma pauciflora Leucorhina albifrons Stylurus flavipes Leucorhina caudalis Coenogonus oxyrhynchus Acipenser sturio Luronium natans Liparis loeselii Apium repens Spiranthes aestivus Dytiscus laticornis Graphoderus bilineatus Cerambyx cerdo Osmodonta eurentica Unio crassus

BIJLAGE 2 INLEIDING IN DE NATUURBESCHERMINGSWET 1998

De volgende gebieden worden aangewezen en beschermd op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 (Nbw):

- Natura 2000-gebieden (Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden)
- Beschermde Natuurmonumenten
- Wetlands

Om schade aan de natuurwaarden waarvoor Natura 2000-gebieden zijn aangewezen, te voorkomen, mogen activiteiten die de kwaliteit van de gebieden kunnen verslechteren of die een verstoring effect kunnen hebben op de soorten, niet plaatsvinden zonder vergunning. Om die reden dient voor ingrepen in of nabij Natura 2000-gebieden door middel van een zogenaamde oriëntatiefase vastgesteld te worden of er een vergunningplicht bestaat en zo ja, welke toetsing moet worden uitgevoerd. De hoofdvraag tijdens de oriëntatiefase is of er een kans op een significant negatief effect bestaat. Een effect is significant als de instandhoudingsdoelen van een Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast. Op deze vraag zijn drie antwoorden mogelijk:

1. Er is zeker geen negatief effect. Dit betekent dat er geen vergunning op grond van de Nbw nodig is.
2. Er is wel een mogelijk negatief effect, maar dit is zeker geen significant negatief effect. Dit betekent dat vergunningverlening aan de orde is. Omdat het effect zeker niet significant is, volstaat daarvoor de zogenaamde *verslechterings- en verstoringstoets*.
3. Er is een kans op een significant negatief effect. Dit betekent dat vergunningverlening aan de orde is. Omdat er een kans op een significant negatief effect bestaat, is een *passende beoordeling* vereist.

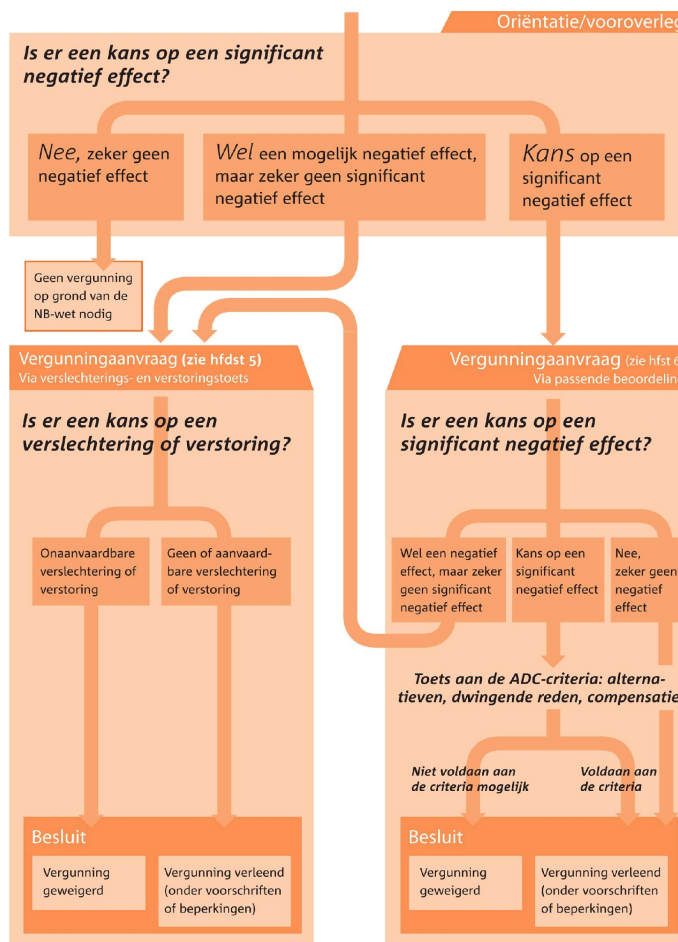
Vergunningaanvraag via verslechterings- en verstoringstoets

Bij deze toets wordt nagegaan of een ingreep een kans met zich meebrengt op verslechtering van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten, dan wel dat deze een verstoring effect hebben op soorten. Bij de aanvraag brengt de initiatiefnemer gedetailleerd in kaart wat de effecten kunnen zijn van de activiteit op de natuurwaarde in het gebied en welke verzachtende maatregelen hij van plan is te nemen. Het bevoegd gezag geeft een vergunning af als de verslechtering of verstoring in het licht van de instandhoudingsdoelen aanvaardbaar is.

Vergunningaanvraag via passende beoordeling

Een passende beoordeling vindt plaats als er mogelijk significante effecten optreden door de ingreep of activiteit. Die aanvraag is ook nodig als het project misschien zelf niet, maar wel in combinatie met andere projecten, handelingen of plannen een negatief effect heeft op het gebied (zogenaamde cumulatieve effecten).

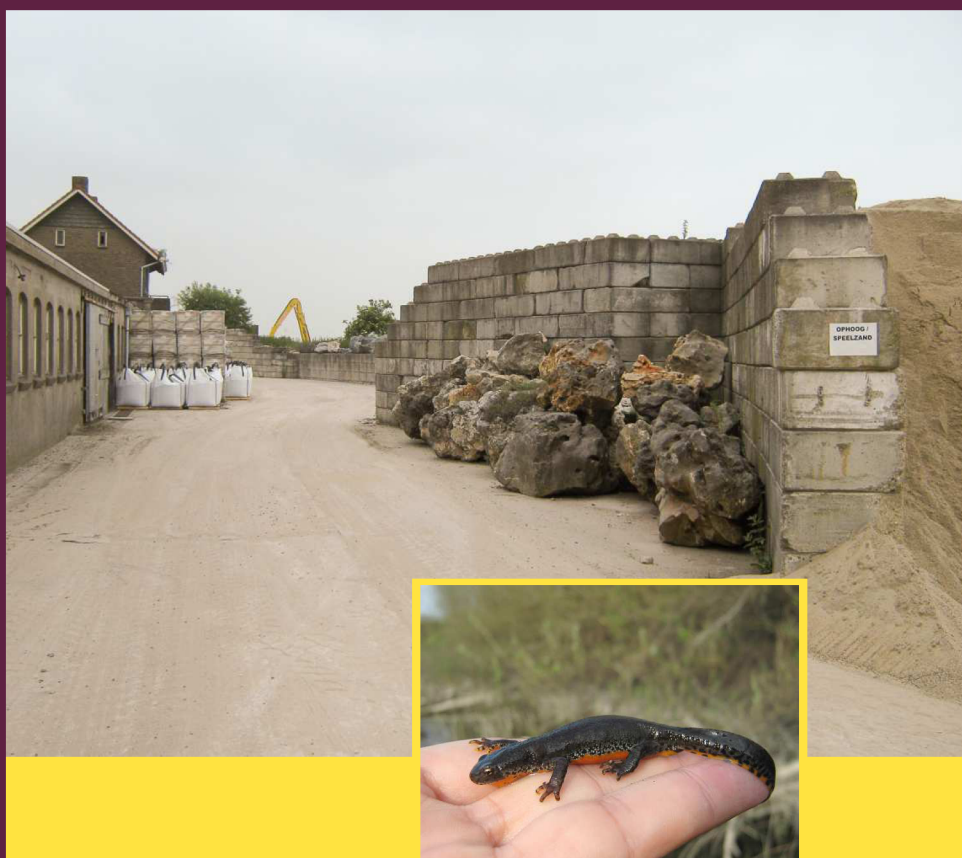
Een effect is significant als de instandhoudingsdoelen van een Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast. Deze instandhoudingsdoelen zijn terug te vinden in de aanwijzingsbesluiten. Het bevoegd gezag zal alleen een vergunning verlenen als met zekerheid vast is komen staan dat er geen aantasting van de natuurlijke kenmerken van het gebied zal optreden. De initiatiefnemer zal dus zelf moeten bewijzen dat de voorgenomen activiteit geen nadelige gevolgen zal hebben. In uitzonderlijke gevallen kan er bij het optreden van een aantasting toch een vergunning worden verleend. Het gaat dan om activiteiten die wegens dwingende redenen van groot openbaar belang moeten doorgaan en waarvoor geen alternatieven zijn. Compenserende maatregelen zijn dan verplicht.

bron: Algemene handreiking Natuurbeschermingswet 1998, Ministerie van LNV, 2005

BESCHERMDE FLORA en FAUNA op het EXCLUTON-TERREIN in de DRUTENSE WAARDEN

Resultaten veldinventarisatie 2011 en 2012
in het kader van de Flora- en faunawet

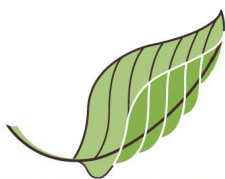

In opdracht van:
HSRO B.V.

BESCHERMDE FLORA en FAUNA op het
EXCLUTON-TERREIN in de DRUTENSE WAARDEN

Resultaten veldinventarisatie 2011 en 2012
in het kader van de Flora- en faunawet

Rob Felix

In opdracht van: HSRO B.V.

25 september 2012

NATUURBALANS - LIMES DIVERGENS BV

Universitair Bedrijven Centrum
Postbus 31070, 6503 CB Nijmegen

T (024) 352 88 01 / 352 88 02
F (024) 354 00 90

adviesbureau voor natuur & landschap

info@natuurbalans.nl
www.natuurbalans.nl

Colofon

© 2012 Natuurbalans - Limes Divergens BV / HSRO B.V.

Tekst en samenstelling: Rob Felix
Projectleiding: Rob Felix
Met medewerking van: Sandra de Goeij, Paul van Hoof, Jan Jeucken en Vincent de Jong

Projectnummer: 11-099

In opdracht van: HSRO B.V.

Foto's omslag: Deel van het onderzoeksgebied met geïmporteerde stenen met onder meer schubvaren; inzet: Alpenwatersalamander uit de plas ten zuiden van deelgebied 1.

Wijze van citeren: Felix, R.P.W.H., 2012. Beschermde flora en fauna op het Excluton-terrein in de Drutense Waarden. Resultaten veldinventarisatie 2011 en 2012 in het kader van de Flora- en faunawet. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.

Niets uit dit rapport mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, internet, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Natuurbalans-Limes Divergens BV noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Natuurbalans-Limes Divergens BV is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Natuurbalans-Limes Divergens BV. De opdrachtgever vrijwaart Natuurbalans-Limes Divergens BV voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Natuurbalans-Limes Divergens BV is lid van het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging.

INHOUD

1	INLEIDING.....	5
2	METHODEN	7
2.1	Onderzoeksgebied	7
2.2	Te onderzoeken soorten	7
2.3	Veldonderzoek	8
2.3.1	Flora	8
2.3.2	Vleermuizen.....	8
2.3.3	Broedvogels.....	9
2.3.4	Amfibieën en vissen	10
2.3.5	Overige soorten.....	10
3	RESULTATEN	11
3.1	Overzicht beschermde soorten	11
3.2	Vaatplanten	11
3.3	Vleermuizen.....	11
3.4	Broedvogels.....	12
3.5	Amfibieën	13
3.6	Vissen.....	14
3.7	Overige bijzondere soorten	14
4	CONCLUSIE	15
	BIJLAGE 1 INLEIDING IN DE FLORA- EN FAUNAWET	17
	BIJLAGE 2 CHECKLIST BESCHERMDE SOORTEN.....	25

1 INLEIDING

Achtergrond

Middenin de Drutense Waarden ten westen van Druten, ligt industrieterrein Excluton (figuur 1). Voor een deel van dit terrein wordt een nieuw bestemmingsplan opgesteld.

Aanleiding

Realisatie van voorgenomen ingrepen kan leiden tot overtreding van de bepalingen in de Nederlandse natuurwetgeving. In situaties waarin het gaat om ruimtelijke ingrepen, zijn vooral de volgende twee wetten van belang:

1. de Flora- en faunawet (in het vervolg Ffwet), die de bescherming regelt van plant- en diersoorten. Overtreding van de Ffwet ten aanzien van beschermde soorten¹ vereist mogelijk een ontheffing ad artikel 75.
2. de Natuurbeschermingswet 1998 (in het vervolg Nbwet), die de bescherming regelt van natuurgebieden. Indien het voorgenomen project in strijd is met de instandhoudingdoelstellingen van een Natura 2000-gebied, is mogelijk een vergunning Nbwet noodzakelijk.

Het plangebied Excluton ligt buiten de begrenzing van het Natura-2000 gebied Uiterwaarden Waal. De Nbwet komt in voorliggende rapportage niet aan de orde².

Probleemstelling

Ten behoeve van de uitvoerbaarheid en vergunbaarheid van de voorgenomen ingrepen dient een actueel en volledig beeld te bestaan van het voorkomen van krachtens de Ffwet beschermde flora en fauna op, of binnen de invloedssfeer van de ingreeplocaties.

Een volledig en/of actueel beeld van de verspreiding van beschermde soorten in het plangebied ontbrak tot voor kort.

Actuele en volledige informatie over het voorkomen van beschermde soorten is noodzakelijk om tegemoet te komen aan de verplichtingen die voortvloeien uit de Ffwet.

Oprichtingsformulering

Bureau Natuurbalans – Limes Divergens BV heeft in opdracht van HSRO B.V. een veldinventarisatie uitgevoerd van beschermde planten, vleermuizen, broedvogels met een jaarrond beschermde nestplaats, vissen en amfibieën in het plangebied (figuur 1).

Doelstelling

Voorliggend inventarisatieproject moet leiden tot een actueel en volledig overzicht van het voorkomen van beschermde plant- en diersoorten in het plangebied, opdat voldoende en actuele informatie beschikbaar is om te voldoen aan de eisen van de Ffwet.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft de opzet en uitvoering van het voorliggende onderzoek. In hoofdstuk 3 worden de resultaten van het onderzoek besproken. Hoofdstuk 4 volgt met de belangrijkste conclusies.

¹ Streng beschermde soorten: de zogenaamde 'overige soorten' uit tabel 2 en de strikt beschermde soorten uit tabel 3 van de *Flora- en faunawet*. Deze soorten vereisen bij activiteiten de te kwalificeren zijn als ruimtelijke ontwikkeling, in geval van schade, mogelijk een ontheffing van de Ffw. Soorten uit tabel 1 van de Ffw hebben vrijstelling van ontheffing. Zie bijlage 2 voor een soortenoverzicht en beschermingsregimes.

² Dit betekent overigens niet dat de voorgenomen ingreep niet aan de Nbwet getoetst hoeft te worden; deze kan namelijk uitstralende effecten hebben.

2 METHODEN

2.1 ONDERZOEKSGBIED

Het onderzoeksgebied is op te delen in vier deelgebieden, waarin in het nieuwe bestemmingsplan een andere nuance ligt (figuur 1). Hieronder volgt een korte beschrijving van de voorgenomen activiteiten:

- Deelgebied 1: Deelensterrein
Planologische regeling van bestaande bedrijfsactiviteiten. Hier worden geen ingrepen verwacht.
- Deelgebied 2: Conpax
Planologische regeling van bestaande bedrijfsactiviteiten, uitbreiding bedrijventerrein en verruiming van de gebruiksmogelijkheden.
- Deelgebied 3: Brug
Ten behoeve van de rivierkundige optimalisatie van Exclutoneiland zal de bestaande brug worden verlengd, waarbij het bestaande veld en parkeerplaats worden verlaagd.
- Deelgebied 4: Excluton
Planologische regeling van bestaande bedrijfsactiviteiten. Hier worden geen ingrepen verwacht.

Figuur 1: Overzicht van het plangebied, tevens onderzoeksgebied van de veldinventarisatie 2012, met de begrenzing van de vier deelgebieden.

2.2 TE ONDERZOEKEN SOORTEN

In geval van activiteiten die te kwalificeren zijn als 'ruimtelijke ontwikkelingen', zoals in voorliggend geval, gaat het bij toetsing aan de Ffwet om de soorten van tabel 2 en 3 van deze wet (bijlage 1). Voor soorten uit tabel 1 van de Ffwet geldt vrijstelling van de verbodsbepalingen. Soorten uit tabel 1 komen in deze rapportage daarom verder niet aan bod.

2.3 VELDONDERZOEK

De volgende soortgroepen zijn in de periode augustus 2011 – juli 2012 middels een gebiedsdekkend veldonderzoek in kaart gebracht: vaatplanten, vleermuizen, broedvogels met een jaarrond beschermde nestplaats, amfibieën en vissen.

Het onderzoeksgebied is dekkend geïnventariseerd, waarbij de intensiteit van het onderzoek overal min of meer gelijk is geweest. Er zijn geen locaties aan te wijzen die minder intensief bezocht zijn en waar aanvullend onderzoek gewenst zou zijn. Daarom is in voorliggende rapportage geen kaart met de onderzoeksintensiteit opgenomen.

2.3.1 Flora

Het projectgebied is middels twee gebiedsdekkende ronden geïnventariseerd op het voorkomen van beschermde plantensoorten. Geïnventariseerd zijn soorten van tabel 2 en 3 van de Ffwet.

Groeiplaatsen zijn als stip (puntlocatie) aangegeven, overeenkomend met een oppervlak van 25x25 m². Wanneer de groeiplaats van soorten niet beperkt is tot één locatie is dit met een lijn of een vlak aangegeven. Deze soorten zijn per landschapselement (perceel of berm) opgenomen. Alle puntlocaties zijn voorzien van een aantalscode. Lijnen en vlakken zijn voorzien van een aantals- en Tansleycode (tabel 1).

Tabel 1: Codering van het verspreidingspatroon van plantensoorten bij punt-, lijn- of vlakvormige verspreiding (puntlocaties alléén aantalscode; lijn en vlak zowel aantalscode als Tansleycode).

Aantals-code	aantal exemplaren	Tansleycode	omschrijving
1	1-2	o (occasional)	soort is verspreid aanwezig
2	3-10	f (frequent)	soort is vrij talrijk
3	11-100	a (abundant)	soort is veel aanwezig, maar nooit dominant
4	101-1000	d (dominant)	soort overheerst
5	>1000		

2.3.2 Vleermuizen

Vleermuizen en de wet

Op grond van artikel 11 van de Flora- en faunawet is het onder meer verboden om van beschermde inheemse diersoorten nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Tot vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen, als bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet, worden locaties gerekend waarin zich kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven van groepen mannetjes bevinden, afhankelijk van de soort. Belangrijke migratie- en vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier ook onder.

Zomerverblijfplaatsen

Op 19 juni en 5 juli 2012 zijn in de vroege ochtenduren twee ronden uitgevoerd om de aanwezigheid van (kraam-)kolonies te kunnen vaststellen.

Vleermuizen verblijven in het voorjaar en de zomer overdag in zogenaamde zomerverblijfplaatsen. Indien er binnen zo'n zomerverblijf jongen geboren en gezoogd worden, dan wordt zo'n

zomerverblijf een kraamkolonie genoemd. In alle andere gevallen wordt een dergelijke verblijfplaats aangeduid met 'kolonie'.

Het type kolonieplaats is afhankelijk van de soort en bestaat doorgaans uit holten in (oude) bomen of gebouwen (zolders, spouwmuren). De beste tijd om kolonies op te sporen is kort voor zonsopkomst. Dan vliegen de vleermuizen terug naar hun kolonieplaatsen en zwermen vaak voor de invliegopening. De invliegperiode is relatief kort. Omdat vleermuizen gedurende het seizoen regelmatig tussen verschillende verblijfplaatsen verhuizen, zijn meerdere ochtendbezoeken uitgevoerd.

Paar- en baltsverblijven

Ten behoeve van het onderzoek naar paar- en baltsverblijven zijn op 15 en 31 augustus 2011 twee volledige avondronden uitgevoerd. Voor gewone grootoorvleermuis is op 13 mei een avondronde uitgevoerd.

Balts van vleermuizen vindt in de avonduren plaats. Sommige soorten baltsen vanuit een holte in een boom of vanaf een plaats op de stam, andere soorten baltsen vliegend.

Grootoorvleermuizen baltsen in april. Rosse vleermuizen, ruige en gewone dwergvleermuizen doen dit in de periode augustus - september.

Vliegroutes en foeragegebieden

Onderzoek naar foeragerende vleermuizen en aanwezigheid van vliegroutes heeft plaatsgevonden in de avond- en nachtperiode tijdens de bovengenoemde onderzoeken.

Winterverblijven

In januari 2012 is een onderzoek uitgevoerd naar aanwezigheid van (potentiele) winterverblijven in de aanwezige bebouwing in het onderzoeksgebied.

Materiaal

Het onderzoek is uitgevoerd met behulp van batdetectors (type Pettersson D240x met digitale opnameapparatuur Edirol R09). Hiermee kunnen de hoogfrequente geluiden, die vleermuizen ten behoeve van echolocatie uitzenden, omgezet worden in voor mensen hoorbaar geluid. Deze geluiden zijn soortspecifiek. Sommige soortgeluiden zijn moeilijk te herkennen in het veld. Hiervan zijn geluidopnames gemaakt die met behulp van software (BatSound) nader geanalyseerd zijn.

De hierboven beschreven methode is in overeenstemming met de bepalingen in het protocol vleermuisonderzoek³.

2.3.3 Broedvogels

Het onderzoeksgebied is onderzocht op broedvogels die volgens de Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten van Dienst Regelingen jaarrond een beschermde nestplaats hebben (zie categorie 1 t/m 4, bijlage 1). Deze soorten zijn kwantitatief geïnventariseerd. Soorten waarvoor een inventarisatie door het Ministerie van EL&I als gewenst wordt beschouwd (soorten uit categorie 5 van de aangepaste lijst) zijn kwalitatief onderzocht. Er zijn drie ochtendbezoeken aan het onderzoeksgebied gebracht in de periode maart – juli 2012.

³ Vastgesteld op 2 april 2009 door de Gegevensautoriteit Natuur. Het protocol is de standaard voor inventarisaties van vleermuizen voor ontheffingsaanvragen voor de Flora- en faunawet.

2.3.4 Amfibieën en vissen

Aanwezigheid van salamanders is onderzocht met behulp van 24 amfibiefuiken. Deze zijn op 27 maart 2012 uitgezet in de waterplas ten zuiden van deelgebied 1 (figuur 1). De fuiken zijn gecontroleerd op 29 maart 2012, nadat ze twee opeenvolgende nachten hebben gestaan.

Op 24 augustus 2012 is de plas met een groot schepnet intensief bemonsterd op salamanderlarven en vissen.

Onderzoek naar aanwezigheid van rugstreeppad en poelkikker is grotendeels uitgevoerd tijdens de onderzoeksronden voor vleermuizen. Deze soorten zijn onderzocht aan de hand van hun karakteristieke koorroep. Een aanvullend avondbezoek voor rugstreeppad is uitgevoerd op 26 maart 2012.

2.3.5 Overige soorten

Op basis van gebiedskennis, geografische verspreiding van soorten en hun biotoopeisen, kan op voorhand gesteld worden dat er geen andere soortgroepen met beschermde vertegenwoordigers uit de tabellen 2 en 3 van de Ffwet in het projectgebied te verwachten zijn. Hiernaar is dan ook geen onderzoek verricht.

Indien tijdens de veldbezoeken desondanks waarnemingen van overige bijzondere plant- en diersoorten zijn gedaan, dan zijn deze verzameld en opgenomen in deze rapportage.

3 RESULTATEN

3.1 OVERZICHT BESCHERMDE SOORTEN

Tabel 2 geeft een overzicht van de beschermde plant- en diersoorten (Ffwet tabel 2 en 3) die voorkomen in het onderzoeksgebied.

In Bijlage 2 is een checklist opgenomen met alle Ffwet-soorten waarmee tijdens de uitvoering van de voorgenomen ingreep rekening gehouden moet worden.

Tabel 2: Overzicht van beschermde plant- en diersoorten (Ffwet) die in 2012 zijn waargenomen in het onderzoeksgebied.

Beschermingsregime van de Flora- en faunawet:

rood: streng beschermde soorten (tabel 3 Ffwet);

oranje: 'overige soorten' (tabel 2 Ffwet);

Soort	Ffwet	Nbwet	opmerking
FLORA			
schubvaren	✓		geïmporteerd via stenen
steenbreekvaren	✓		natuurlijke groeiplaats op muur
tongvaren	✓		natuurlijke groeiplaats op muur
VLEERMUIZEN			
gewone dwergvleermuis	✓		alleen foeragerende dieren;
laatvlieger	✓		alleen foeragerende dieren;
rosse vleermuis	✓		alleen foeragerende dieren;
AMFIBIEËN			
Alpenwatersalamander	✓		één exemplaar in waterplas, vrijwel zeker afkomstig van uitgezette dieren;
VISSSEN			
bittervoorn	✓		één exemplaar in waterplas; geen populatie aanwezig;

3.2 VAATPLANTEN

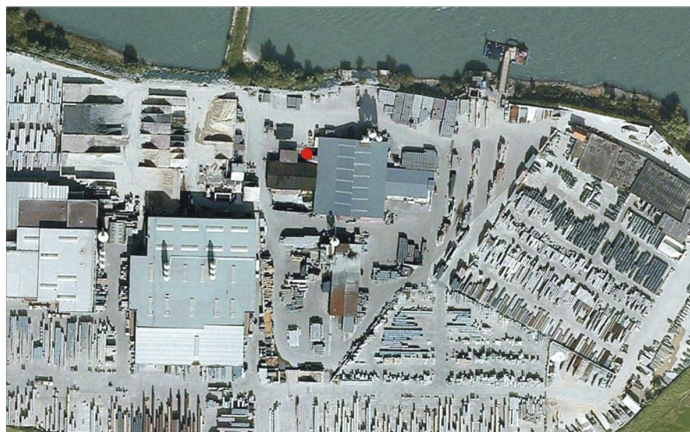
Tijdens het onderzoek in 2012 zijn drie soorten varens aangetroffen die beschermd zijn in het kader van de Ffwet (tabel 2).

Twee beschermde soorten, steenbreekvaren en tongvaren, groeien op een oude muur van een gebouw op het fabrieksterrein (figuur 2). Beide soorten staan in tabel 2 van de Ffwet.

Een derde soort, de schubvaren, is aangetroffen op enkele enorme sierstenen (zie foto omslag). De soort komt in Nederland voor, maar uit de overige begroeiing op de stenen blijkt dat de stenen recent (?) geïmporteerd zijn. De groeiplaats van schubvaren dient derhalve als van exotische oorsprong te worden beschouwd.

3.3 VLEERMUIZEN

Tijdens het onderzoek in het najaar van 2011 en voorjaar en zomer van 2012 zijn in het projectgebied drie vleermuissoorten aangetroffen (tabel 2). Van geen van de soorten zijn vaste verblijfplaatsen conform artikel 11 van de Ffwet aanwezig. Zie voor de interpretatie van het begrip 'vaste verblijfplaats' het kader in §2.3.2.

Figuur 2: Groeiplaats van tongvaren en steenbreekvaren.

Gewone dwergvleermuis

Alle waarnemingen van gewone dwergvleermuis hebben betrekking op foeragerende individuen. Ze zijn waargenomen op vrijwel alle terreindelen met enige beschutting. Omdat deze soort algemeen is in Nederland en in zeer uiteenlopende landschapstypen zijn voedsel kan vinden, wordt het foerageergebied van deze soort niet aangemerkt als van essentieel belang voor het in stand houden van kolonies.

Laatvlieger

Van deze soort zijn alleen enkele foeragerende dieren vastgesteld. Ook voor de laatvlieger geldt dat het plangebied niet kan worden beschouwd als van essentieel belang voor het in stand houden van kolonies.

Rosse vleermuis

Rosse vleermuizen zijn alleen foeragerend waargenomen. Er zijn geen indicaties gevonden van kolonies of baltslocaties. Ook voor de rosse vleermuis geldt dat het plangebied niet kan worden beschouwd als van essentieel belang voor het in stand houden van kolonies.

In het onderzoeksgebied zijn geen geschikte gebouwen voor winterverblijven aanwezig.

3.4 BROEDVOGELS

Soorten uit categorie 1 t/m 4 van de Aangepaste lijst jaarrond beschermde nesten

Tijdens het veldonderzoek in 2012 zijn in het onderzoeksgebied geen vogelsoorten met een jaarrond beschermde nestplaats (categorie 1 t/m 4 van de Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten, zie bijlage 1) vastgesteld.

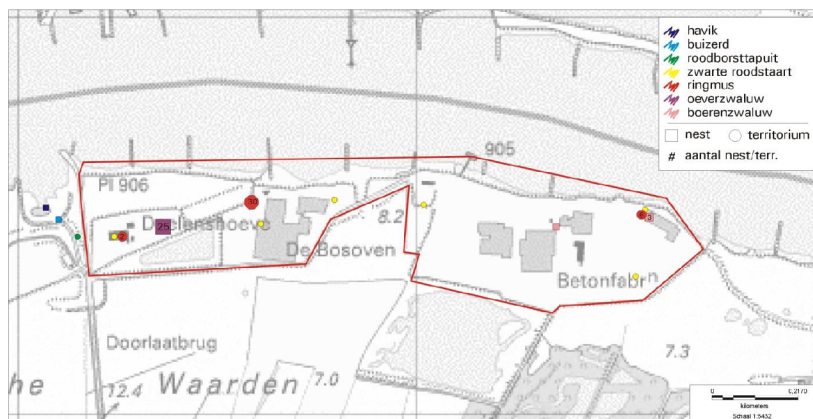
Soorten als huismus, huiswaluw en gierwaluw broeden niet in of aan de gebouwen in het gebied. Roofvogels met een jaarrond beschermd nest komen niet in het gebied voor.

Soorten van categorie 5

Soorten uit categorie 5 van de Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten (zie bijlage 1) hebben geen jaarrond beschermd nest, maar de inventarisatie van deze soorten is wel gewenst.

Soorten van deze lijst die aanwezig zijn in het onderzoeksgebied zijn boerenzwaluw, oeverzwaluw en zwarte roodstaart.

Figuur 3: Verspreiding broedvogels.

Overige vogelwaarnemingen

Verspreid in het gebied komen kolonies van ringmussen voor. Ringmus is een soort van de Rode Lijst (categorie gevoelig).

Net buiten het onderzoeksgebied, in het bosje direct aan de rivier ten westen van het Deelensterrein, zijn twee in 2012 bezette nesten van buizerd en havik aanwezig.

Tabel 3: Vogels van categorie 5 van de Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten en/of van de een Rode Lijst.

Soort	N _{nest} / territoria	RL	opmerking
boerenzwaluw	4	GE	in enkele gebouwen
oeverzwaluw	25		
ringmus	38	GE	plaatselijk kleine kolonies;
roodborsttapuit	1		net buiten onderzoeksgebied
zwarte roodstaart	6		

3.5 AMFIBIEËN

In de plas ten zuiden van deelgebied 1 is één Alpenwatersalamander aangetroffen tijdens een bemonstering met 24 amfibie-fuiken (tabel 2 Ffwet). Het waargenomen exemplaar was een adult vrouwtje. Tijdens een uitvoerige bemonstering met een schepnet zijn geen volwassen dieren en larven vastgesteld.

Het betreft hier een waarneming buiten het oorspronkelijk verspreidingsgebied van Alpenwatersalamander, dat vrijwel beperkt is tot Noord-Brabant, Limburg en het Rijk van Nijmegen. Het Nederlandse rivierengebied vormt geen oorspronkelijk leefgebied.

Waarschijnlijk is de Alpenwatersalamander in het onderzoeksgebied dan ook een nazaat van uitgezette dieren bij Druten. Aan de oostkant van Druten zijn in 1994 twee waarnemingen van de soort gedaan. Binnendijks lag daar een heemtuin, waarvan vermoed werd dat ze daar toentertijd zijn uitgezet (pers. med. RAVON). Mogelijk dat de soort zich in de omgeving van Druten lokaal heeft gehandhaafd.

In de plas zijn naast Alpenwatersalamander de volgende algemene amfibieënsoorten uit tabel 1 van de Ffwet waargenomen: kleine watersalamander (58 exemplaren in 24 fuiken) en enkele tientallen bastaardkikkers.

3.6 VISSEN

In de plas ten zuiden van deelgebied 1 is in één van de 24 fuiken een bittervoorn aangetroffen (tabel 3 Ffwet). Het waargenomen exemplaar was een subadult.

Ondanks een uitvoerige aansluitende bemonstering met een groot schepnet, zijn er geen bittervoorns meer aangetroffen. Overige beschermde soorten zijn evenmin vastgesteld.

Naast bittervoorn zijn hoge aantallen van driedoornige stekelbaars aangetroffen en een juveniele snoek.

3.7 OVERIGE BIJZONDERE SOORTEN

Langs de rivier komen in deelgebied 3 een aantal plantensoorten voor, die kenmerkend zijn voor stroomdalvegetaties: sikkelklaver, geel walstro, kruisdistel en geoorde zuring. Op de oeverwal in deelgebied 2 komt alleen kruisdistel voor. Deze soorten zijn kenmerkend voor het rivierengebied en komen voor op droge, zandige bodem, zoals op oeverwallen en oude stroomruggen. Geen van genoemde soorten zijn beschermd krachtens de Ffwet. Schade aan deze soorten is dan ook niet strijdig met de Ffwet.

4 CONCLUSIE

In 2012 is door Bureau Natuurbalans – Limes Divergens onderzoek gedaan op het Excluton- terrein in de Drutense Waarden naar de aanwezigheid van krachtens de Flora- en faunawet streng beschermde soorten (tabel 2 en 3 van de Ffwet). De volgende groepen zijn gebiedsdekkend geïnventariseerd: vaatplanten, vleermuizen, broedvogels, amfibieën en vissen.

Wettelijk beschermde soorten

Wettelijk beschermde soorten waarmee bij de uitvoering van de voorgenomen ingreep rekening gehouden moet worden zijn (zie ook checklist in bijlage 2):

- steenbreek- en tongvaren,
- Alpenwatersalamander,
- bittervoorn.

Steenbreek- en tongvaren

De muur waarop beide beschermde varensoorten groeien heeft een beschermde status. Deze kan niet zonder meer worden afgebroken. Bij werkzaamheden aan de muur dient gewerkt te worden volgens een goedgekeurde gedragscode, of er is een ontheffing van de Ffwet noodzakelijk.

Alpenwatersalamander

Er is ondanks uitvoerig onderzoek slechts één exemplaar waargenomen. Voortplanting is niet vastgesteld. Zeer waarschijnlijk is het dier afkomstig van een populatie, die in omgeving van Druten heeft weten te overleven, na vermoedelijke uitzetting van dieren in de heemtuin van Druten (pers. med. Ravon). Alpenwatersalamander komt van oorsprong niet in het Nederlandse rivierengebied voor. De vindplaats van Alpenwatersalamander in het onderzoeksgebied vormt geen optimaal leefgebied. Er kan dus worden uitgegaan van een incidentele waarneming van deze soort in het onderzoeksgebied.

Geadviseerd wordt om in de directe omgeving van het projectgebied een alternatief leefgebied te creëren voor Alpenwatersalamander en de andere in de plas voorkomend amfibiesoorten. Hiertoe kan een grote, ondiepe poel aangelegd worden op locatie binnendijs van de zomerdijk, liefst in de omgeving van bos. Indien dit advies wordt opgevolgd dienen locatie en dimensies van de poel nader te worden uitgewerkt.

Bittervoorn

In de plas is ondanks uitvoerig onderzoek slechts één exemplaar van de bittervoorn vastgesteld. Er is geen populatie aangetroffen. Er kan worden uitgegaan van een incidentele waarneming van deze soort in het onderzoeksgebied.

Geen beschermde status

Er zijn geen verblijfplaatsen van *vleermuizen* conform artikel 11 van de Ffwet aangetroffen.

De foerageergebieden van de aangetroffen soorten in het projectgebied kunnen niet als vaste verblijfplaats worden aangemerkt omdat zij niet van essentieel belang zijn voor instandhouding van verblijfplaatsen van betreffende soorten in of buiten het plangebied. Kolonies, paarplaatsen en trekroutes van vleermuizen zijn niet aangetroffen.

In het projectgebied zijn geen *vogelsoorten* met een jaarrond beschermde nestplaats aangetroffen.

De in deze rapportage genoemde *schubvaren* is overduidelijk recent geïmporteerd via de sierstenen waarop de plant groeit. Aangeplante planten hebben geen beschermde status.

Op basis van de geografische ligging en biotoop-eisen kan uit worden gegaan van afwezigheid van andere beschermde soorten in het projectgebied.

BIJLAGE 1 INLEIDING IN DE FLORA- EN FAUNAWET

De Flora- en faunawet regelt de bescherming van dier- en plantensoorten in Nederland. Het uitgangspunt van de wet is dat **schadelijke effecten op beschermde soorten in principe verboden zijn**, tenzij uitdrukkelijk toegestaan: het “*nee, tenzij*”-principe.

Onder bepaalde voorwaarden kan op grond van artikel 75 ontheffing worden verleend voor overtreding van de verbodsbepalingen van de Ffw (zie Kader 1). Deze ontheffingen worden slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

Kader 1. Algemene verbodsbepalingen Ffw

De algemene verbodsbepalingen zijn opgenomen in de artikelen 8 t/m 13.

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Artikel 13

Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van dieren, behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ten verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ten verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

OMGANG MET DE FLORA- EN FAUNAWET BIJ RUIMTELIJKE INGREPEN

Voor uitvoering van ruimtelijke ingrepen in een gebied met beschermde soorten zijn er twee mogelijkheden:

1. Voorkom overtreding van de Ffw door middel van mitigerende maatregelen
2. Vraag ontheffing Ffw aan

1. Voorkom overtreding van de Ffw door middel van mitigerende maatregelen

Overtreding van de Ffw kan worden voorkomen door mitigerende maatregelen te treffen, waarmee negatieve gevolgen van de activiteit voorkomen worden. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van aanwezige beschermde soorten. Het betreft hier de functies van het leefgebied die ervoor zorgen een soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld behoud van migratieroutes en foerageergebied. Veiligstellen ervan kan betekenen dat mogelijk geen ontheffing meer nodig is. Om hiervan zeker te zijn kan vooraf goedkeuring gevraagd worden aan Dienst Regelingen.

Voor het verkrijgen van een goedkeuring dient rekening gehouden te worden met een looptijd die overeenkomt met een ontheffingaanvraag.

2. Vraag ontheffing Ffw aan

Voor activiteiten met het oog op het belang *ruimtelijke inrichting of ontwikkeling* wordt bij toetsing aan de Ffw onderscheid gemaakt in drie beschermingsregimes:

tabel 1. Algemene soorten

In geval van activiteiten met het oog op het belang *ruimtelijke inrichting of ontwikkeling*, geldt ten overtrede van artikelen 8 t/m 13 van de Ffw ten aanzien van soorten uit tabel 1 een vrijstelling van ontheffing.

tabel 2. Overige soorten

In geval van activiteiten met het oog op het belang *ruimtelijke inrichting of ontwikkeling*, geldt ten aanzien van soorten uit tabel 2 eveneens een vrijstelling van ontheffing, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Is er geen goedgekeurde gedragscode, dan is bij overtreding van verbodsbepalingen een ontheffing noodzakelijk. Een aanvraag wordt beoordeeld middels de **lichte toets**:

- De gunstige staat van instandhouding van de soort dient gewaarborgd te blijven. Om schade te voorkomen worden mitigerende maatregelen voorgeschreven.

tabel 3. Streng beschermde soorten

Bij schade aan soorten uit tabel 3 is altijd een ontheffing op de Ffw nodig. In dit geval is de **uitgebreide toets** van toepassing:

- De gunstige staat van instandhouding van de soort dient gewaarborgd te blijven;
- Er is geen minder schadelijk alternatief voor de voorgenomen activiteit;
- De activiteit voldoet aan een volgend belang:
 - *Bijlage 1 soorten*: Ontheffing wordt aangevraagd op grond van een belang uit het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (bijv. ruimtelijke inrichting of ontwikkeling).
 - *Bijlage IV soorten Habitatrichtlijn*: Ontheffing wordt aangevraagd op grond van een belang uit de Habitatrichtlijn:
 - Bescherming van flora en fauna.
 - Volksgezondheid of openbare veiligheid.
 - Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

- In geval van activiteiten die te karakteriseren zijn als *ruimtelijke inrichting of ontwikkeling* dient 'zorgvuldig handelen' in acht te worden genomen. Hiertoe dient de aanvrager actief op te treden om alle mogelijke schade aan de soort te voorkomen.

Vogels

Bij bescherming van vogelnesten wordt onderscheid gemaakt tussen nesten die jaarrond zijn beschermd en nesten die alleen tijdens het broedseizoen zijn beschermd.

Bescherming vogelnesten tijdens broedseizoen

Tijdens het broedseizoen vallen alle bewoonde vogelnesten binnen de reikwijdte van artikel 11 van de Ffw onder de definitie 'nest', en zijn beschermd. Een nest is de woonplaats die vogels vervaardigen om de eieren uit te broeden en de jongen te verzorgen. Het verstoren van broedende vogels en hun nesten tijdens de broedtijd is verboden.

Bescherming vogelnesten buiten broedseizoen

Een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze soorten zijn met ingang van september 2009 opgenomen op de *aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten* (Dienst Regelingen 2009). De soorten van deze lijst zijn opgenomen in tabel 4. De nesten van deze soorten zijn, voor zover niet permanent verlaten, jaarrond beschermd. Bij jaarrond beschermde nesten worden de volgende categorieën onderscheiden:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil).

Als aanvulling op de aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten is een aantal vogelsoorten opgenomen met niet jaarrond beschermde nesten. Deze soorten vallen onder categorie 5 (zie ook tabel 5):

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Deze categorie 5-soorten vragen extra onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd. Categorie 5-soorten zijn namelijk wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

tabel 4. Lijst jaarrond beschermde vogelnesten.

SOORT	KOLONIE-BROEDER	AANWEZIG IN BEBOUWDE OMGEVING	AANWEZIG IN NATUURGEBIED	CATEGORIE VASTE NESTEN
Boomvalk	nee	nee	ja	4
Buizerd	nee	nee	ja	4
Gierzwaluw	nee	ja	nee	2

Grote gele kwikstaart	nee	nee	ja	3
Havik	nee	nee	ja	4
Huismus	ja	ja	nee	2
Kerkuil	nee	ja	nee	3
Oehoe	nee	nee	ja	3
Ooievaar	nee	ja	nee	3
Ransuil	nee	nee	ja	4
Roek	ja	ja	nee	2
Slechtvalk	nee	ja	ja	3
Sperwer	nee	nee	ja	4
Steenuil	nee	ja	nee	1
Wespendief	nee	nee	ja	4
Zwarte wouw	nee	nee	ja	4

tabel 5. Vogelsoorten van categorie 5: voor deze soorten is inventarisatie wenselijk.

Blauwe reiger	Grauwe vliegenvanger	Raaf
Boerenzwaluw	Groene specht	Ruigpootuil
Bonte vliegenvanger	Grote bonte specht	Spreeuw
Boomklever	Hop	Tapuit
Boomkruiper	Huiswaluw	Torenvalk
Bosuil	Ijsvogel	Zeearend
Briidduiker	Kleine bonte specht	Zwarte kraai
Draaihals	Kleine vliegenvanger	Zwarte mees
Eidereend	Kooimees	Zwarte roodstaart
Ekster	Kortsnavelboomkruiper	Zwarte specht
Gekraagde roodstaart	Oeverwaluw	
Glanskop	Pimpelmees	

Omgevingscheck

Als een jaarrond beschermd nest zal verdwijnen door een ingreep is altijd een omgevingscheck nodig. Een deskundige moet dan vaststellen of er voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden in de omgeving. Als dat niet het geval is, dient voor zover mogelijk een alternatief nest te worden aangeboden. Is dat ook niet mogelijk, dan moet ontheffing worden aangevraagd. Houd er in dat geval rekening mee dat ontheffing alleen mogelijk is met een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn, te weten:

- Bescherming van flora en fauna
- Veiligheid van het luchtverkeer
- Volksgezondheid of openbare veiligheid

Op basis van de belangen 'dwingende redenen van groot openbaar belang' en 'uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen' kan met ingang van september 2009 geen ontheffing meer worden aangevraagd.

ALGEMENE ZORGPLICHT

In de Ffw is een zorgplicht opgenomen:

- *artikel 2, lid 1*: Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
- *artikel 2, lid 2*: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken).
- *artikel 10*: Indien wordt gehandeld overeenkomstig de zorgplicht, dan is van opzettelijk verontrusten van beschermde soorten (zoals bepaald in artikel 10) geen sprake. Een ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 10 is dan niet aan de orde. Vrijstelling van de verbodsbepalingen uit artikel 10 voor streng beschermde soorten (tabel 3) is voor bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen en inrichtingen wettelijk gezien niet mogelijk. Het opzettelijk verontrusten van soorten ten behoeve van bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen en inrichtingen is dus niet toegestaan.

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dienen dieren en planten zoveel als redelijkerwijs mogelijk is te worden verplaatst, teneinde schade aan deze soorten zo veel mogelijk te voorkomen.

VANGEN EN VERPLAATSEN VAN SOORTEN

Als u voor het uitvoeren van uw mitigerende maatregelen dieren moet vangen en verplaatsen is dat geen overtreding van de artikelen 9 en 13 van de Ffw. U heeft daarvoor geen ontheffing nodig. Het is namelijk niet uw bedoeling de dieren (definitief) aan de natuur te onttrekken. Het is toegestaan om soorten te verplaatsen uit de directe gevarenzone naar een vergelijkbare habitat in de directe omgeving. Voorwaarde is dat u de soorten in één keer verplaatst, zonder onnodig oponthoud. Dit geldt voor alle beschermde planten en dieren, maar uitdrukkelijk niet voor vleermuizen, muizen en vogels i.v.m. de stressgevoeligheid van deze dieren. Voor het tijdelijk ergens anders onderbrengen van planten of dieren heeft u wel ontheffing nodig, omdat de soorten dan niet direct worden vrijgelaten in de omgeving.

ZORGVULDIG HANDELEN

In gedragscodes en in ontheffingaanvragen in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling waarbij het gaat om soorten van tabel 3, dient *zorgvuldig gehandeld* te worden. Zorgvuldig handelen gaat verder dan de hiervoor genoemde *algemene zorgplicht*, die een algemeen beschaafd en fatsoenlijk handelen inhoudt. Zorgvuldig handelen houdt in dat er geen wezenlijke invloed is op beschermde soorten en dat schade zoveel mogelijk wordt voorkomen. Hiertoe dient de aanvrager actief te handelen. Activiteiten die te bestempelen zijn als zorgvuldig handelen zijn mitigerende en compenserende maatregelen.

Tabel 1: Algemene soorten

Zoogdieren		veldmuis	Microtus arvalis	Slakken	
aardmuis	Microtus agrestis	vos	Vulpes vulpes	wijngaardslak	Helix pomatia
boermuis	Apodemus sylvaticus	weszel	Mustela nivalis		
dwergmuis	Microtus minutus	woelrat	Arvicola terrestris	Vaaplanten	
buizing	Musclea putorius			aardaker	Lactyrus tuberosus
duergspitsmuis	Sorex minutus	Roggeleien en antilbien		akkerklokje	Campanula rapunculoides
egel	Eriaceus europaeus	buune kikker	Rana temporaria	brede wespenorchis	Eggagadis helleborine
gewone bosspitsmuis	Sorex araneus	gewone pad	Bufo bufo	breed klokje	Campanula latifolia
haas	Lepus europeus	kleinste groene kikker	Rana esculenta	gewone otterbloem	Callitha palustris patulistris
hermelijn	Mustela erminea	kleine watersa-arrander	Lisichiton vulgaris	gewone vogelmak	Omithogalum umbellatum
huisspitsmuis	Crocidura russula	meerikikker	Rana ridibunda	grasklokje	Campanula rotundifolia
konijn	Oryctolagus cuniculus			grote kaarzenbol	Dipsacus fulorum
mol	Talpa eurocea	Mieren		kleine maagdenpalm	Vinca minor
ondergrondse woelmuis	Pitymys subterraneus	behaarde rode bosmier	Formica rufa	knikkende vogelmelk	Omithogalum rufans
ree	Capreolus capreolus	kale rode bosmier	Formica polyteta	koringsvaran	Osmunda regalis
rosse woelmuis	Clethrionomys glareolus	stronkmier	Formica truncorum	slanke sleutelbloem	Primula elatior
tweekleurige bosspitsmuis	Sorex coronatus	zwartrugbosmier	Formica pratensis	zwanebloem	Butomus umbellatus

Tabel 2: Overige soorten

Zoogdieren		kleine wormseenaal	Nerothis lumbalisformis	grote muggenorchis	Gymnadenis conopsea
diamant	Dama dama	kleine zeenaal	Syngraphus rostellatus	guldert stietelbloem	Primula vertis
edelhert	Cervus elaphus	kleine zilvermet	Argentina sphyraena	halaklijn	Anacamptis morio
colchoom	Solinus vulgaris	klein oogrog	Raja microcellata	horftschororchis	Spiranthes spiralis
grijze zeehond	Halichoerus grypus	kleurige grondel	Pomatocochilus pictus	honskruid	Anacamptis pyramidalis
grote boermuis	Apodemus flavicollis	kliplipvis	Ctenolabrus nepestris	hoingorchis	Hermium monorchis
steenmarter	Martes foina	koekoekrog	Raja naevus	jevenberbes	Juniperus communis
walrus	Odobenus rosmarus	kristalgrondel	Crysallogobius linearis	klein glaskruid	Parietaria judaica
wid zwijn	Sus scrofa	lichtend srotje	Maurulicus muelleri	kleine keverorchis	Nectta cordata
zedelrob	Phoca groenlandica	iczoan's grondel	Pomatocochilus lozanoi	kleine zonnedaauw	Drosera intermedia
		maanvis	Mola mola	klakjesgenliaan	Gentiana pneumonanthe
Reptielen en amfibien		makreegjeep	Scomberus saurus	klauwenklokje	Campanula gomerata
alpenwatersalamander	Mesotriton alpestris	marmgrondel	Proterorhinus marmoratus	koraaivortel	Coralorhiza trifida
levendbarende hagedis	Zootoca vivipera	murray's zeedonderpad	Triglops murrayi	kruisbladgenliaan	Gentiana cruciata
soepschildpad	Chelonia mydas	noorse groncel	Pomatocochilus norvegicus	lange ereorchis	Veronica longifolia
		noorse meun	Ciliata septentrionalis	lange zonnedaauw	Drosera anglica
Daagvlinders		ombervis	Argyrosomus regius	mannetesorchis	Orchis mascula
moerasparelmoervlinder	Euzoedryas austria	paaghelgrondel	Gobius paganelus	maretak	Viscum album
vals heideblauwvlie	Lycodes idas	parelvis	Echioder drummondii	moeraswespenschors	Eggagadis palustris
		parelvis	Callionymus lyna	muurbloem	Erysimum cheiri
Vissen (zoetwater)		rasestilvis	Callionymus reticulatus	paarnassie	Parnassia palustris
aal (paling)	Anguilla anguilla	reuzenhai	Cetorhinus maximus	pijlscheefklok	Arabis hirsuta sagittata
beekdonderpad	Cottus rheinanus	ringelrob	Phoca hispida ssp. hispida	poppenorchis	Orchis anthropophora
kleine modderkruid	Cobitis taenia	rode zeebrasem	Pagellus bogaraveo	prachtlokje	Campanula persicifolia
meerval	Silurus glanis	schorpioengrondel	Lebetus scorpioides	puiperorchis	Orchis purpurea
riverdonderpad	Cottus perifretum	schurftvis	Arnoglossus laterna	rapunzelklokje	Campanula rapunculid
witvingrondel	Romanogobio belingi	sidderoog	Topedo nobiliana	rechte driehoeksvaren	Gymnocarpium robertianum
		slakdof	Liparis liparis	rietorchis	Dactylorhiza majalis praetermissa
Vissen (zoutwater)		slimprik	Myxine glutinosa	ronde zonnedaauw	Drosera rotundifolia
adderzeenaal	Enelurus aequoreus	snipvis	Macroramphosus scolopax	rood bosvogelje	Cephalanthera rubra
ballon's lipvis	Crenilabrus balloui	spaanse makreef	Scomber japonicus	ruig klokje	Campanula trachelium
blauwe haai	Prionace glauca	spaanse zeebrasem	Pagolus acarne	schubveren	Ceterach officinarum
blauwkeeltje	Helicolenus dactylopterus	sterrog	Raja radiata	slanke gentiaan	Gentiana amarella
blonze rog	Raja brachyura	trekkevis	Balistes carolinensis	soldaatje	Orchis militaris
bokvis	Boops boops	trompetterzeenaal	Syngraphus typhie	spaanse rutter	Cirium dissectum
botervis	Pholis gunbulus	vierd'adje meun	Rhinonemus cernuus	spindotterbloem	Callitha palustris araneosa
braam	Brama brama	verkwab	Raniceps raninus	steevrijsje	Dianthus deltoides
brakwatergrondel	Pomatocochilus microps	zee-egel	Squatina squatina	steentreevlaron	Asplenium trichomanes
dikkopje	Pomatocochilus minutus	zeespaardje	Hippocampus ramulosus	stengellace sleutelbloem	Primula vulgaris
dikrugrog	Microchirus variegatus	zeestekelbaars	Spinachia spinachia	stengelmotvattend havelkruid	Hieracium amplexicaule
driedradige meun	Gaidropsarus vulgaris	zulgrapvis	Diplecogaster bimaculata	stijf hardgras	Catagodium rigidum
duergbok	Trisopterus minutus	zwaardvis	Xiphias gladius	tongras	Asplenium scolopendrium
duergbot	Phrynorhombus norvegicus	zwarte grondel	Gobius niger	valkruid	Arnica montana
engelse poot	Aspiltrigia cuculus	zwarte haai	Dalatias licha	veenmosorchis	Hemmaribus paludosa
evervis	Capros aper	zwarte vis	Centrolophus niger	veldgenliaan	Gentiana campensis
franse tong	Soeia lascaris	zwartoglipvis	Symphodus melops	veldsalle	Salvia pratensis
gaffelmakreef	Trachinotus ovatus			veeskieuwige orchis	Dactylorhiza incarnata
gehoonde slijmvis	Parablenius gattorugine	Vaaplanten		vliegenorchis	Ophrys insectifera
gemarmerde sidderrog	Torpedo marmorata	aangebrande orchis	Neotinea ustulata	vogelnestje	Nectta nidus-avis
gestreepte bokvis	Sarpa salpa	aajesorchis	Orchis simia	voorjaarsodonis	Aconis nemalis
gestreepte lipvis	Labrus bimaculatus	beenbreek	Narthecium ossifragum	wanterorchis	Anacamptis coriophora
gestreepte poot	Ingloporus lastoviza	bergklokje	Campanula rhomboidalis	wateroneblad	Mercurialis tripartita
gevekkie gladde haai	Musculus asterias	bergnachorchis	Platanthera montana	weideklokje	Campanula patula

gevekte griet	Zeugopterus punctatus	bijenorchis	Ophrys apifera	wetrikende nachtorchis	Platanthera bifolia
gevekte lipvis	Labrus bergylla	blaasvaren	Cystopteris fragilis	wilde gagele	Myrica gale
gevekte pitvis	Callionymus maculatus	blauwe zeedistel	Eryngium maritimum	wilde herfsttijloos	Colchicum autumnale
glasgrondel	Aphia minuta	bleek bosvogeltje	Cephalanthera damasonium	wilde kievitsbloem	Fritillaria meleagris
goffrog	Raja undulata	bokkenorchis	Himantoglossum hircinum	wilde marjolein	Origanum vulgare
goudharder	Liza aurata	bosorchis	Dactylorhiza maculata fuchsii	wit bosvogeltje	Cephalanthera longifolia
groene zeedonderpad	Taurulus bubalis	brede orchis	Dactylorhiza majalis majalis	witte muggenorchis	Pseudorchis albidia
groenlandse haai	Somniosus microcephalus	bruinrode wespenorchis	Epipactis atrorubens	zinkvioletje	Viola lutea calamianaria
grote koorbaarvis	Atherina presbyter	daslook	Allium ursinum	zomeradonis	Adonis aestivalis
grote zeenaald	Syngnathus acus	dennenorchis	Goodyera repens	zomerklonje	Leucogon aestivum
harnaasmantelje	Agonus cataphractus	duitse gentiaan	Gentiana germanica	zwartsteel	Asplenium adnigrum-nigrum
hondshaai	Scyliorhinus canicula	franjetiaan	Gentiana ciliata		
ijlandse bandvis	Luripenus longipetalaformis	geelgroene wespenorchis	Epipactis muelleri	<i>Kevers</i>	
kalkhaai	Scyliorhinus stellaris	gele helmblom	Pseudofumaria lutea	viegend hert	Lucanus cervus
klampuis	Cyathophora cristata	gevekte orchis	Dactylorhiza maculata maculata		
kleine pieterman	Echinichthys vipera	groene nachtorchis	Dactylorhiza viridis	<i>Kreeftachtigen</i>	
kleine roodbaars	Sebastes viviparus	groensteel	Asplenium viride	rieverkreeft	Astacus astacus
kleine slakdof	Liparis montagui	grote keverorchis	Neottia ovata		

Tabel 3: Soorten bijlage IV HR/bijlage 1 AMvB

Bijlage 1 AMvB					
Zoogdieren					
das	Meles meles	bechstein's vleermuis	Myotis bechsteinii	geelbultvuurpad	Bombina variegata
boomarter	Martes martes	bever	Castor fiber	gladde slang	Coronella austriacus
eikelmuis	Elomys quercinus	bosveermuis	Nyctalus leisleri	hekkikker	Rana arvalis
gewone zeehond	Phoca vitulina	brandt's vleermuis	Myotis brandtii	kamsalamander	Trilurus cristatus
veldspitsmuis	Crocidura leucodon	bruinvins	Phocoena phocoena	kemp's zeeschildpad	Lepidochelys kempi
waterspitsmuis	Neomys fodiens	bultvis	Megaptera novaeangliae	landlokipad	Pleurodeles fusus
		bulskop (hille)	Hyperoodon ampullatus	lederschilpad	Dermodonelys costacea
		dwerfgochvis	Kogia breviceps	maurhagedis	Podarcis muralis
		dwerfvins	Balaenoptera acutorostrata	poelkikker	Rana lessonae
Reptielen en amfibien		euraziatische lynx	Lynx lynx	rugstreeppad	Bufo calamita
adder	Vipera berus	franjestaar	Myotis nattereri	vroedmeesterpad	Alytes obstetricans
hazelworm	Anguis fragilis	gestreepte dolfin	Stenella coeruleoalba	zandhagedis	Lacerta agilis
ring slang	Natrix natrix	gewone dolfin	Delphinus delphis		
viptootsalamander	Lissotriton helveticus	gewone dwerfvleermuis	Pipistrellus pipistrellus	Dagvlinders	
vuursalamander	Salamandra salamandra	gewone grootoorveermuis	gewone grootoorveermuis	apollolvinder	Parnassius apollo
		gewone spitsdolfijn	Mesoplodon bidens	boszanddoog	Lopina achine
		gewone vinvins	Balaenoptera physalus	donker pimpernelblauwtje	Maculinea nausithous
		griend	Globicephala melas	grote vuurvlinder	Lycaena dispar
		gruze dolfin	Grampus griseus	pimpernelblauwtje	Maculinea teleius
		gruze grootoorveermuis	Plecotus austriacus	tijnblauwtje	Maculinea anion
		grote hoefzameus	Rhinolophus ferrumequinum	zilverstreephooibeestje	Coenonympha hero
		grote rosse vleermuis	Nyctalus lasiopterus		
		hamster	Cricetus cricetus	Libellen	
		hazelmuis	Muscardinus avellanarius	bronsibel	Oxygastra curtisii
		ingekorven vleermuis	Myotis emarginatus	gaffelbel	Ophiogomphus cecilia
		kleine dwerfvleermuis	Pipistrellus pygmaeus	gevekte witsnuitlibel	Leucornithia pectoralis
		kleine hoefzameus	Rhinolophus hipposideros	groene glazenmaker	Aeshna viridis
		kleine zwaardwalvis	Pseudorca crassidens	noordse winterjuffer	Sympetma paedisca
		laatvlieger	Eptesicus serotinus	oostelijke witsnuitlibel	Leucornithia albifrons
		meervleermuis	Myotis dasycneme	riverombout	Stylurus flavipes
		mopsveermuis	Barbastella barbastellus	sierlijke witsnuitlibel	Leucornithia caudalis
		narwal	Monodon monoceros		
		noordse vinvins	Balaenoptera borealis	Vissen	
		noordse vleermuis	Eptesicus nilssonii ssp. nilssonii	houtling	Conegonus oxyrhynchus
		noordse woelmuus	Microtus oeconomus	steur	Acipenser sturio
		orca	Orcinus orca		
		otter	Lutra lutra	Vaaplanten	
		potvis	Physeter catodon	drijvende waterweegbree	Luronium natans
		rosse vleermuis	Nyctalus noctula	groenklonorchis	Liparis loeselii
		ruige dwerfvleermuis	Pipistrellus nathusii	krupend moerasschem	Apium repens
		tuimelaar	Tursiops truncatus	zomerschroeforchis	Spiranthes aestivalis
		tweekleurige vleermuis	Vespertilio murinus		
		vale vleermuis	Myotis myotis	Kevers	
		waterveermuis	Myotis daubentonii	brede geelrandwaterroofkever	Dytiscus laticornis
		wilde kat	Felis silvestris	gestreepte waterroofkever	Graphoderus bilineatus
		witflankdolfijn	Lagenorhynchus acutus	heldenbok	Cerambyx cerdo
		witsnuitdolfijn	Lagenorhynchus albirostris	zuchtleekever	Osmoderma eremita
		Reptielen en amfibien		Weekdieren	
		boomkikker	Hyla arborea	bataafse stroommossel	Unio crassus
		dikkopschildpad	Caretta caretta	platte schijfhoren	Anisus vorticulus
Bijlage IV HR					
Zoogdieren					
baardveermuis	Myotis mystacinus				

BIJLAGE 2 CHECKLIST BESCHERMDE SOORTEN

Aanwezige soorten tijdens onderzoek 2011-2012	
FLORA	
tongvaren	één groeiplaats;
steenbreekvaren	één groeiplaats;
AMFIBIEËN	
Alpenwatersalamander	één ex. afkomstig van uitzetting;
VISSEN	
bittervoorn	één exemplaar;

Mogelijk opduikende soorten tijdens uitvoering ingreep	
VOGELS MET JAARROND BESCHERMD NEST	
boomvalk	toekomstig broedgeval niet op voorhand uit te sluiten;
huismus	toekomstig broedgeval niet op voorhand uit te sluiten;
ransuil	toekomstig broedgeval niet op voorhand uit te sluiten;
roek	toekomstig broedgeval niet op voorhand uit te sluiten;
sperwer	toekomstig broedgeval niet op voorhand uit te sluiten;
AMFIBIEËN	
rugstreeppad	aanzuigende werking van graafwerkzaamheden kan leiden tot verspreiding van de soort over heel het onderzoeksgebied;
